

15.6.2023

Yhteenveto luonnoksesta luonnonsuojeluasetukseksi annetuista lausunnoista

Yhteenveto luonnoksesta luonnonsuojeluasetukseksi annetuista lausunnoista	1
1. Johdanto	1
1.1. Lausunnonantajat	2
1.2. Tiivistelmä	3
2. Yleiset kommentit ja lakitekniikka	4
2.1. Yleisluontoiset kommentit asetuseronnoksesta	4
2.2. Otsikointi, johtolause ja pykälänumerointi	6
3. Säännöskohtainen palaute	6
3.1. Luonnon monimuotoisuusstrategian ja toimintaohjelman laatiminen (1 §)	6
3.2. Luonnonsuojeluohjelma (2 §)	7
3.3. Luonnonsuojelun seurannan järjestäminen (3 §)	8
3.4. Ilmoitus Natura 2000 –alueeseen vaikuttavasta toimenpiteestä (4 §)	10
3.5. Suojellut luontotyytit (5 §)	10
3.6. Tiukasti suojellut luontotyytit (6 §)	26
3.7. Eliölajien rauhoittaminen (7 §)	32
3.8. Uhanalaiset eliölajit (8 §)	33
3.9. Erityisesti suojeltavat eliölajit (9 §)	33
3.10. Euroopan unionin tiukkaa suojelua edellyttävät eliölajit (10 §)	33
3.11. Toistuvasti samaa pesää käyttävät eläinlajit (11 §)	34
3.12. Luonnonsuojelualueiden hankinta (12 §)	44
3.13. Korvausten jaksottaminen (13 §)	45
Liite 1: Lausuntopyynnön jakelu	46

1. Johdanto

Ympäristöministeriö asetti 16.12.2019 hankkeen luonnonsuojelulainsäädännön uudistamiseksi. Hanke sisälsi varsinaisen luonnonsuojelulain (1096/1996) ja -asetuksen (160/1997) uudistamisen lisäksi projektit luonnonsuojelulla rauhoitettujen lajien aiheuttamien vahinkojen korvausmenettelyn ja ennaltaehkäisyn lainsäädännön uudistamiseksi sekä ekologisen kompensaation kehittämiseksi. Eduskunta hyväksyi 13.12.2022 uuden luonnonsuojelulain (9/2023), joka astuu voimaan 1.6.2023.

Luonnonsuojeluasetuksessa säilyisivät luonnonsuojelun seuranta, luonnonsuojeluohjelmaa, Natura 2000 –alueeseen vaikuttavasta toimenpiteestä annettava ilmoitusta, suojeltuja luontotyypejä, eliölajien rauhoittamista, uhanalaisia ja erityisesti suojeltavia eliölajeja, Euroopan unionin tiukkaa suojelua edellyttäviä eliölajeja sekä luonnonsuojelualueiden hankintaa ja korvausten jaksottamista koskevat pykälät, joita kuitenkin päivitetäisiin hieman. Uusia pykäläiä asetuksessa olisivat luonnon monimuotoisuusstrategian ja toimintaohjelman laatiminen, tiukasti suojellut luontotyytit sekä toistuvasti samaa pesää käyttävät eläinlajit. Asetuksen liitteisiin tehtäisiin vähäisiä

muutoksia. Asetuksen ehdotetaan tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun uusi luonnonsuojelulaki astuu voimaan 1.6.2023.

Lausuntoyhteenveto on valmisteltu virkатыönä ympäristöministeriössä.

1.1. Lausunnonantajat

Luonnos luonnonsuojeluasetukseksi oli lausuntokierroksella 17.3.-28.4.2023. Luonnoksesta annettiin yhteensä 54 lausuntoa. Myös muut kuin lausuntopyyntöön jakelussa mainitut tahot saivat antaa lausuntonsa. Kaikki lausunnot ovat julkisia ja saatavissa Hankeikkunasta: <https://hankeikkuna.vnv.fi/app#/lainsaadanto/100998/asiakirjat>

Espoon kaupunki, Helsingin kaupunki, korkein hallinto-oikeus, Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry., Paliskuntain yhdistys, Rajavartiolaitos, Sisäministeriö, Suomen Vapaa-ajan kalastajien Keskusjärjestö ry., Turun hallinto-oikeus, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto, valtioneuvoston kanslia ja Väylävirasto ilmoittivat, ettei niillä ole lausuttavaa asiassa. Lausunnon antoivat:

Ministeriöt

Maa- ja metsätalousministeriö, Oikeusministeriö, Puolustusministeriö, Työ- ja elinkeinoministeriö

Viranomaiset, laitokset

Geologian tutkimuskeskus, Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, Etelä-Savon ELY-keskus, Hämeen ELY-keskus, Lapin ELY-keskus, Kaakkois-Suomen ELY-keskus, Keski-Suomen ELY-keskus, Metsähallitus, Museovirasto, Pirkanmaan ELY-keskus, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, Pohjois-Savon ELY-keskus, Suomen luontopaneeli, Suomen metsäkeskus, Suomen riistakeskus, Suomen ympäristökeskus, Uudenmaan ELY-keskus, Varsinais-Suomen ELY-keskus

Maakunnan liitot, kunnat

Suomen kuntaliitto ry, Kainuun liitto, Keski-Pohjanmaan liitto, Keski-Suomen liitto, Kymenlaakson liitto, Lapin liitto, Porin kaupunki, Uudenmaan liitto, Varsinais-Suomen liitto

Yliopistot

Åbo Akademi

Järjestöt, yhdistykset, seurat

Bioenergia ry, BirdLife Suomi, Energiateollisuus ry, Helsingin seudun Lintutieteellinen yhdistys Tringa ry, Kaivosteollisuus ry, Keski-Suomen Lintutieteellinen yhdistys ry, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Meri-Lapin Lintutieteellinen Yhdistys Xenus ry, Natur och Miljö r.f, Pelkosenniemen Luonnonsuojeluyhdistys ry, Pohjois-Karjalan lintutieteellinen yhdistys ry, Rakennusteollisuus RT, Suomen luonnonsuojeluliitto, Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry, Suomen metsästäjäliitto, Suomen Perhostutkijain Seura ry, Suomen Vesiensuojelun Keskusliitto ry, Suomen Ympäristöoikeustieteen Seura r.y, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund r.f, Teknologisteollisuus ry, WWF Suomi

Muut tahot

Yksityishenkilö 1

1.2. Tiivistelmä

Lausunnonantajat suhtautuivat pääasiassa myönteisesti luonnonsuojeluasetuksen uudistamiseen ja monet katsoivat, että kokonaisuutena asetus on hyvin valmisteltu. Toisaalta huolta herätti asetuksen valmistumisen aikataulu ja sen aiheuttamat mahdolliset tulkintavaikkeudet sekä se, vastaako asetus riittävällä tavalla luonnon monimuotoisuuden tilan parantamista koskevaan tavoitteeseen. Eniten huomiota herättivät suojeltuja ja tiukasti suojeltavia luontotyyppejä sekä toistuvasti samaa pesää käyttäviä eläinlajeja koskevat pykälät.

Luonnon monimuotoisuusstrategian ja toimintaohjelman laatimista koskeva pykälä (1 §) nähtiin tarpeellisena monimuotoisuustyön kannalta. Kriittikää herätti kuitenkin pykälän muotoilu koskien uuden strategian laatimista edellisen strategiakauden päättyessä, ja useat lausunnonantajat ehdottivat, että pykälässä tulisi todeta, että laatiminen on aloitettava ennen strategiakauden päättymistä. Pykälään ehdotettiin myös lisäkirjauksia esim. laadintaan osallistuvien tahojen kokoonpanoa ja ohjelman seurantaan koskien. Luonnonsuojeluohjelmaa koskevaan pykälään (2 §) ehdotettiin lisäyksiä esimerkiksi suojelukohteiden rajaamiseen ja esittämiseen sekä suojeluohjelmien vaikutusten arviointiin liittyen. Luonnonsuojelun seurannan järjestämistä koskevan pykälän (3 §) osalta huomautettiin erityisesti luonnonsuojelun tietojärjestelmää koskevasta momentista, jonka merkitys jäi monille lausunnonantajille epäselväksi. Asetuksen 4 §:stä (ilmoitus Natura 2000 alueeseen vaikuttavasta toimenpiteestä) lausuttiin, että 2 momentti voitaisiin sisällyttää 1 momenttiin, sekä ehdotettiin lisäyksiä määräajan alkamisesta ja ilmoitukseen liitettävästä kartasta.

Suojeltuja ja tiukasti suojeltuja luontotyyppejä koskevien pykälien (5 ja 6 §) osalta saapui runsaasti palautetta. Luontotyyppimääritelmiin ehdotettiin monia muutoksia ja lisäyksiä. Useat lausunnonantajat katsoivat, että luontotyyppien määritelmät ovat liian pitkiä ja kuvailevia säädöstekstiksi, ja että kuvailun tulisi sijaita ennemmin perustelumuiotiossa. Määritelmiltä toivottiin täsmällisyyttä tulkintaongelmien välttämiseksi. Toisaalta monet katsoivat, että luontotyyppikuvausten tarkennukset ovat perusteltuja. Lausunnonantajat katsoivat kuvausten jättävän epäselväksi sen, mitä luontotyyppeihin voidaan lukea. Lisäksi katsottiin, että tarkat kuvailut voivat kääntyä tarkoitustaan vastaan ja toimia liian poissulkevinä joissain tapauksissa. Kuvauksiin sisältyviä mainintoja siitä, että luontotyyppiin voi sisältyä luontaisesti kehittyviä tai ennallistamiskelpoisia osia kritisoitiin, mutta yhtä lailla kiitettiin. Luontotyyppien ominaispiirteitä heikentävien toimenpiteiden sisältyminen perustelumuiotioon nähtiin olevan lainsäädäntöteknisesti kyseenalainen ratkaisu ja lisäksi heikentävien toimenpiteiden olevan myös toisinaan hyväksi luontotyyppin tilalle. Lisäksi toivottiin perustelumuiotioon kirjattavaksi tarkemmin ELY-keskuksen harkintavallasta rajauspäättöstä tehtäessä. Tiukasti suojeltujen luontotyyppien osalta keskeisiksi huomioiksi nousivat erityisesti maanomistajien mahdollisuus tunnistaa tiukasti suojeltu luontotyyppi ja ehdotus viranomaisen velvollisuudesta informoida maanomistajia kyseisistä luontotyypeistä.

Eliölajien rauhoittamisen (7§), uhanalaisten eliölajien (8§), erityisesti suojeltavien eliölajien (9§) sekä Euroopan unionin tiukkaa suojelua edellyttävien eliölajien (10 §) osalta huomioita nousi vain vähän ja ne koskivat lajien lisäämistä tai poistamista liitteiden lajiluetteloista. Toistuvasti samaa pesää käyttävien eläinlajien (11§) osalta nousi runsaasti palautetta, ja useat lausunnonantajat katsoivat lajiluettelon olevan puutteellinen, tai että joitain lajeja olisi poistettava luettelosta. Perustelumuiotioon toivottiin kirjausta siitä, millaisin perustein kyseiset lajit on valittu. Osa lausunnonantajista katsoi pykälän olevan lintudirektiivin sekä luonnonsuojelulain 70 ja 73 §:ien vastainen.

Luonnonsuojelualueiden hankintaa (12 §) koskien huomautettiin erityisesti pykälän olevan ristiriidassa luonnonsuojelulain 108 §:n kanssa, jossa alueiden hankinnan tehtävistä on säädetty. Korvausten jaksottamista koskevassa pykälässä (13 §) huomautettiin olevan virheellinen viittaus vanhaan luonnonsuojelulakiin. Lisäksi kritisoitiin nykytuotoisen jaksottamisen taloudellisia vaikutuksia maanomistajille.

2. Yleiset kommentit ja lakitekniikka

2.1. Yleisluontoiset kommentit asetuserinnoksesta

Työ- ja elinkeinoministeriö: TEM totesi vanhan luonnonsuojelulain olleen monelta osin vanhentunut ja piti uudistusta perusteltuna. Erityisen kannatettavaa oli suojelutoiminnan taloudellisten hyötyjen sekä luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun taloudellisten vaikutusten korostaminen. Toisaalta ministeriö huomautti, että säännökset eivät saa muodostua Suomen elinkeinopolitiikan ja kilpailukyvyn kannalta haasteellisiksi. Myös hallinnon keventämisen on oltava keskeinen tavoite. Asetuksessa ja sen toimeenpanossa on tärkeää pitää nämä näkökulmat esillä.

Geologian tutkimuskeskus: Luonnos on hyvin valmisteltu kokonaisuus, jossa on huomioitu suojelutarve myös geologisen ympäristön osalta. Geodiversiteetti edesauttaa olennaisesti biologisen monimuotoisuuden turvaamista, mikä tulee jatkossakin ottaa huomioon suojelutoimien yhteydessä. GTK pyytää tarkentamaan vastuita liittyen asetuksen 5 §:n 13 kohdassa ja 6 §:n 1 kohdassa mainittujen lajitojen esiintymisen selvittämisvelvollisuuksiin, mikäli tutkimustoimintaa kohdistuu suojellun luontotyyppin alueelle.

Metsähallitus: On tärkeää, että tuulivoimarakentamisen ja luonnonsuojelun yhteensovittamisen haasteita pyritään osaltaan ratkomaan myös säädösten valmistelu- ja perustelumateriaaleissa.

Suomen ympäristökeskus: Kokonaisuutena Suomen ympäristökeskus katsoo, että luonnonsuojeluasetus on hyvä ja edistää sille asetettuja tavoitteita.

Kainuun liitto: Kainuun liitto yhtyy Suomen Kuntaliitto ry:n lausuntoon asetuserinnoksesta ja korostaa, että säädösten valmistelussa vältetään kuntien lisäresursseja edellyttäviä viranomaistyön ja -velvoitteiden lisäämistä.

Keski-Suomen liitto: Luonnonsuojelulainsäädännön uudistaminen ml. luonnonsuojeluasetus ei kykene vastaamaan siihen tarpeeseen, mitä uudistamisella tavoiteltiin luonnon monimuotoisuuden parantamiseksi. Suurimpana puutteena on luontotyyppien suojelun heikko asema. Monimuotoisuuden vaalimisen ja edistämisen lähtökohtana on ennen kaikkea luontotyyppien ja elinympäristöjen tilan parantaminen. Luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttäminen olisi vaatinut lajitosuojelun lisäksi suojeltujen luontotyyppien ja uhanalaisten luontotyyppien painokkaampaa huomioon ottamista luonnonsuojelulainsäädännössä.

Varsinais-Suomen liitto: Varsinais-Suomen liitto merkitsee luonnonsuojeluasetuksen valmistelun tiedoksi ja toteaa asetuserinnoksen olevan tiivis, selkeä ja informatiivinen.

Bioenergia ry: Uuden lain soveltamisen kannalta välttämätön asetus on valitettavan myöhässä jo kuukauden kuluttua voimaantulevaksi päätetyn luonnonsuojelulain kannalta. Uhkana ovat epämääräiset tulkinnat asetuksen viipyessä ja mikäli ELY-keskusten valmistelema ohjeita maanomistajille eräiden uhanalaisten lajien ja luontotyyppien tunnistamisesta ei saada valmiiksi. Luonnokseen olisi ollut hyvä sisällyttää myös pian annettavat asetuserinnokset maisema-alueista, tietohallinnosta ja ekologisesta kompensatiosta hyvän lainvalmistelutavan ja koherentin oikeuskäytännön tavoitteiden mukaisesti. Erillisten, samaa aihepiiriä koskevien asetusten antamiseen tulisi olla hyvät perustelut, joita nyt näiden asetusten valmistelusta ei käy ilmi. Nykyisessä luonnonsuojeluasetuksessa säädetään viranomaisten yhteistyöstä, mutta lausunnolla olevasta asetuserinnoksesta tällainen säädös puuttuu. Yhteistyö ympäristöviranomaisten sekä maa- ja metsätalousviranomaisten ja Suomen metsäkeskuksen välillä on yhä tärkeämpää käytännön toimeenpanon ja strategisten linjausten kannalta.

Kaivosteollisuus ry: Korostamme, että asetuksen valmistelussa on tarkoin huomioitava luonnonsuojelulain eduskuntakäsittelyssä esiin tuodut näkökulmat ja eduskunnan päättämät muutokset. Suhtaudumme periaatteessa

myönteisesti siihen, että perustelumuistion luonnoksen mukaan ympäristöministeriö antaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille ohjeen tiukasti suojeltujen luontotyyppien tunnistamisesta ja tiedottamisesta. Mikäli ohjaustarvetta ei voida laatia asetusteitse, tulee ohjetta valmistellessa kuulla eri asianosaisia laajasti. Asetuksessa ei tule laajentaa soveltamistulkintaa louhintakäytöstä poistettuihin vuolukivi- ja talkkilouhoksiin. Perusteena on alueiden kiertotalouspotentiaali.

Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto: Perustelumuistion luonnoksen mukaan maisema-alueista, luontopaneelista, tietohallinnosta ja ekologisesta kompensatiosta säädetään tarkemmin erillisissä asetuksissa. MTK toteaa, että maisema-alueita koskeva, oletettavasti varsin suppea tarkentava sääntely olisi voitu sijoittaa myös nyt lausuntokierroksella olevaan yleiseen luonnonsuojeluasetukseen erillisten asetusten lukumäärän vähentämiseksi.

Asetusluonnokseen ei sisälly nykyisen luonnonsuojeluasetuksen 1 §:n kaltaista säännöstä, joka koskee viranomaisten yhteistyötä. Ympäristöviranomaisten sekä maa- ja metsätalousviranomaisten sujuva yhteistyö on välttämätön edellytys luonnon monimuotoisuuden hyväksyttävälle ja tuloksekkaalle edistämiselle sekä uusiutuvien luonnonvarojen käytön kokonaiskestävyyden varmistamiselle. Vaikka asiasta ei jatkossa säädettäisi luonnonsuojeluasetuksessa, yhteistyön on kuitenkin oltava kiinteä osa käytännön toimintaa sekä toimeenpanon että strategisten linjausten tasolla. Asetusluonnokseen ei myöskään sisälly nykyisen luonnonsuojeluasetuksen 12 §:n kaltaista säännöstä, joka koskee ELY-keskuksen ja Suomen metsäkeskuksen yhteistyötä. Vaikka asiasta ei jatkossa säädettäisi luonnonsuojeluasetuksessa, MTK pitää tärkeänä, että, viranomaiset tekevät tarvittaessa yhteistyötä niissä tilanteissa, joissa on kyse metsäisten suojeltujen luontotyyppien rajauspäätöksistä.

Natur och Miljö r.f.: Uuden monimuotoisuusstrategiaa ja toimintaohjelmaa sekä toistuvasti samaa pesää käyttäviä lajeja koskevien pykälien lisääminen on tervetullutta. Erityisen tyytyväisiä yhdistys on siihen, mitä kuvataan asetuksen yhdeksi tärkeimmistä tavoitteista eli suojeltujen ja tiukasti suojeltujen luontotyyppien määritelmien selventäminen. Natur och Miljö haluaa silti korostaa, että vaikka suojelun arvoinen luonto on nyt paremmin määritelty, niin asetus ei kuitenkaan huomioi vanhoja metsiä suojelukohteena. Ilman vanhan metsän tiukkaa suojelua ja muuttuneita metsänhoitokäytäntöjä asetuksen tavoitetta on mahdotonta saavuttaa. Vanhat metsät tulisi lisätä suojeltujen ja tiukasti suojeltujen luontotyyppien listaan. Yhtään lajia ei tulisi myöskään poistaa uhanalaisten lajien listalta.

Suomen luonnonsuojeluliitto: Yleisesti ottaen asetuksen uusiminen on tarpeen ja kiireellistä uuden luonnonsuojelulain tullessa voimaan. Suomen luonnonsuojeluliitto kannattaa asetusta, mutta esittää lausunnossaan tehostamistoimia.

Suomen ympäristöoikeustieteen seura ry: Luonnos 1.6.2023 voimaan tulevan luonnonsuojelulain (9/2023) nojalla annettavaksi uudeksi luonnonsuojeluasetukseksi vaikuttaa pääosin perustellulta ja hyvin valmistellulta.

Svenska Lantbrukproducenternas centralförbund: Luonnonsuojeluasetuksen perusteella tehdyt tulkinnat asettavat maanomistajat epätasa-arvoiseen ja epäoikeudenmukaiseen asemaan. SLC haluaa korostaa, että asetus ei saa aiheuttaa maanomistajille suurempaa vahinkoa kuin mitä lainsäädäntö sallii. Suojelua tulee SLC:n mukaan edistää aina vapaaehtoisin keinoin.

Åbo Akademi: Luonnonsuojeluasetusehdotus on monelta osin linjassa Åbo Akademin profiilin kanssa merenrantayliopistona ja se on yleisesti hyväksyttävä.

2.2. Otsikointi, johtolause ja pykälänumerointi

Maa- ja metsätalousministeriö, Kaakkois-Suomen ELY-keskus, Uudenmaan ELY-keskus, Varsinais-Suomen ELY-keskus ja Uudenmaan liitto: Perustelumuiistiossa on pykälien kohdalla perusteluosiossa käytetty yhtä suurempaa pykälän numerointia, esimerkiksi ”1 § Luonnon monimuotoisuusstrategian ja toimintaohjelman laatiminen. Asetuksen 2 §:ssä säädettäisiin luonnon monimuotoisuusstrategian ja toimintaohjelman laatimisesta”. Perustelutekstin tulee vastata pykälänumerointia.

Oikeusministeriö: Asetusluonnos on otsikoitu ”Valtioneuvoston asetus” ja hakasulkeisiin alla ”luonnonsuojeluasetus”. Asetuksen nimike tulisi ilmaista ilman hakasulkeita ja pelkkä ”Valtioneuvoston asetus” ei riitä asetuksen nimikkeeksi. Kun kyseessä ei ole muutosasetus, asetuksen nimikkeessä ei tule käyttää asetus –sanaa enemmän kuin kerran. Asetuksen antajan on ilmentävä asetuksen nimikkeestä (LAKO 16.6.1). Asetuksen nimike ei voi olla yhdyssana, mutta sen tulee silti mahdollisuuksien mukaan vastata lain nimikettä (LAKO 16.6.5).

Oikeusministeriö ja Keski-Suomen ELY-keskus: Asetusluonnoksen johtolauseessa riittää yleinen viittaus luonnonsuojelulakiin sen sijaan, että viitattaisiin lukuisiin yksittäisiin lainkohtiin. Ohjeistuksen mukaan, jos asetuksen johtolauseessa tulisi mainittavaksi yli kolme lainkohtaa, viitataan lakiin yleisesti (LAKO 17.2.4)

3. Säännöskohtainen palaute

3.1. Luonnon monimuotoisuusstrategian ja toimintaohjelman laatiminen (1 §)

Maa- ja metsätalousministeriö, Suomen luontopaneeli, Kaakkois-Suomen ELY-keskus, Pohjois-Savon ELY-keskus, Varsinais-Suomen ELY-keskus, Kainuun liitto, Keski-Suomen liitto, Kymenlaakson liitto, Lapin liitto, Uudenmaan liitto, Suomen kuntaliitto, Suomen luonnonsuojeluliitto ja Suomen ympäristöoikeustieteen seura ry: Lausunnonantajat totesivat, että strategian laatiminen olisi hyvä aloittaa jo hyvissä ajoin ennen edellisen strategiakauden päättymistä, jotta strategiatyön tehokkuus ja rahoituksen jatkuminen varmistetaan sekä luonnon monimuotoisuuden tilan muutoksiin voidaan reagoida ripeästi.

Lausunnonantajat totesivat lisäksi seuraava:

Maa- ja metsätalousministeriö: MMM pitää tärkeänä kansallista luonnon monimuotoisuusstrategiaa ja toimintaohjelmaa. Asetuksen perusteluihin tulisi lisätä mahdollinen tarve päivittää strategia johtuen CBD:n mukaisten tavoitteiden päivittämisestä tai esimerkiksi väliarvioinnin yhteydessä havaitusta toimintaympäristön muutoksesta.

Museovirasto: Museovirasto pitää tärkeänä, että luonnon monimuotoisuusstrategian ja toimintaohjelman (ml. maisemanhoitoalueet) laadinnassa on mukana myös kulttuuriperintöalan, kuten museolain 7 §:n 2 mom kulttuuriympäristötehtävää hoitavan alueellisen vastuumuseon edustajia. Maisemien säilyminen ja suojelu edistävät osaltaan luonnon monimuotoisuutta ja ovat myös osa rakennetun kulttuuriympäristön arvojen säilymistä.

Suomen luontopaneeli: Luontopaneeli pitää erittäin tärkeänä uuttaa pykälää luonnon monimuotoisuusstrategian ja toimintaohjelman laatimisesta. Suomen luontokadon pysäyttäminen ja luonnon monimuotoisuuden elpyminen edellyttää, että Suomella on voimassa kokonaisvaltainen kaikkia sektoreita koskeva strategia ja toimintaohjelma, joissa asetetaan selkeät tavoitteet, mittarit ja seuranta luonnon monimuotoisuuden tilalle.

Lausunnoilla olleen luonnon monimuotoisuusstrategian luonnoksen käsittelyä eduskunnassa ei tule viivyttää. Luontopaneeli on antanut lausuntonsa strategialuonnoksesta ja pitää sitä hyvin valmisteltuna.

Strategialuonnoksen päätavoite, luontokadon pysäyttäminen vuoteen 2030 ja luonnon monimuotoisuuden kääntäminen elpymisuralle vuoteen 2035 mennessä, on hyvin muotoiltu ja Suomen kansainvälisten sitoumusten mukainen. Tavoite on mahdollista saavuttaa, mutta vaatii hyvin tehokkaita ja viipymättä aloitettavia toimia. Jotta myönteisiä vaikutuksia luontokadon pysäyttämiseksi saataisiin aikaan viimeistään vuodesta 2025 alkaen, kuten strategialuonnoksessa linjataan, tulee yhteiskunnassa olla valmius toteuttaa strategian toimenpiteitä viipymättä.

Suomen ympäristökeskus: Asetusluonnoksen kirjaus monimuotoisuusstrategian osalta on kannatettava. Luontokadon pysäyttämällä on kiire, joten vaikuttavimpien toimenpiteiden toteuttamiseen tulee panostaa. Olisi hyvä mainita toimintaohjelman laatiminen ja toteuttaminen selkeästi asetuksen tekstissä pelkän otsikon sijaan. Strategian vaikuttavuutta vahvistaisi asetustason kirjaus toimintaohjelman toimenpiteiden ja tavoitteiden toteutumisen seurannasta. Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen vaatii pitkäjänteisiä toimia, jolloin vaikuttavuuden ja oikeansuuntaisen kehityksen osoittaminen on keskeistä lyhyemmällä aikajänteellä toimivalle poliittiselle prosessille.

Keski-Suomen liitto: Kansallisen luonnon monimuotoisuusstrategian ja toimintaohjelman nostamista luonnonsuojelulainsäädäntöön voidaan pitää merkittävänä asiana. Kansallinen monimuotoisuusstrategia on tärkeä maakunnissa tehtävälle monimuotoisuustyölle.

Kymenlaakson liitto: Kymenlaakson liitto katsoo, että myös maakuntien liitot tulee vastaisuudessa ottaa mukaan valmistelemaan työryhmään, sillä maakuntakaavoitus on keskeinen työkalu alueelliseen luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen. Lisäksi maakunnat tekevät alueillaan myös muuta luonnon monimuotoisuutta edistävää työtä. Lisäksi voimassa olevan luonnonsuojelustrategian ja toimeenpano-ohjelman seuranta sekä niissä mahdollisesti havaitut puutteet esimerkiksi toimenpiteiden vaikuttavuudesta tulee huomioida uuden ohjelman laadinnassa.

Uudenmaan liitto: Luonnon monimuotoisuuden edistämistyön jatkuvuus tulee turvata kansallisella tasolla. Tällä on vaikutusta mm. Uudenmaan maakuntakaavojen toteuttamiseen ja siinä tehtäviin ratkaisuihin alueidenkäytön ohjaamisessa.

Varsinais-Suomen liitto: Uutena asetuksessa esitetään tehtäväksi luonnon monimuotoisuusstrategia ja sen toimintaohjelman laatiminen. Varsinais-Suomen liitto toteaa nämä tärkeiksi tehtäviksi ja vaiheiksi luontokadon pysäyttämiseen ja biodiversiteetin säilyttämiseen tähtäävissä toimissa.

Porin kaupunki: Luonnon monimuotoisuusstrategian ja toimintaohjelman tuominen luonnonsuojelulainsäädäntöön ja uusina pykälinä luonnonsuojeluasetukseen on erittäin hyvä asia. Asetuksessa niistä on kuitenkin hyvin lyhyet tekstit. Luontokadon pysäyttämiseen paikallistasolla tarvitaan valtakunnallisen strategian voimakkaampaa esilletuomista.

WWF Suomi: Lausunnolla olevassa asetusluonnoksessa on tyydytty vain määrittelemään strategian laatimisen aloittamisajankohta. Muistutamme, että luonnonsuojelulakiin liittyvät HE:n perustelut mahdollistavat laajemmankin säännösten antamisen asetuksella mm. viranomaisyhteistyön edistämiseksi. Toivomme, että jatkossa asetuksenantovaltuutusta käytetään myös sen varmistamiseksi, että kaikkien hallinnon sektoreiden ja viranomaisen panostus saadaan käyttöön strategiaa ja toimintaohjelmaa laadittaessa.

3.2. Luonnonsuojeluohjelma (2 §)

Maa- ja metsätalousministeriö: Suojelukohteiden rajaaminen paikkatietoon on olennaista, jotta sijaintitiedot ja rajaukset voidaan jakaa sähköisinä aineistoina erilaisiin suunnittelujärjestelmiin ja sähköisiin raportointitietokantoihin, ja kohteiden huomiointi siten varmistaa. Tämä tulisi kirjata perustelumuiistioon. Lisäksi tulisi harkita, olisiko pykälään

syytä kirjata yksiselitteisesti suojelukohteiden rajaaminen paikkatietoon. Päätöksenteon kannalta luonnonsuojeluohjelmien taloudellisten ja sosiaalisten vaikutusten arviointi on erittäin keskeistä, ja 2 §:ään tulisi lisätä, että taloudellisista vaikutuksista arvioitaisiin erikseen välittömät ja välilliset vaikutukset.

Oikeusministeriö: Asetus on tarkoitettu lakia tarkentavan sääntelyn antamiseen (asetuksenantovaltuuden mukaisesti), eikä asetusta ole tarkoitettu lakia täydentävän sääntelyn antamiseen (ks. esim. PeVL 9/2019 vp, s. 5 ja PeVL 49/2014 vp, s. 5). Näin ollen asetuksen 2 §:stä tulisi poistaa lause ”sen lisäksi mitä luonnonsuojelulain 15 §:ssä säädetään”. Luonnonsuojelulain 15 §:ssä oleva asetuksenantovaltuuteen liittyvä perussäännöstö on sisällöltään verraten niukkaa. Nyt asetuksen 2 §:ään luonnostellut säännökset olisivatkin perustellusti olleet sisältönsä puolesta lain tasollakin säädettäviä.

Museovirasto: Joissakin tapauksissa luonnonsuojelualueelle sijoittuvalla muinaisjäännöksellä voi olla suurikin merkitys (esim. maailmanperintö tai muu valtakunnallisesti merkittävä muinaisjäännös). On välttämättömänä, että suojelualueiden perustamisen yhteydessä riittävällä tavalla huomioidaan myös nämä kulttuuri-intressit. Uusien suojelualueiden perustamiseen ja suojelua tukevien alueiden tunnistamiseen tulisi liittää selvitys paitsi sen taloudellisista ja sosiaalisista vaikutuksista myös selvitys kulttuurisista vaikutuksista. Esimerkiksi kulttuurisen kestävyuden näkökulmasta metsissä ja vesistöissä sijaitsevat arkeologiset muinaisjäännökset voivat osaltaan tukea suojelua, jolloin samalla myös maamme vanhin arkeologinen kulttuuriperintö olisi turvattu tulevillekin sukupolville.

Keski-Pohjanmaan liitto: Luonnonsuojeluasetuksen luonnoksessa todetaan, että suojelukohteiden sijainti ja rajaukset on osoitettava tarpeellisin kartoin. Tässä on syytä myös kiinnittää liitekarttojen riittävään tarkkuuteen huomiota maininnalla niin, ettei käytännössä tule tulkintaristiriitaa kohteen rajasta, joka voisi aiheuttaa tarpeettomia oikeusvaikutuksia suojelukohteen ulkopuolisille alueille, esim. tiealueille.

Kymenlaakson liitto: Käsite ”valtakunnallisesti merkittävä luontoarvo” tulisi määritellä. Lisäksi maakunnallisesti merkittävien luonnonarvojen turvaaminen tulisi nostaa asetuksessa esiin, sillä monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttäminen vaatii järeämpiä toimia kuin pelkästään valtakunnallisesti merkittävien luontoarvojen suojelua. Aiempien luonnonsuojeluohjelmien toimeenpano on voinut kestää vuosia, ja niiden ripeä toimeenpano sekä rahoitus ja henkilöresurssit toimeenpanoon on varmistettava

Lapin liitto: Lapin liitto esittää, että 2 §:ään lisätään, että luonnonsuojeluohjelmaan on liitettävä selvitys vaikutuksesta voimassaoleviin kaavoihin.

3.3. Luonnonsuojelun seurannan järjestäminen (3 §)

Oikeusministeriö: Perustelumuiustiossa ei ole mainittu 3 §:n jälkimmäisessä virkkeessä olevaa säännöstä, jonka mukaan luonnonsuojelun seurannassa hyödynnettäisiin luonnonsuojelun tietojärjestelmää, jota tulee kehittää ja ylläpitää niin, että se palvelee luonnonsuojelulain tavoitteiden toteuttamista, mukaan lukien luonnonsuojelun suunnittelua ja seuranta. Mainitulla luonnonsuojelun tietojärjestelmällä ilmeisesti tarkoitetaan luonnonsuojelulain 117 §:ssä tarkoitettua saman nimistä tietojärjestelmää. Epäselväksi jää, miksi myös ko. tietojärjestelmän kehittämisestä ja ylläpitämisestä (ei pelkästään hyödyntämisestä) säädettäisiin asetuksen 3 §:ssä, kehittämisen ja ylläpitämisen nähtävästi kuulumatta edes asetuksenantovaltuuden piiriin (luonnonsuojelulaki 18 § 5 mom.).

Etelä-Savon ELY-keskus: Luonnonsuojelulain 18 §:n mukaan ELY-keskuksen tehtävänä on myös luonnonmuistomerkkien seuranta. Tällä hetkellä ELY-keskuksissa ei ole kattavaa listaa alueensa luonnonmuistomerkkeistä, eikä uusia, kuntien tekemiä luonnonmuistomerkkipäätöksiä välttämättä edes toimiteta ELY-keskukselle. Kunnan tulisikin velvoittaa toimittamaan päätökset ja mahdolliset aluerajaukset ELY-keskukselle.

Keski-Suomen ELY-keskus: Perustelumuistiossa ei ole mainintaa kyseistä 3 §:n toisen virkkeen säännöksestä. Sikäli kuin asetusluonnoksen 3 §:ssä on tarkoitus säätää myös luonnonsuojelun tietojärjestelmän kehittämisestä ja ylläpidosta, asetuksenantovaltuus perustunee sen osalta luonnonsuojelulain (9/2023) 117 §:n 5 momenttiin, mikä olisi syytä myös todeta perustelumuistiossa.

Metsähallitus: Luonnonsuojelun seurannan järjestäminen on tiiviisti kytköksissä LsL 13 luvun (Luonnonsuojelun tiedonhallinta ja päätöksistä tiedottaminen), erityisesti 117 § (Luonnonsuojelun tietojärjestelmä) ja 118 § (Luonnonsuojelun tietojärjestelmään tallennettavat tiedot), kanssa. Luonnonsuojelulain mukaan Metsähallitus ja ELY-keskus vastaavat luonnonsuojelualueiden ja luonnonmuistomerkkien määrää ja pinta-alaa sekä niiden ekologista tilaa koskevasta seurannasta. Nykyisin ao. tietoa ylläpidetään Metsähallituksen ULJAS-tietojärjestelmäkokonaisuudessa, jonka uudistamiseen tähtäävä JHT Arvo -hanke on käynnistynyt vuonna 2023. Tavoitteena on, että uudet tietojärjestelmät ovat kokonaisuudessaan käytössä v. 2027. Jotta uudet järjestelmät palvelisivat mahdollisimman hyvin luonnonsuojelulain tarkoittamaa tarvetta, olisi tarkentava asetus tarpeen hyvissä ajoin jo järjestelmäsuunnittelun alkuvaiheessa.

Suomen luontopaneeli: Pykälä luonnonsuojelun seurannan järjestämisestä on erittäin tärkeä. Jatkuvalle ja kattavalle seurannalle, luonnonsuojelun tietojärjestelmän kehittämiselle ja ylläpidolle turvattava riittävät resurssit.

Museovirasto: Monilla luonnonsuojelualueilla on muinaismuistolain (295/1963) tarkoittamia kiinteitä muinaisjäännöksiä, joihin voi kohdistua niin tutkimus- kuin hoitointressejä. Museovirasto ja museolain (314/2019) mukaisesti alueelliset vastuumuseot valvovat muinaismuistolain noudattamista. Kiinteät muinaisjäännökset ovat muinaismuistolain 1 §:n suojelemia ja kaikenlainen niihin kajoaminen on kielletty. Museovirasto voi hakemuksesta myöntää kiinteälle muinaisjäännökselle 10 §:n mukaisen tutkimus- ja hoitoluvan sekä 11 §:n mukaisen kajoamisluvan.

Suomen ympäristökeskus: Suomen ympäristökeskus katsoo, että on hyvä nostaa luonnonsuojelun seurannan järjestäminen myös asetuksessa esille. Lajien ja luontotyyppien tilan seurantaa tulee kehittää. Erityisesti luontotyyppien ja niiden tilan seurantaa tulee kehittää osana luonnonsuojelun tietojärjestelmän kehittämistä, sekä sopia vastuut asiantuntijaviranomaisten kesken. Luonnonsuojelun tietojärjestelmän määräajoin tarvittavan päivittämisen ja jatkuvan ylläpidon resursointi on varmistettava myös kehittämisvaiheen jälkeen, niin että toimivaltaiset viranomaiset voivat hyödyntää järjestelmää pitkällä aikavälillä ja kustannustehokkaasti, ja että tietojärjestelmät pysyvät teknisesti ja teknologisesti ajan tasalla ottaen huomioon erityisesti tieto- ja kyberturvallisuus sekä tietosuoja. Syke pitää tärkeänä periaatetta toiminnallisten ekologisten kokonaisuuksien turvaamisesta, koska luontotyyppisuojeleluun vaikuttavuutta luontokadon pysäyttämisessä on tarpeen parantaa.

Kymenlaakson liitto: Luonnon monimuotoisuuden tilan ja kehityksen seurannan systemaattisempi arviointi on ehdottomasti tarpeen. Lisäksi olisi tärkeää tuottaa seurantatietoa maakunta- ja kuntatasoisesti, jotta luontotieto voitaisiin huomioida nykyistä paremmin alueidenkäytön suunnittelussa ja kaavoituksessa. Etenkin luontotyyppien osalta tietoa on harmittavan vähän.

Suomen kuntaliitto: Luonnonsuojelulaissa kunnalle ei ole säädetty - eikä lain perusteluista ilmene, että olisi tarkoitettukaan säätää - lain 18 §:ssä tarkoitettua seurantatehtävää. Kuntien tehtävistä tulee perustuslain 121 §:n mukaan säätää lailla. Kunnille uusista lakisääteisistä velvoitteista aiheutuvat kustannukset tulee korvata täysimääräisesti rahoitusperiaatteen mukaisesti. Kuntaliitto katsoo, että viittaus luonnonsuojelulain 11 §:ään on poistettava asetusehdotuksen 3 §:stä. Ehdotettu asetuksen 3 § ei näyttäisi tuovan lisäarvoa jo laintasolle sisältyvään sääntelyyn nähden, joten Kuntaliitto ehdottaa harkittavaksi, onko ehdotetunlainen säännös lainkaan tarpeen asetuksessa.

Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto: On epäselvää, mitä lisäarvoa asetusluonnoksen 3 § toisi seurantaan koskevaan sääntelyyn, joka luonnonsuojelulain uudistamisen yhteydessä sijoitettiin luonnonsuojelulain 18 §:än. MTK pitää erikoisena sitä, että asetusluonnoksen pykälä koskisi enemmän luonnonsuojelun tietojärjestelmää kuin varsinaista seurannan järjestämistä ja siihen liittyviä viranomaisen tehtäviä. MTK huomauttaa, että ehdotettu sääntely ei siten välttämättä edes kuulu luonnonsuojelulain 18.5 §:n mukaisen asetuksenantovaltuuden piiriin. Kun pykälän sisältöä ei ole myöskään selostettu perustelumuistion luonnoksessa lainkaan, MTK ehdottaa pykälän poistamista kokonaan.

Pelkosenniemen luonnonsuojeluyhdistys ry: Huomattavaa on, että tällä kirjauksella YM vastannee kaikkien suurpetojen seurannasta, koska ne kuuluvat luontodirektiivin liitteiden lajeihin. Luontodirektiivin 11 artiklan mukaista seurantaan ilveksen ja suden kannoista Lapissa ei tee kukaan, silti niitä tapetaan vuosittain.

Yksityishenkilö 1: On ongelmallista, että asetuksissa on paljon yksilön oikeuksiin ja velvollisuuksiin liittyvää sääntelyä, joka kuuluisi perustuslain mukaan lailla säädettäväksi. On myös ympäristöviranomaisten itsensä etu ja tärkeä oikeusturvakysymys, että viranomaisten oikeuksista ja velvollisuuksista säädetään lailla eikä asetuksilla - tai muilla viranomaisten sisäisillä työjärjestyksillä, jotka ovat lakia alemmantasoisia; vrt. PL 80 §, 106 §, 107 §). Luonnonsuojeluasetuksista tulee sääntelyä siirtää sääntelyä lisää lain tasolle, jotta kaikkien suomalaisten - samalla myös suomalaisten EU-kansalaisena - perus- ja ihmisoikeudet voivat toteutua. Tämän on myös lainsäätäjien oman oikeusturvan kannalta merkityksellistä.

3.4. Ilmoitus Natura 2000 –alueeseen vaikuttavasta toimenpiteestä (4 §)

Kaakkois-Suomen ELY-keskus ja Lapin ELY-keskus: Pykälässä annetaan ohjeita Natura 2000 -alueeseen vaikuttavasta toimenpiteestä ilmoittamiseen. Velvoitteen liittää ilmoitukseen alueen kartta, johon on merkitty toimenpiteen toteuttamispaikka voisi sisällyttää jo 1 momentin kohtaan 2. Tällöin 2 momentti jäisi tarpeettomaksi.

Pohjois-Savon ELY-keskus: Asetuksen perusteluissa on tarpeen määritellä täsmällisemmin, milloin ilmoitus Naturaa 2000 -alueeseen kohdistuvista toimista on saapunut ELY-keskukseen. Alkaako 30 päivän määräajan laskeminen ensimmäisestä ilmoituksesta vai vasta sitten, kun asiakirjojen mahdolliset täydennyspyynnötkin ovat saapuneet ELY-keskukselle?

Varsinais-Suomen ELY-keskus: Pykälän 1 momentissa tulisi yksiselitteisesti todeta, että ilmoitukseen on liitettävä alueen kartta, johon on merkitty toimenpiteen toteuttamispaikka.

Suomen ympäristöoikeustieteen seura ry: Teknisenä kommenttina SYS ry toteaa, että pykälässä käytetty sanamuoto "Natura 2000 -alue" ei aivan vastaa lakitekstissä käytettyä sanamuotoa "Natura 2000 -verkostoon kuuluva alue". Tässä tapauksessa ei ole väärinymmärryksen vaaraa, mutta yleisesti ottaen lainvalmistelun selkeyden kannalta on eduksi, jos käytetty terminologia on mahdollisimman yhdenmukaista.

3.5. Suojellut luontotyytit (5 §)

Oikeusministeriö: Asetuksen 5 §:ssä annettaisiin luonnonsuojelulain 64 §:ssä olevan asetuksenantovaltuuden ja asetuksen 6 §:ssä luonnonsuojelulain 65 §:ssä olevan asetuksenantovaltuuden nojalla tarkempia säännöksiä luontotyyppien määrittelyperusteista. Sekä 5 § että 6 § sisältäisivät melko pitkiä proosamaisia kuvauksia, jotka poikkeavat normatiivisen tekstin esitystavasta.

Maa- ja metsätalousministeriö: Suojelluksi luontotyyppiä on määritelty sisämaan tulvametsät. Perustelumuistiossa on esitetty yhtenä luontotyyppien erityispiirteitä heikentävänä toimintona säännöstely. MMM huomauttaa, että vesistöjä säännöstellään mm. tulvasuojelun, maatalouden, vesivoiman ja virkistyskäytön tarpeisiin. ELY-keskusten on siis tärkeää ottaa huomioon olemassa olevat vesistön säännöstelyhankkeet sekä muu vesistörakentaminen ja niiden vaikutukset vedenkorkeuksiin ja tulvimiseen määrittäessään tulvametsiä suojellun luontotyyppien esiintymäksi.

Luontotyyppien luontaisesti kehittyvät tai ennallistamiskelpoiset osat eivät täytä luonnonsuojelulain 64 §:ssä tarkoitettua luonnontilaisen tai luonnontilaiseen verrattavan esiintymän vaadetta. Esimerkiksi kalkkikallioihin ja harjumesien valorinteisiin on esitetty sisällytettäväksi ennallistamiskelpoisia osia, jotka eivät tällä hetkellä täyttäisi luonnontilaisen tai luonnontilaiseen verrattavan esiintymän piirteitä. Luontotyyppisuojaan ei tule sekoittaa laajempien ekologisten kokonaisuuksien suojelua, jolle on olemassa omat välineensä. Toiminnallisten kokonaisuuksien rajaaminen jättää hyvin paljon tulkinnanvaraa. Alueiden rajaaminen luontotyyppien suojelemiseksi ja itse luontotyyppien kuvaus ovat kaksi eri asiaa. Luonnonsuojelulaissa on valtuutettu vain määrittelyperusteiden tarkentamiseen. Pykälässä tulisi kuvata, millaisia suojellut luontotyypit ovat ominaispiirteiltään ja poistaa rajaamista koskevat lauseet suojeltujen luontotyyppien kuvauksista.

Uuden luonnonsuojelulain 64 § ei sisällä sanaa "uhanalainen". Pykälässä ei puhuta uhanalaisista, suojelluista luontotyypeistä. MMM esittää sanan "uhanalaiset" poistamista asetuksesta.

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus: Hiekkarantoja koskien asetukseen voisi sisällyttää laveammin kunnostustarvetta aiheuttavien muutoksien alueita suojelurajaukseen sisällytettäväksi. Eli muotoilu voisi olla: "Suojelettuun hiekkarantaan voi sisältyä muuttuneita osia, joiden luonnontilaa on mahdollista parantaa hoitotoimin." Edellä mainitussa kohdassa voisi olla perusteltua korvata käsite "tai lähes luonnontilaisia" selkeyden vuoksi laissa olevalla muotoilulla "luonnontilaiseen verrattavaa". Edellä mainitussa kohdassa todetaan myös: "Tässä tarkoitettuna hiekkarannan ominaispiirteitä ei ole rakentamisella taikka täyttämisen- tai tasoittamistoimenpiteillä merkittävästi muutettu eivätkä ne ole ihmisen aiheuttaman kulumisen takia kasvittomia." Hiekkarannat ovat luonnostaan hyvin dynaaminen luontotyyppi (ominaispiirre), eikä kohteen tasaaminen tai täyttäminen todennäköisesti muuta pysyvästi kohteen luonnontilaa, vaan se palautuu itsestään ympäristön luonnonprosessien (tuuli, jäät, vedenkorkeuden vaihtelu ja aallokko). Saman voi todeta kulumisen aiheuttamasta kasvittomuudesta. Hiekkarannoille erikoistunut pioneerilajisto on erityisen hyvää kolonisoimaan, ja sen vuoksi kasvillisuuden voidaan olettaa palaavan hiekkarannalle häiriön päätyttyä, joten ei ole syytä katsoa hiekkarannan merkittävästi heikentyneen, vaikka siltä ei juuri tietyllä tarkasteluhetkellä tavattaisi tyyppilajistoa. Ainoastaan rakentaminen voi "pysyvästi" pilata hiekkarannan, joten muotoilun olisi syytä olla seuraavanlainen: "Tässä tarkoitettuna hiekkarannan ominaispiirteitä ei ole rakentamisella pysyvästi muutettu."

Jalopuumetsiköiden osalta voidaan kysyä, miten Hovioikeudenmetsän (Vaasa) pohjoinen lehtoalue suhteutuisivat asetukseen? Alueelle on luontaisesti tullut runsaasti erilaisia jalopuuntaimia, mutta siemenet ovat (ainakin aikoinaan) tulleet istutetuista puista.

Merenrantaniittyjen osalta epäselväksi jää, tarkoitetaanko tässä lähinnä ruovikoituneita alueita vai myös pensoittuneita tai jopa metsittyneitä alueita. Miten maankohoamisrannikon primäärisuksessiovaiheiden luonnontilaiset metsät suhteutuvat tähän niiltä osin, kun aiemmasta laidunnuksesta puustossa merkkejä nähtävillä? Puustoiset osat ovat osa ekologista kokonaisuutta, joten voiko ne rajata mukaan samalla periaatteella?

Kalliokedot puuttuvat ketotyypeistä. Kalliokedoista tulisi määritellä myös se, miten iso kallion osuus saa olla itse kedosta. Kohdassa jää myös epäselväksi, kuuluvatko uuselinympäristöjen kedot kohdan määritelmään. Edellä mainitussa kohdassa todetaan, että "Ketokokonaisuuteen voi sisältyä korkeakasvuisemmaksi muuttunutta niittyä,

joka voidaan hoitotoimin palauttaa kedoksi." Tämä voi kuitenkin olla vaikeaa arvioida. Kohtaan esitetään lisättäväksi mahdollisuus rajata ketojen läheisyydessä olevia alueita, jos se on kedon säilymisen kannalta välttämätöntä, esimerkiksi lisäämällä kohtaan seuraava virke: "muita niittytyyppejä ketojen välittömässä läheisyydessä voidaan myös rajata, mikäli se on välttämätöntä kedon säilymisen kannalta".

Asetusluonnoksen 5 §:n 1 momentin 8 kohtaa ehdotetaan täsmennettäväksi seuraavasti: - "Rannikon metsäiset dyynit ovat Itämeren rannikolla ja saaristossa merenrannikon avoimeen dyynisukcessiosarjaan yhteydessä olevia harvapuustoisia, variksenmarjadyynejä muistuttavia muodostumia, joille hiekan kasaantumista ei enää tapahdu." Tiukasti suojeltuja luontotyyppiejä koskevassa 6 §:ssä dyyneissä on saaristo sisällytetty, ja niin tulisi tehdä myös tässä. Kohdassa voisi olla myös maininta siitä, että alueet ovat voineet olla laidunnuksessa. Lisäksi kohdassa jää epäselväksi, koskeeko kohta metsäisten dyynien yhteydessä olevia deflaatiokenttiä.

Harjumetsien valorinteiden osalta on epäselvää, huomioidaanko näissä koko geologinen harjumuodostuma kokonaisuutena vai pelkästään siihen osana kuuluvat paisterinteet. Lisäksi aikaisemmilla, maltillisilla metsänhoitotoimilla on voinut olla edustavia vaikutuksia aukkoisuutta lisäämällä.

Asetusluonnoksen 5 §:n 1 momentin 12 kohtaa esitetään täsmennettäväksi koskemaan fladojen lisäksi myös kluuveja: "Näkinpartaispohjia esiintyy koko Suomen rannikon suojaisilla paikoilla kuten merenlahdissa, osana fladoja ja kluuveja ja ruovikoiden aukkopaidoissa. Luontotyyppi kärsii herkästi ruoppauksista, veneliikenteestä ja rehevöitymisestä. Merenlahdissa ja ruovikoiden aukkopaidoissa tulee esiintymän rajaukseen sisällyttää lähekkäiset luontotyyppilaidut välialueineen. Fladojen ja kluuvien osalta tarkoituksenmukaista on rajata koko alue."

Etelä-Savon ELY-keskus:

Hiekkarannat: Muutoksena aiempaan hiekkaranta määritettäisiin nyt tyyppilisen kasvillisuuden ja maa-aineksen kautta, eikä enää tarvita kaivautujakuoriaisten määrittämistä. Muutos on järkevä, ja esim. rannan kuluneisuuden osalta vastaavaa määritelmää on jo sovellettu aiemmissa inventoinneissa ja rajauspäätöksissä.

Jalopuumetsät: Jalopuiden taimien ja vesojen huomioiminen rajauksessa on ekologisesti perusteltu, ja todennäköisesti johtaa laajempiin rajauksiin.

Tervaleppämetsät: Laajennut tervaleppäkorvista kaikkiin tervaleppämetsiin on tervetullut. Määritelmä 'tervaleppävaltaisuus' saattaisi kuitenkin kaivata täsmenämistä, luetaanko tämä runkoluvun, pohjapinta-alan vai latvuspeittävyuden perusteella. Liian tiukalla tulkinnalla luontotyyppien rajaukset saattavat jäädä vaatimattomiksi.

Kedot: Kedot ovat monesti pienialaisia, esiintyvät muiden niittytyyppien seassa ja raja muihin niittytyyppeihin voi olla liukuva, joten rajaaminen voi olla hankalaa. Luontotyyppien määrittelyä ei tule tehdä liian suppeaksi. Täsmenämistä kaipaaisi myös se, miten luontotyyppien määritelmä suhtautuu uusin ympäristöihin. Lajistollisesti arvokkaita ketoja on saattanut muodostua esim. vanhojen kyläkoulujen urheilukentille tai vastaaville paikoille. Nyt luontotyyppistä kuvauksesta saa käsityksen, että ketojen pitäisi olla perinteisen maatalouden muovaamia.

Tulvametsät: Tulvametsät on huonosti tunnettu luontotyyppi, jonka ominaispiirteet eivät välttämättä ole kovin selviä. Luontotyyppien tunnistaminen vaatii koulutusta. Monissa vesistöissä tulvayrtti ei välttämättä ole säännöllinen, vaan riippuu lumitilanteesta ja sulamisnopeudesta. Kuinka toistuvia tulvien pitää olla, että metsä täyttää luontotyyppien kriteerit?

Harjumetsien valorinteet: Luonnonsuojelulain 64 §:n perusteella luontotyyppien tulee olla luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaisia. Todennäköisesti edustavimmat harjujen valorinteet ovat ihmistoimin muokattuja, ja luontaisesti vähäpuustoisia ja aukkoisia harjurinteitä esiintyy enää hyvin vähän. Luontotyyppien määrittelyä tulisi

täsmentää, mitä luonnontilaisen kaltaisuus ja vähäpuuistoisuus tässä yhteydessä tarkoittaa. Lisäksi edustavia valorinteitä voi löytyä esim. entisiltä soranottoalueilta, missä tilanteessa tällaiset voidaan lukea luontotyyppiin?

Kalkkikalliot: Kalkkikallioiden tyypillisen lajiston ja luontotyyppin tunnistamiseen tarvitaan koulutusta, sillä luontotyyppin määrittäminen perustuu lähes aina sammal- ja jäkälälajistoon. Kalkkikallioiden osalta tulisi tarkentaa, milloin vanhan kalkkilouhoksen voi tulkita muuttuneen luonnontilaisen kaltaiseksi.

Hämeen ELY-keskus: On hyvä, että luontotyyppien kuvauksia on asetusluonnoksessa tarkennettu ja päivitetty. Tarkemmat kuvailut voivat kuitenkin kääntyä tarkoitustaan vastaan, jos ne voi käsittää ulossulkevinä tekijöinä silloin, kun niin ei ole ollut tarkoitus. Esimerkiksi jalopuumetsiköiden kohdalla jää liikaa tulkinnanvaraa sellaiseen tilanteeseen, jossa alueella ei ole nuorempia jalopuita, mutta laajempi rajausta palvelisi etenkin jalopuumetsikön pienilmaston turvaamista. Hieman epäselväksi jää, minkälainen harkintavalta ELY-keskukselle jää luontotyyppikohteiden valinnassa ja rajaamisessa. Hämeen ELY-keskus pitää tärkeänä, että suojelun toteutuksessa yksityismailla korostuvat vapaaehtoiset keinot, ja luontotyyppikohteiden rajauspäätöksiä tehdään harkiten painottaen luonnon monimuotoisuuden suojelun kannalta erityisen arvokkaita kohteita.

Kaakkois-Suomen ELY-keskus: Luontotyyppien määrittelyt ovat hyvin laadittuja ja antavat hyvän pohjan suojeltujen luontotyyppien tunnistamiseen ja rajaamiseen. Tarkat, mutta luonteeltaan mahdollistavat luontotyyppikuvaukset huomioivat luontotyyppien luontaisen vaihtelun esimerkiksi eri osissa maata. On syytä harkita, ovatko kaikki asetusluonnoksessa esitetyt kuvailut tarpeellisia kyseisten luontotyyppien määrittelyperusteina. Hyvä ja tarpeellinen on myös asetuksessa kirjattu toteamus siitä, että myös ennallistamiskelpoisia luontotyyppien osia voidaan ottaa mukaan rajaukseen. Pykälän yksityiskohtainen perustelu muistiossa täydentää hyvin pykälää ja helpottaa sen soveltamista käytännössä.

Keski-Suomen ELY-keskus: Asetusluonnoksen 5 §:n kirjoitustapa eroaa perinteisestä säädöstekstistä, eivätkä luontotyyppien määrittelyperusteet käy siitä ilmi riittävän täsmällisellä tavalla. Lisäksi määrittelyperusteisiin sisältyy epäolennaisia kuvailuja (esimerkiksi hoitotarve, merkitys eliölajeille, uhat), jotka heikentävät säännöksen ymmärrettävyyttä. ELY-keskuksen käsityksen mukaan asetuksessa tulisi säätää vain niistä ominaispiirteistä koskevista vähimmäisvaatimuksista, jotka luontotyyppin tulee täyttää. Määrittelyperusteiden tulisi olla riittävän täsmällisiä ja yksiselitteisiä, jotta varmistetaan maanomistajien yhdenvertainen kohtelu ja vältetään tulkintaongelmat, joita kirjoitustavasta syntyy. Alueellinen vaihtelu (esimerkiksi kasvillisuudessa) on kuitenkin syytä sisällyttää määrittelyperusteisiin. Sen sijaan muu kuvailu on sinänsä hyvää informaatiota, mutta se tulisi erottaa varsinaisista määrittelyperusteista ja esittää mieluummin esimerkiksi perustelumuistiossa.

ELY-keskus esittää seuraavat huomiot luontotyyppien määrittelyperusteisiin:

Hiekkarantojen osalta asetusluonnoksessa esitetty, kasvillisuuteen pohjautuva määritelmä on nykyistä selkeämpi. Erityisesti on hyvä, että määritelmään sisällytetään asetusluonnoksessa esitetyllä tavalla edellytys siitä, etteivät hiekkarannat ole kasvittomia ihmisen aiheuttaman kulumisen vuoksi.

Se, että jalopuumetsikön määritelmään sisältyisi jalojen lehtipuiden määrä- ja kokovaatimukset täyttävän ydinosaan lisäksi jalopuiden taimet ja vesat, on ekologisesti katsottuna hyvä lisäys.

Ketojen osalta säännöksen kirjoitustavasta tulisi käydä yksiselitteisesti ilmi, onko edellytyksenä, että keto on perinteisen maatalouden muovaama (vrt. luontaiset kalliokedot ja uusympäristöt). Tällaisenaan asetusluonnoksen pohjalta jää epäselväksi, voidaanko säännöksessä tarkoitettuina ketoina pitää myös luontaisia kallioketoja, joilla ei pääsääntöisesti ole syntyhistoriaa perinteisen maankäytön osalta. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan luontaisten

kallioketojen tulisi yhtä lailla kuulua säännöksen piiriin, sillä niillä on monimuotoisuuteen liittyvää merkitystä vastaavalla tavalla kuin Itämeren ulkosaarten epilitoraalikedoillakin.

Sisämaan tulvametsien määritelmä tulee täsmentää yksiselitteiseksi. Määrittelyperusteista tulee selkeästi käydä ilmi ne tulvimisesta johtuvat rakenteelliset ja toiminnalliset piirteet, jotka erottavat tulvametsät esimerkiksi metsäluhdistista.

Harjumetsien valorinteiden osalta suojellun luontotyyppin nimitys vertautuu uhanalaisten luontotyyppien arvioinnin yhteydessä määriteltyyn harjumetsien valorinteiden luontotyyppiin. Uhanalaisten luontotyyppien arvioinnissa tyyppitys on sisältänyt myös harjumetsien valorinteiden alaosien lehdot. Tämän vuoksi harjumetsien valorinteiden määrittelyperusteista tulee käydä selvästi ilmi, sisältyykö luontotyyppiin vain kuivia ja karuja ympäristöjä, vai voiko siihen sisältyä myös puustoltaan rehevämpiä alueita. Harjumetsien valorinteiden määrittelyperusteita olisi syytä täsmentää myös siten, voiko sijainti pitää sisällään muita muuttujia, joiden perusteella paahdeympäristö voi kehittyä alueella. Vähäpuustoisuus ei ole kriteerinä yksiselitteinen.

Harjumetsien valorinteiden osalta ELY-keskus toteaa vielä, että harjuluonnossa on harjukasvien erilaisen levinneisyshistorian ja nykyisen levinneisyyskuvan vuoksi paljon vaihtelua. ELY-keskuksen käsityksen mukaan harjumetsien valorinteiden määritelmän tulisi olla sellainen, ettei poissulje luontotyyppiä asetusluonnoksessa lueltujen kasvien puuttumisen vuoksi, jos ympäristö muutoin vastaa tavoitellun luontotyyppin määritelmää.

Lapin ELY-keskus: Asetusluonnoksen pykälät sisältävät kuitenkin huomattavan paljon sellaista kuvailua, jota ei ole luettavissa luontotyyppien määrittelyperusteiksi. Asetuksen toimeenpanon kannalta luontotyyppikuvausten täsmällisyys on ehdottoman tärkeää. Toisaalta luontotyyppin sisäisen vaihtelun kuvaaminen on oleellista. Tarpeettoman pitkää kuvailua tulisi välttää, jotta asetuksen toimeenpanijalle syntyy selkeä kuva siitä, mitä tekijöitä kutakin luontotyyppiä määriteltäessä tulee tarkastella.

ELY-keskus pitää kyseenalaisena, tuleeko luontotyyppien määrittelyperusteiden sisältää lyhyttä hoitotarpeen mainintaa tarkempia kuvauksia siitä, minkälaista hoitoa ne tarvitsevat. Lisäksi ELY-keskus kiinnittää huomiota määrittelyperusteiden näkökulmasta epäolennaiseen kuvailuun, jotka johtavat helposti tulkintaongelmiin.

Merkittävä osa Suomen tulvametsistä sijaitsee Lapissa. Lapin tulvametsille on ominaista hieskoivuvaltaisuus. Asetusluonnoksen kuvaus ei riittävällä tavalla huomioi lajiston pohjois-etelä-suuntaista vaihtelua. Asetusluonnoksen luontotyyppikuvaus jättää epäselväksi, ovatko mm. Lapin suurten, säännöstelemättömien jokien rantojen hieskoivuvaltaiset tulvametsät asetuksen tarkoittamaa luontotyyppiä. Myös pohjakerroksen sammalettomuus tulisi mainita määrittelyperusteissa.

Harjumetsien valorinteiden osalta tulisi täsmentää, tuleeko asetuksen tarkoittamilla luontotyypeillä olla harjulajeja. Tämä on olennainen tarkennus nimenomaan Lapin näkökulmasta, koska suurin osa harjulajistosta ei levinneisyytensä puolesta esiinny Lapissa. Tunturialueen kalkkikalliot on rajattu pois asetusluonnoksessa. Perustelumuihistiosta ei löydy tähän syytä. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan asetuksessa ei tulisi tehdä kyseistä rajausta, vaan tunturialueen kalkkikalliot lisätään luontotyyppien määrittelyperusteita koskeviin kuvauksiin. Kalkkikallioiden määrittelyperusteita tulisi täsmentää. Asetuksen toimeenpanon kannalta jää epäselväksi, miten käytännössä todetaan, että esiintymät ovat "osin tai kokonaan kalsiittisen kalkkikiven ja dolomiitin muodostamia".

Pirkanmaan ELY-keskus: Luontotyyppien määritelmät ovat kattavampia kuin voimassa olevassa luonnonsuojeluasetuksessa, mikä on soveltamisen kannalta myönteistä. Tästä huolimatta tarve tulkinnalle ja tarkemmille ohjeille luontotyyppien inventoinnista ja rajaamisesta on edelleen olemassa. Voimassa olevassa luonnonsuojelulaissa ja -asetuksessa luontotyyppien suojelu kattaa katajakedot, jotka ovat perinteisen maankäytön muovaamia. Suojelua on uudessa laissa laajennettu kattamaan useampia ketoluontotyyppisiä, mutta ilmeisesti

luontotyyppien suojelua koskevan säännöksen on edelleen tarkoitettu koskevan vain perinteisen maatalouskäytön muovaamia ketoja. Ketomaisia uuselinympäristöjä esiintyy esimerkiksi teiden pientareilla ja ennallistetuilla maa-ainesten ottoalueilla, mutta näitä luontotyypejä ei liene tarkoitettu suojeltavaksi luonnonsuojelulain 64 §:n nojalla. Asetustekstin muotoilua olisi hyvä tarkentaa, jotta suojelun ulottuvuudesta ei olisi mahdollista jäädä epäselvyyttä. Uutena luontotyyppinä luonnonsuojelulakiin lisätyn harjumetsien valorinteet -luontotyyppin osalta jää hieman epäselväksi, miltä osin suojelun on tarkoitus kattaa ihmistoiminnan muokkaamat rinteet. Asetuksen mukaiseen määritelmään voivat sopia esimerkiksi entiset laskettelurinteet. Asetuksessa mainitaan harjumetsiin luontaisesti kuuluneet metsäpalot. Nykytilanteessa metsäpalojen vaikutuksesta avoimena pysyneet rinteet lienevät erittäin harvinaisia.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus: On hyvä, että määritelmässä on huomioitu myös luontotyyppiin liittyvät umpeenkasvaneet osat. Tyypistä riippuen vaihtelee, tarkoitetaanko umpeenkasvulla pensaiden ja puiden taimien aiheuttamaa umpeenkasvua vai korkeamman ruohovartisen kasvillisuuden aiheuttamaa umpeenkasvua. Ilmeisesti niittytyypeissä on kuitenkin pääasiassa tarkoitettu, että umpeenkasvaneet laikut ovat niittyä eivätkä esim. pensaikkoja. Mikäli näitä umpeenkasvaneita osia sijaitsee esiintymän sisällä määritelmän täyttävän alueen osien ympäröimänä, ne eivät liene ongelma rajaamisessa, mutta esiintymän laiteilla sijaitsevien umpeenkasvaneiden osien rajaaminen voi aiheuttaa ongelmatilanteita. Etenkin uusiin luontotyyppisiin liittyen tulisi olla pikaisesti käytettävissä tarkempi ohjeistus ja määrittelyopas, jotta mahdollisten esiintymien rajaamista ja määrittelyä voidaan edistää. Esiintymän sisällä olevat toista luontotyyppiä edustavat laikut (esim. kallio- tai kivikkosaarekkeet hiekkarannalla) lienee sitten rajattava ulkopuolelle?

Hiekkarannat: Määritelmästä ei käy ilmi hiekkarannan ja rannikon avoimen dyynimuodostuman raja. Katsotaanko määritelmään sisältyvän perinteisesti rantaan kuuluvat vyöhykkeet: hydro- ja geolitoraali ja ylägeolitoraali?

Merenrantaniitty: Merenrantaniittyjen kasvillisuuden vyöhykkeisyys voi ilmetä paitsi rannansuuntaisina vyöhykkeinä myös mosaiikkimaisina laikuina, jotka myötäilevät rannan topografiassa olevia usein vähäisiä kohoumia ja painanteita. Olisi parempi, jos umpeenkasvaneiden osien sisällyttämistä merenrantaniittyesiintymään perusteltaisiin sillä, että ne ovat hoitotoimin palautettavissa matalakasvuiseksi kuin rajauksen toimivuudella hoidon kannalta. Hoidon järjestäminen ei välttämättä ole riippuvainen merenrantaniittyesiintymän rajaamisesta eikä se ole luonnontieteellinen peruste.

Rannikon metsäiset dyynit: Voisiko harvapuustoisuutta luonnehtia tarkemmin, varsinkin jos katsotaan, että dyynisukessiosarjan yhteydessä esiintyvät tiheäpuustoiset laikut, esim. luontaisesti tai hakkuun jälkeen syntyneet taimikot, eivät edusta luontotyyppiä? Metsäisten dyynien yhteydessä luontotyyppin ominaisuuksien palauttaminen hoitotoimin on ilmeisesti rajattu pois. Voiko metsäisiin dyyneihin sisällyttää puustoltaan käsiteltyjä osia?

Sisämaan tulvametsät: Pohjois-Pohjanmaan alueella luontotyyppiä voi esiintyä yleisestikin, minkä vuoksi edustavien esiintymien erottaminen on tärkeää. Puuston luonnontilaisuudesta ei ole mainintaa määritelmässä. Voiko tulvametsäesiintymään rajaukseen sisällyttää osia (saarekkeita), jotka korkeamman topografian vuoksi jäävät ylimmän tulvarajan yläpuolelle ja tulvan aikana muodostavat saaria?

Pohjois-Savon ELY-keskus: Asetusluonnoksen 5 ja 6 §:t sisältävät varsin seikkaperäisiä, joskin monelta osin kuitenkin esimerkinomaisia, kuvauksia suojeltavista luontotyypeistä. Jatkovalmistelussa voisi vielä harkita, onko kuvauksia mahdollista täsmentää ja/tai onko niitä kaikilta osin tarpeellista sisällyttää varsinaiseen asetustekstiin. Vaihtoehtona olisi tarkempien kuvausten esittäminen perustelumuistossa tai luontotyyppien määrittelyperusteista voitaisiin säätää tarkemmin asetuksella.

Asetuksen 5 §:n Ensimmäisessä momentissa kirjoitusvirhe sanassa ”uhanalaiset”.

Tervaleppämetsät: Määritelmä käsittää asetuksen mukaan terveleppävaltaiset metsät ja suot. Myöhemmin tekstissä todetaan kuitenkin, että ko. luontotyyppiä esiintyy tyypillisesti mm. soiden reunoilla. Tässä on hieman tulkinnanvaraisuutta, tarkoitetaanko koko suota vai suon osaa (kuten suon reunaa), jossa terveleppävaltaisuuden tulisi ilmetä. Tässä ei myöskään oteta kantaa kohteen alkuperään esim. terveleppämetsäksi muuttuneilla entisillä pelloilla tai kosteilla joutomailla.

Merenrantaniityt: Toisin kuin asetuksen pykälän 6 kohdassa, tästä merenrantaniityn kuvauksesta ei käy ilmi, voidaanko myös saarten merenrantaniittyjä rajata suojeluun. Kohdassa on myös luontaiset merenrantaniityt-termi, joka on hieman erisältöinen kuin luonnontilainen tai luonnontilaisen kaltainen, eikä siten ole ihan linjassaan muiden kohdetyyppeiden kanssa.

Lehdesniityt: Kuvaus lehdesniityistä sopii lähinnä Etelä-Suomen olosuhteisiin (mainitaan lehdot), vaikka lehdestystä on ollut myös muualla maassa. Lehdespuiden edellytetään olevan iäkkäitä eikä alueen jatkuvuutta oteta huomioon, sillä tämän mukaan rajauspäätökseen ei voi sisällyttää kunnostuskelpoisia osia, kuten ketojen ja merenrantaniittyjen kohdalla voi tehdä.

Kedot: Ketojen esiintyminen on rajattu tekstissä hiekka-, sora- ja moreenimaille. Luokittelu ilmeisesti vastaa maaperäkarttojen tilannetta, jossa kalliot ovat kuitenkin omana, tässä mainintaa vaille jäävänä maaperäluokkana. Tämä voi kaventaa ketojen joukkoa, joille rajauspäätös voidaan tehdä.

Rannikon metsäiset dyynit: Kohdasta ei selviä millainen metsäisen dyynin luonnontilan tulee olla tai ryhmitelläkö metsäiset dyynit automaattisesti luonnontilaisen kaltaisiksi, koska niissä on usein harjoitettu metsätaloutta. Kohdassa voisi myös täsmentää, tulevatko myös saarten dyynisukessiosarjat kyseeseen.

Sisämaan tulvametsät: Kohdasta on ilmeisesti haluttu rajata ulos norot, koska käytetään termiä ”vesistö” eikä noroja mainita sanana. Toki harvemmin noro- kokoluokan virtavedet kerryttävät tulvavesiä seisomaan. Epäselväksi jää myös termi ”sisämaa”; voiko mereen laskevan jokisuiston kohdalla olla kyse tulvametsästä?

Harjumetsien valorinteet: Termiä ”kaakko-länsi-suuntainen harju- ja reunamuodostuman rinne” on vaikea tulkita ja se on epäselvästi ilmaistu. Tarkoittaako tämä kirjaimellisesti kaakosta länteen suuntautuvaa harjua, mikä jättää todella suuren osan maan harjuista rajauspäätösten ulkopuolelle. Vai yrittääkö ilmaisu kertoa, että harjunrinteen tulee avautua lännen ja kaakon välisiin ilmansuuntiin? Myös yksittäiset, luontaiset hiekkakumpareet, jäävät päätösten ulkopuolelle.

Uudenmaan ELY-keskus: Suojeltujen luontotyyppien kuvaukset ovat hyvin väljiä, etenkin kun moniin luontotyypeihin voidaan jatkossa rajata mukaan myös niiden välittömässä lähiympäristössä sijaitsevat luontaisesti kehittyvät tai ennallistamiskelpoiset osat. Luontotyyppikuvausten väljyys ja perustelumuistiossa mainittu pyrkimys laaja-alaisiin ekologisiin kokonaisuuksiin muuttavat luontotyyppisuojelelun luonnetta verrattuna vanhan lain mukaisiin varsin pienialaisiin luontotyypeihin. Vaikka suojelelun merkittävyys tulee varmasti kasvamaan, luontotyyppisuojelelun laajentaminen tulee muuttamaan laajasti hyväksytyn vapaaehtoisen suojelelun henkeä.

Perustelumuistiossa tulisi tuoda selkeämmin esiin, mihin luontotyyppien suojelelulla pyritään ja minkälaista harkintavaltaa ELY-keskus voi kohteiden valinnassa ja rajauksessa käyttää: onko tarkoitus kohdentaa suojelelun vain edustavampiin kohteisiin vai tuleeko kaikki kriteerit täyttävät kohteet suojelelun? Väljät kriteerit voivat johtaa hankaliin tilanteisiin maankäyttöpaineiden vuoksi, ja myös maanomistajien tasavertainen kohtelu on vaikeampaa.

ELY-keskus toivoo tarkennuksia luontotyyppien kuvauksiin erityisesti jalopuumetsiköiden luontaisesti syntyminen osalta. Lisäksi harjumetsien valorinteiden kuvauksessa ei ole juurikaan otettu kantaa luontotyyppin puustoon: luontotyyppin rajaamista selkeyttäisivät kuvaukset puuston rakenteesta, iästä tai kehitysluokasta. Lisäksi rajaamisen tueksi tulisi mahdollisimman pikaisesti laatia maastotyö- ja tulkintaohje.

Perustelumuistiossa on lueteltu luontotyyppien ominaispiirteitä heikentäviä toimenpiteitä. Oikein toteutettuina metsätaloustoimenpiteet voidaan kuitenkin yhdistää luontotyyppin hoitoon ja siten parantaa luontotyyppin tilaa. Metsätaloustoimia näillä tietyillä luontotyypeillä ei tulisi kategorisesti luokitella luontotyyppin ominaispiirteitä heikentäviksi ja siten kielletyiksi. Toisaalta hoitoa vaativissa luontotyyppikohteissa ongelmaksi voi tulla maanomistajan kielteinen suhtautuminen hoitotoimiin, jolloin luontotyyppin suojeleminen voi itse asiassa johtaa huonompaan lopputulokseen kuin luontotyyppin rajaamatta jättäminen.

Asetuksessa tulee täsmentää jalopuumetsiköiden luontaisesti syntyminen määritelmää. Uudellamaalla ja erityisesti pääkaupunkiseudulla esiintyy runsaasti sekundäärisiä kaupunkimetsänhoidon ja/tai muun kulttuurivaikutuksen seurauksena syntyneitä vaahteravaltaisia sekametsiä, joissa asetuksen runkolukukriteeri vaahteran osalta täyttyy selvästi. Tällaiset sekundääriset vaahterikot eivät siis ole välittömästi istutusperäisiä, vaan niiden alkuperä on istutettujen vaahteroiden siementäimissä; toisin sanoen ne ovat syntyneet luontaisen biologisen prosessin tuloksena.

Asetuksen runkolukukriteeri (20 kpl yli 7 cm:n paksuista runkoa hehtaarilla) kuvaa erittäin huonosti ns. alkuperäisten vaahteravaltaisten lehtojen tai kangasmetsien sijainteja kaupunkiseuduilla. Vaahteravaltaisten metsiköiden kategorinen rajaaminen runkolukukriteerin perusteella luonnonsuojelulain 64 §:n mukaisiksi suojelluiksi luontotyypeiksi ei ole kaupunkiseuduilla tarkoituksenmukaista, saati taloudellisesti järkevää ottaen huomioon luonnonsuojelulain 111 §:n 1 kohdan mukaisen valtion korvausvelvollisuuden.

Sekundäärisesti syntyneet vaahterikot sijaitsevat kaupunkiseudulla usein paikoissa, jotka rajautuvat liikenneväyliin ja joihin kohdistuu kasvavia maankäyttöpaineita. Kuitenkin usein pienetkin metsiköt ovat myös asukkaiden lähivirkistyskohteita ja lähialueiden asukkaille näin ollen tärkeitä. Erityisesti pääkaupunkiseudulla tilanne on omiaan aiheuttamaan intressiristiriitoja. Asetusluonnoksen määritelmä johtanee etenkin pääkaupunkiseudulla tulevaisuudessa yhä useammin vaatimuksiin rajata kiistanalaisia vaahteravaltaisia metsiköitä suojeltuina luontotyypeinä sekä toisaalta luonnonsuojelulain 126 §:n mukaisiin vireillepanoihin ja niihin liittyviin hallinto-oikeuskäsittelyihin. Luontotyyppin määritelmästä tulee käydä yksiselitteisesti ilmi, sisältyvätkö ihmistoiminnan vaikutuksesta syntyneet sekundääriset vaahteravaltaiset metsiköt jalopuumetsiköiden määritelmään ja onko niitä tarkoitus rajata luonnonsuojelulain 64 §:n nojalla. Lisäksi määritelmästä tulisi käydä ilmi, mitä muita kriteereitä tulisi ottaa huomioon arvioitaessa, onko jokin yksittäinen jalopuustoinen metsikkö suojellun luontotyyppin säilymiselle tärkeä.

Varsinais-Suomen ELY-keskus:

Hiekkarannat: Asetusluonnoksessa todetaan: ”—eivätkä ne ole ihmisen aiheuttaman kulumisen takia kasvittomia.” Em. kohta vaatii tarkennusta. Rajaukseen voi olla tarkoituksenmukaista sisällyttää alueita, jotka ovat ihmisen aiheuttaman kulumisen takia kasvittomia, jotta rajauksen avulla näiden alueiden luonnontilaa saataisiin parannettua. Asetukseen ei tule jättää mahdollisuutta, että kuluneiden kasvittomien alueiden sisällyttäminen riitautettaisiin. Koska kyseessä on uhanalainen luontotyyppi, jonka tilaa ja alaa pitäisi lisätä, tulee näin tarvittaessa olla mahdollista tehdä. Myös harjumetsien osalla mainitaan erikseen, että voidaan sisällyttää umpeenkasvaneita osia, joita voidaan hoitotoimin ennallistaa. Vastaava kirjaus tarvittaisiin tarkennuksena hiekkarantoihin.

Jalopuumetsiköt: Kaupunkialueiden vaahterikot voivat muodostua vaikeiksi rajatapauksiksi asetusluonnoksen mukaisella määritelmällä. Onko luontainen syntyminen välttämätöntä, jos alueella on luontotyyppille ominaisia luonnonmonimuotoisuusarvoja? Toisaalta taas, jos luontainen syntyminen nähdään tarvittavaksi kynnyskysymykseksi, niin tämän osalta kaupunkialueiden kohteiden osalta luontaisen synnyn tai sen puuttumisen osoittaminen voi olla hyvin vaikeaa.

Pähkinäpensaikot: ELY-keskus pitää hyvänä ja tarpeellisenä asetusluonnokseen sisältyvää toteamusta, että pähkinäpensaikko voi olla myös kangasmetsää.

Kaikki suojellut luontotyypit: Kaikkia luontotyyppejä koskien (erityisesti hiekkarannat, kedot ja kalkkikalliot) tulee voida tehdä rajauksia myös kokonaan umpeenkasvaneille/kasvittomille tai muuten luontoarvoiltaan heikentyneille kohteille, joiden tilaa voidaan hoidolla tai passiivisen ennallistumisen kautta parantaa. Tämä tarve korostuu varsinkin siksi, että LSL 67 §:n mukaan ELY ja Metsähallitus voivat maanomistajan suostumuksella toteuttaa hoito- ja kunnostustoimenpiteitä vasta rajauspäätöksen jälkeen. Tällöin laajasti/kokonaan heikentyneitä kohteita ei päästä hoitamaan ollenkaan, jos rajauspäätös ei ole mahdollinen, ellei kohteella ole myös hyvässä tilassa olevaa luontotyyppin alaa. Koska kyseessä uhanalaiset luontotyypit, ei tällaisella byrokratialla tule rajoittaa luontotyyppien hoitoa.

Metsähallitus: Luontotyyppikuvausten tarkennukset ovat perusteltuja ja määritelmät kuvaavat aiempaa paremmin luontotyyppien ekologisia piirteitä ja monimuotoisuutta. Myönteistä on määritelmiin sisältyvä näkökulma luontotyyppien jatkuvuuden ja pinta-alan lisääminen luonnonhoitotoimin osana rajauksia. Näistä esimerkkinä jalopuiden taimien ja vesojen rajaaminen mukaan jalopuumetsiköihin jalopuiden uudistumisen ja metsikön luontaisen pienilmaston turvaamiseksi, korkeakasvuisemmaksi muuttuneen niityn sisällyttäminen ketokokonaisuuteen sekä harjumetsien valorinteisiin sisällytettävät umpeenkasvaneet osat.

Suojeltuihin luontotyyppeihin on lisätty vedenalaisia meriluontotyyppejä, mikä on tuoreimman luontotyyppien uhanalaistarkastelun tulosten mukaista. Hiekkarantojen määritelmää on laajennettu niin, että siinä huomioidaan erikseen mainittuna myös järvien ja jokien hiekkarannat ja suojeltavan esiintymän tila voi olla myös luonnontilaisen kaltainen tai sisältää hoidon tarpeessa olevia osia. Tämä on positiivista kehitystä. Myös vedenalaisten osien mainitseminen on hyvä, sillä hiekkarantoihin liittyvät matalan veden kasvillisuusvyöhykkeet rehevöitymisherkkiä, etenkin suojaisissa lahdissa.

Metsäisten dyyniluontotyyppien asetusmääritelmä kuvaa vain yhtä metsäisten dyynien kasvillisuuden assosiaatiotyyppiä, mikä on tyypillistä metsäisten dyynien suhteellisen harvapuustoisille, nuorille sukkessiovaiheille. Valtaosa tällä hetkellä metsäisiksi dyyneiksi luokitelluista alueista on varpujen osalta jo sulkeutuneemman kangasmetsän, etenkin puolukan ja mustikan vallitsemaa, lajistoa. Sama pätee sammaliin: myöhemmissä vaiheissa tyypilliset kuivan – tuoreen kangasmetsän lajit, kuten seinäsammal ja kynsisammalet, muuttuvat vallitseviksi.

Meriajokaspohjien määritelmään liittyvät tarkennusehdotukset: "Meriajokaspohjat kärsivät mm. rehevöitymisestä, ruoppauksista ja ankkuroinnista. Meriajokaspohjien koko vaihtelee muutamista neliömetreistä useisiin hehtaareihin. Esiintymän rajauksessa huomioidaan meriajokkaan kasvullinen lisääntyminen ja sitä kautta esiintymän liikkuminen, ja sisällytetään rajaukseen myös leviämiseen soveltuvat harvakasvuiset tai paljaat reuna-alueet."

Perustelumuiotien taulukossa 1 on esitetty luontotyyppikohtaisesti esimerkkejä toimenpiteistä, jotka voivat heikentää kyseistä luontotyyppiä. Asetusta sovellettaessa suunnitellun toimenpiteen vaikutus tulee aina arvioida tapauskohtaisesti. Meriajokaspohjien ja suojaisien näkinpartaispohjien osalta esimerkinomaista listaa ehdotetaan kuitenkin lisättäväksi mm. rehevöityminen, läjitys ja rehevöityminen.

Suomen luontopaneeli: 5 ja 6 §:iä koskevia luontotyyppien kuvauksia tulisi vielä tarkistaa. On tärkeää, että asetus ohjeistaa selkeästi suojeltavien luontotyyppien piirteiden tunnistamisessa. Toisaalta on tärkeää, että luontotyyppien kuvauksiin ei jätetä sellaista tulkinnanvaraa, joka voisi johtaa suojelun epäämiseen (esim. tietyn lajin löytymisen ei tule olla edellytyksenä luontotyyppin suojelulle).

Museovirasto: Luettelossa mainitut tyypit lehdesniityt ja kedot ovat ihmistoiminnan tuloksena syntyneitä perinnebiotooppeja. Kalkkikallioihin liittyy usein merkkejä ja jäänteitä muinaisesta ihmistoiminnasta (kalkkilouhokset, kalkkiuunit). Museovirasto katsoo, että luonnonsuojelualueiden perustamisratkaisujen (laki, asetus, päätös) yhteydessä ratkaisua valmisteleva viranomais on yhteydessä Museovirastoon tai museolain 7 §:n 2 mom. kulttuuriympäristötehtävää hoitavaan alueelliseen vastuumuseoon, jotta voidaan arvioida, miten muinaismuistolain 10 §:ssä tarkoitetut tutkimus- ja hoitotoimenpiteet yhteensovitetään suojelualueen suojeluintressin kanssa.

Suomen ympäristökeskus: Luontotyyppien määritelmät pohjautuvat julkaisuun "Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018" ja ovat ekologisesti perusteltuja. Voimassa olevaan lakiin verrattuna määritelmiin on tehty tarpeellisia parannuksia, kuten mahdollisuus sisällyttää rajaukseen myös esimerkiksi umpeenkasvun vuoksi laadultaan heikentyneitä luontotyyppien osia.

Rannikon metsäisten dyynien ja harjumetsien valorinteiden harvat jäljellä olevat edustavat kohteet ovat yleensä harvapuustoisia, tai puustossa on aukkoja, joihin on kehittynyt paahdeympäristöille tyypillistä kasvillisuutta. Esiintymien rajaamisessa ei tulisi kaavamaisesti edellyttää harva- tai vähäpuustoisuutta, vaan ottaa huomioon myös aluskasvillisuuden rakenne, luontotyyppille ominaiset lajit sekä mahdollisuudet tilan parantamiseen luonnonhoidon avulla.

Ketojen määritelmästä voisi jättää pois määreen "perinteisen maatalouskäytön muovaamat", koska edustavia ketoja on myös muunlaisen vanhan kulttuurivaikutuksen alueilla kuten linnoitus- ja vallikedoilla.

Tervaleppälehtiä olisi parempi kuvata kosteina tai tuoreina lehtoina, joiden kasvillisuus on saniais- tai ruohovaltaista (ei pelkästään saniais- tai suurruohovaltaista, koska luontotyyppin tuoreissa lehdoissa kasvillisuus voi koostua myös matalammista ruohokasveista). Tervaleppäkorvet, -luhdet ja -lehdot sijaitsevat tyypillisesti rannoilla, (lisäys: purojen varsilla) tai soiden reunoilla.

Asetusluonnoksen perustelumuistion taulukko 1 sisältää luontotyyppikohtaisia esimerkkejä toimenpiteistä, jotka voivat heikentää 5 §:n suojeltuja luontotyyppiejä. Luetteloa ei ole tarkoitettu kattavaksi, mutta eri luontotyyppien yhtenäisen käsittelyn vuoksi siihen olisi perusteltua lisätä:

Jalopuumetsiköt: kuolleiden runkojen tai oksien poisto (koska jalopuuruungoilla ja -oksilla elää vain jalopuille tyypillisiä sieni-, sammal- ja jäkälälajeja),

Kalkkikalliot: kasvillisuutta kuluttava toiminta.

Lisäksi puustoisilla luontotyypeillä mainittu "metsätaloustoimenpiteet" olisi parempi ilmaista laajemmalla käsitteellä kuten "metsänkäsittely", joka kattaisi myös polttopuun ottamisen ja kuolleiden puiden poistamisen. Myös rakentaminen ja maanmuokkaus olisi selkeyden vuoksi tarpeen todeta kielletyksi kaikilla suojelluilla luontotyypeillä, samoin avoimien luontotyyppien metsittäminen.

Suomen metsäkeskus: Useiden luontotyyppien osalta, luontotyyppiin ollaan lukemassa mukaan luontoarvoiltaan heikentyneitä osia, jotka voidaan ennallistaa hoitotoimin. Tavoitteena on turvata pitkällä aikavälillä ekologisia kokonaisuuksia. Esimerkiksi harjumetsien osalta on todettu, että: "Suojeltaviin harjumetsien valorinteisiin voidaan sisällyttää umpeenkasvaneita osia, joille kasvillisuuden avoimuus voidaan palauttaa hoitotoimin omaleimaisen kasvi-

ja hyönteislajiston turvaamiseksi”. Varsinaisen luontotyyppin ympärille voidaan siis muodostaa eräänlainen ennallistamis/hoitovyöhyke, joka laajentaisi luontotyyppin rajausta aiempaan käytäntöön verrattuna. Luontotyyppien rajausta olisi hyvä kuvata mahdollisimman yksiselitteisesti.

Geologian tutkimuskeskus: Geologisen tutkimuksen näkökulmasta on hyvä, että uhanalainen luontotyyppi ”Kalkkikalliot” on esitetyssä asetuksessa rajattu siten että suojeltu luontotyyppi on sellainen, jossa esiintyy uhanalaisia lajeja ja kasvillisuutta. Geologisia mittauksia ja tutkimuksia sekä havainnointia on mahdollista suorittaa luontotyyppiä vaarantamatta myös näillä kohteilla. Kalkkikallioiden osalta esitämme asetukseen tarkennusta ”Suojaus koskee kalkkikallioiden maanpäällisiä osia” kuten asetuksen 6 §:n 1 kohdassa on esitetty. Kalkkikallioiden osalta GTK pyytää tarkentamaan suojellun luontotyyppin laajuutta tapauksissa, jossa kalkkikivikallion tietystä osasta havaitaan tai tunnetaan kalkinvaatija- ja kalkinsuosijalajistoa. GTK on huolissaan tilanteesta, jossa havainto uhanalaisista lajeista voi aiheuttaa rajoitteita kalkkikallioalueiden geologiselle tutkimukselle perustuen kivilajin esiintymiseen alueelle.

Kymenlaakson liitto: 5 §:n mukaan ”luontotyyppien esiintymien määrittelyssä huomioitaisiin riittävän laaja-alaiset ekologiset kokonaisuudet, jotta luontotyyppien ominaispiirteet voidaan turvata pitkällä aikavälillä. Määrittelyillä tavoiteltaisiin toiminnallisia ekologisia kokonaisuuksia, joissa esiintymään rajattaisiin myös luontaisesti kehittyvät tai ennallistamiskelpoiset osat luontotyyppin välittömästä lähiympäristöstä.” Kymenlaakson liitto pitää tätä erittäin tärkeänä, sillä etenkin eteläisessä Suomessa nykyiset luonnonsuojelualueet ovat pääsääntöisesti pieniä ja niiden muodostama verkosto pirstaleinen.

Varsinais-Suomen liitto: Suojeltujen ja tiukasti suojeltujen luontotyyppien määritelmät ja kuvaukset ovat selkeitä ja luonnontieteellisiä, ja esittävät konkreettisesti lain ohjaukseen kuuluvat luontoarvot.

Suomen kuntaliitto: Asetuksessa säädettäisiin tarkemmin luonnonsuojelulailla suojeltavien luontotyyppien määrittelyperusteista. Luontotyyppien määritelmät poikkeavat kirjoitustyylistään nykyisen luonnonsuojelulain vastaavista. Kuntaliitto ehdottaa vielä harkittavaksi, onko asetukseen tarpeen sisällyttää selostusta nyt ehdotetussa laajuudessa. Luontotyyppijä koskeva laajempi selostus voisi sopia paremmin asetuksen perustelumuihin.

Porin kaupunki: Suojeltujen luontotyyppien ja tiukasti suojeltujen luontotyyppien kuvauksia tulee tarkentaa niin, että rajaaminen on mahdollista ilman elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen apua. Kunnallisessa maankäytössä on tärkeä oppia tuntemaan ja rajaamaan oikein suojellut luontotyytit. Niiden tunnistamiseen tarvitaan pikaisesti maastotyö- ja tulkintaohje. Näin vältetään virheitä kuntien omistamien maa-alueiden käytössä.

Bioenergia ry: Luontotyyppien suojeleminen edellyttää täsmällisyyttä ja tarkkarajaisuutta, koska kyse on omaisuudensuojan rajoituksista ja viranomaisten yhtäläisistä tulkinnoista toisiaan vastaavissa tapauksissa. Täsmällisten määritelmien tarve korostuu tilanteissa, joissa luonnonsuojelulain luontotyyppilistalla on merkitystä maankäytön suunnitteluun ja toteutukseen. Suojelu tulee kohdentaa ekologisesti vaikuttavasti ja kustannustehokkaasti.

Mahdollisesti ennallistamiskelpoisia tai muutoin luontoarvoiltaan potentiaalisia kohteita ei sisällytetä rajaukseen, koska tällöin perusteltavuus heikkenee ja ehdollistuu. Rajausperusteiden on oltava täsmällisiä ja tarkkarajaisia vailla subjektiivisuutta ja spekulatiivisuutta. Viranomaiselle ei tule jäädä sellaista harkintavaltaa, jossa pakottaviin elementteihin kytkettäisiin mahdollisuus tehdä maanomistajan määräysvaltaa merkittävästi rajoittavia päätöksiä esimerkiksi kohteen luontoarvojen tulevaan kehitykseen liittyvien olettamusten perusteella tai ”varmuuden vuoksi”. Rajattavan kohteen on siis rajauspäättöstä tehtäessä oltava koko alueeltaan luonnontilainen tai luonnontilaiseen verrattava, minkä lisäksi sen on koko alueeltaan täytettävä tarkempi luontotyyppikohtainen määritelmä.

Perustelumuiuston luonnoksessa on myös selostettu luontotyyppien ominaispiirteitä heikentäviä toimenpiteitä. Bioenergia ry katsoo, että tällaisten lisälinjausten tekeminen kuuluu pikemmin lakiin kuin asetukseen.

BirdLife Suomi: Kuvaukset ovat epätäsmällisiä ja esitetyssä muodossaan huonosti lakitekstiksi soveltuvia. Asetuksessa tulisi kuvata vain kunkin luontotyyppien tunnistamiseksi tarvittavat yksiselitteiset minimikriteerit. Nyt luontotyyppien kuvauksessa on runsaasti niiden tunnistamisen kannalta epäolennaista tekstiä, kuten tietoa siitä, mistä luontotyyppit kärsivät, pitkiä luetteloja luontotyyppillä mahdollisesti esiintyvistä esimerkkilajeista, tietoa siitä mitä piirteitä luontotyyppillä ”usein” tai ”mahdollisesti” on, tai tietoa luontotyyppien merkityksestä muulle lajistolle. Nyt tekstistä ei ilmene, mitkä ovat juuri ne piirteet, jotka elinympäristöllä on oltava täyttääkseen suojeltavan luontotyyppien määritelmän. Luonnoksen tekstiä voi tulkita esimerkiksi niin, että lehdesniityllä on oltava runsaasti lepakoita, jotta se voidaan katsoa juridisesti LSL 64 §:ssä tarkoitetuksi suojeltavaksi luontotyyppiksi.

Energiategollisuus ry: Nyt lausunnolla olevan asetusluonnoksen perustelumuiustiossa on kuvauksia myös luontotyyppejä heikentävistä toimenpiteistä. Heikentävät toimenpiteet eivät kuulu perustelumuiustioon, vaan suojeltujen luontotyyppien osalta tulee keskittyä luontotyyppien määrittelyyn LsL 64 §:n mukaisesti. Yksi suojelluista luontotyypeistä on sisämaan tulvametsät, ja yhtenä luontotyyppien erityispiirteitä heikentävänä toimintona on mainittu vesistön sääntely. Säännöstelyn vaikutukset riippuvat monista seikoista, joten säännöstelyn ei voida automaattisesti katsoa heikentävän luontotyyppien ominaispiirteitä. Vesistöjä säännöstellään moniin yhteiskunnallisesti tärkeisiin tarpeisiin. ELYjen sisämaan tulvametsiä koskevilla rajauspäätöksissä tulee ottaa huomioon säännöstely- ja vesirakentamishankkeet ja niiden vaikutukset laajemminkin kuin vain luontotyyppien kannalta.

Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto: MTK toteaa luonnonsuojelulain uudistamisen yhteydessä korostaneensa, että suojeltujen luontotyyppien ja niiden ominaisuuksien määrittelyn tulee olla tarkkaa. Tämä on tärkeää, jotta suojelu kohdentuu oikein eli on ekologisesti vaikuttavaa ja kustannustehokasta. Myös rajauspäätösten tekeminen sekä lainsäädännön ennakoitavuus ja yhdenvertainen soveltaminen edellyttävät mahdollisimman tarkkoja määrittelyjä. Luontotyyppien suojelussa on kyse omaisuudensuojan rajoituksesta, jonka sallittavuus edellyttää muun ohella täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimuksen täyttymistä. Tilanne ei ole maanomistajan oikeuksien kannalta tyydyttävä, jos viranomainen tulkinnallisten epäselvyyksien vuoksi kohtelee vastaavia kohteita eri tavoin. Kun lisäksi otetaan huomioon, että luonnonsuojelulain luontotyyppilistalla on tai voi olla merkitystä myös muuhun kuin rajauspäätöksiin (esimerkiksi maankäytön suunnitteluun), täsmällisen määrittelyn tarve korostuu entisestään.

Luonnonsuojelulain 64.1 §:n mukaan ELY-keskus voi päättää suojella nimenomaan luonnontilaisen tai luonnontilaiseen verrattavan esiintymän. MTK nosti luonnonsuojelulain uudistamisen yhteydessä esiin huolen rajauskäytäntöjen muuttamista koskeviin hallituksen esityksen perusteluihin liittyen. Perustelujen mukaan luontotyyppien esiintymien määrittelyä ja rajauskäytäntöä olisi tarpeen tarkistaa kattamaan riittävän laaja-alainen ekologinen kokonaisuus, jossa myös mahdollisesti luontaisesti kehittyvät tai ennallistamiskelpoiset osat luontotyyppien välittömästä lähiympäristöstä otettaisiin huomioon. Tähän samaan viitataan myös asetusluonnoksen perustelumuiuston luonnoksessa, sillä sen mukaan määrittelyillä tavoiteltaisiin toiminnallisia ekologisia kokonaisuuksia, joissa esiintymään rajattaisiin myös luontaisesti kehittyvät tai ennallistamiskelpoiset osat luontotyyppien välittömästä lähiympäristöstä. MTK pitäytyy aiemmassa kannassaan todeten, että ennallistamiskelpoisia tai muutoin luontoarvoiltaan vain potentiaalia sisältäviä kohteita ei pidä sisällyttää rajaukseen. Kun luontotyyppien suojelua koskeva rajauspäätös voidaan jatkossakin tehdä vastoin maanomistajan tahtoa, hyväksyttävänä ei voi pitää mitään muuta kuin sitä, että rajausperusteet on lainsäädännössä täsmällisesti ja tarkkarajaisesti määritelty ja että maanomistajan käyttövapauteen puututaan vain välttämättömän verran. Viranomaiselle ei tule jäädä sellaista harkintavaltaa, jossa pakottaviin elementteihin kytkettäisiin mahdollisuus tehdä maanomistajan määräysvaltaa merkittävästi rajoittavia päätöksiä esimerkiksi kohteen luontoarvojen tulevaan kehitykseen liittyvien oletusten

perusteella tai "varmuuden vuoksi". Rajattavan kohteen on siis rajauspäättöstä tehtäessä oltava koko alueeltaan luonnontilainen tai luonnontilaiseen verrattava, minkä lisäksi sen on koko alueeltaan täytettävä tarkempi luontotyyppikohtainen määritelmä.

Asetusluonnoksen 5 § annettaisiin uuden luonnonsuojelulain 64.5 §:n asetuksenantovaltuuden nojalla. Kyseisen lainkohdan mukaan asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä suojeltujen luontotyyppien määrittelyperusteista. Perustelumuistion luonnoksessa on selostettu luontotyyppien ominaispiirteitä heikentäviä toimenpiteitä. MTK kehottaa harkitsemaan, onko heikentäviä toimenpiteitä koskevien linjausten tekeminen perustelumuistion luonnoksessa asianmukaista asetuksenantovaltuus huomioiden. Sama huomio koskee myös yksittäisten luontotyyppien tekstejä, joissa selostetaan luontotyyppien ominaispiirteiden ohella vaihtelevin tavoin sitä, millaisella ulottuvuudella rajauspäättös voitaisiin mahdollisesti tehdä.

Metsäteollisuus ry: Metsäteollisuus painotti luonnonsuojelulain valmistelun yhteydessä, että luonnonsuojelulain 64 §:n luontotyypit tulee määritellä täsmällisesti ja siten, että ne kattavat luontoarvoiltaan kaikkein arvokkaimpia kohteita. Etenkin uusien luontotyyppien määrittelyt ovat hyvin yleisluontoisia ja väljiä. Sen sijaan suurin osa jo aiemmin laissa mukana olleista luontotyypeistä kuten jalopuumetsät ja pähkinäpensaikot on määritelty asetuksessa huomattavasti tarkemmin kuvaamalla ominaispiirteinä esimerkiksi puiden lukumäärää ja kokoa. Kaikki luonnonsuojelulain 64 §:n luontotyypit tulee kuvailla siten, että määritelmän perusteella on mahdollista tunnistaa pykälässä tarkoitettu suojelunarvoinen luontotyyppi. Lisäksi on otettava huomioon, että luonnonsuojelulain suojeltavilla luontotyypeillä voi olla vaikutusta myös muissa menettelyissä kuten maankäytön suunnittelussa. Luontotyyppisuojaus tulee kohdentaa ainoastaan olemassa oleviin luontoarvoihin. Lisäksi rajattavien esiintymien tulee olla koko alueeltaan luonnontilaisia tai siihen verrattavia. Luonnonsuojelulain 64 §:n mukaista suojelua ei ole resurssien käytön, eikä maanomistajien oikeusturvan kannalta perusteltua kohdentaa mahdollisesti itsekseen ennallistuviin tai esiintymien ennallistamista vaativiin osiin. Asetusluonnoksen perusteluissa on taulukoitu myös esimerkkejä luontotyypejä heikentävistä toimenpiteistä sekä kuvattu rajauspäättökseen sisältöä. Epäselväksi jää, mikä näiden tekstien merkitys on käytännössä ja millä perusteella linjauksia esitetään tehtäväksi perustelumuistiossa.

Jalopuumetsät: Määritelmää ollaan laajentamassa siten, että jalojen lehtipuiden määrä- ja kokovaatimukset täyttävän ydinosan lisäksi jalopuiden taimet tai vesat rajataan mukaan esiintymään. Metsäteollisuus ei kannata laajennusta. Ilmastonmuutoksen myötä jalopuumetsät tulevat lisääntymään luontaisestikin, ja luonnonsuojelulain mukainen suojelu on perusteltua kohdentaa vain kaikkein arvokkaimpiin esiintymiin. Jalopuumetsät tulisi määritellä siten, että niissä on oltava vanhoja puuyksilöitä. Tätä tukee myös uhanalaisen lajiston esiintyminen nimenomaan tällaisilla puuyksilöillä. Lisäksi esimerkiksi tammea ja metsävaahteraa on jo nyt alueellisesti metsissä paljon, minkä vuoksi nykyisin sovellettavat koko- ja lukumäärärajat täyttäviä kohteita löytyy yhä enemmän. Ilmastonmuutoksen odotetaan nopeuttavan tätä kehitystä. Siksi on tarkoin harkittava, miten suojelunarvoiset jalopuumetsiköt määritellään asetuksessa, ja toisaalta miten niiden tilaa voidaan vahvistaa kannustavammin vapaaehtoisin keinoin.

Pähkinäpensaikot: Määritelmään ei esitetä merkittäviä muutoksia lukuun ottamatta luonnonsuojelulaissa säädettyä luontotyyppien laajentamista lehdoista muihin kasvupaikkoihin. Metsäteollisuus esittää, että määritelmässä korostettaisiin esitettyä enemmän lahoavien ja vanhojen yksilöiden esiintymistä merkinä suojeltavasta pähkinäpensaikosta.

Tervaleppämetsät: Metsäteollisuus pitää hyvänä selkeytystä, jonka mukaan rantojen kapeita tervaleppäkaistaleita ei lueta luonnonsuojelulain suojeltavaksi luontotyyppiksi.

Rannikon metsäiset dyynit: Metsäteollisuus esittää, että luonnonsuojeluasetuksessa rannikon metsäiset dyynit määritellään esitettyä yksityiskohtaisemmin. Esimerkiksi puustoa on syytä kuvailla tarkemmin.

Sisämaan tulvametsät: Tulvametsät on määritelty yleisellä tasolla. Luonnoksesta puuttuu tarkempi kuvaus tulvametsän ominaispiirteistä. Ilmastonmuutoksen myötä tulvien ja siten myös tulvametsien odotettaneen lisääntyvän. Suojeltavat tulvametsät on siis rajattava selkeästi siten, että niissä tulva on toistuvaa ja sillä on erityistä, asetuksessa tarkemmin kuvattavaa vaikutusta lajistoon.

Harjumetsien valorinteet: Asetusluonnoksessa harjumetsien valorinteet on määritelty rinteiden suunnan ja kaltevuuden sekä harvapuustoisuuden mukaan. Määritelmää tulee tarkentaa lisäämällä ominaispiirteeksi harjumetsille tyypillinen uhanalainen paahdelajisto. Näin suojele kohdentuu kustannusvaikuttavasti luontoarvoiltaan arvokkaimpiin harjumetsiin. Määritelmässä on myös ristiriitaa vähäpuustoisuuden osalta. Ilmaus ”melko vähäpuustoinen” on syytä muuttaa muotoon ”vähäpuustoinen”. Metsäteollisuus esittää poistettavaksi maininnan mahdollisuudesta rajata umpeenkasvaneita osia suojeltaviin harjumetsiin. Suojeltavan esiintymän tulee kattaa koko alaltaan harjumetsien valorinteiden ominaispiirteet mukaan lukien harjumetsille ominainen paahdelajisto. Umpeenkasvaneiden osioiden suojele ei ole rajallisten suojeluresurssien kannalta perusteltua, vaan hoitotoimia tulee potentiaalisilla kohteilla edistää sujuvammilla ohjauskeinoilla.

Kalkkikalliot: Metsäteollisuus pitää tärkeänä, että koko suojeleluun rajattava alue täyttää kalkkikallioiden lajistoon liittyvät ominaispiirteet. Näin ollen luontotyyppien määritelmästä tulee poistaa umpeenkasvaneet, hoitotoimia vaativat kohdat.

Natur och Miljö r.f. Luontotyyppien kuvaukset ovat liian epäselviä lakitekstiksi. On olemassa mahdollisuus, että kuvausten epäselvyyden vuoksi asetusta tulkitaan epäselvästi. Olisi parempi, jos kyseisiä luontotyyppisiä koskisivat selkeämmät määritelmät, jotta niitä ei voitaisi tulkita asetuksen tarkoituksen vastaisesti. *Natur och Miljö* toteaa, että myös pienet alueet ja ehkä vain muutama uhanalainen laji voivat olla tärkeitä suojelelle. Pienet alueet eivät saa olla merkitykseltään vähäisempiä. Luontotyyppien määritelmien sisältämät kuvaukset ovat jossain määrin puutteellisia. Jos on epävarmaa, esiintyykö uhanalaista lajia tietyssä luontotyyppissä, on noudatettava ennalta varautumisen periaatetta. Tällaisissa tapauksissa sanamuodon, jonka mukaan uhanalainen laji saattaa esiintyä, pitäisi riittää. On lisäksi tärkeää muistaa maanomistajien ja suuren yleisön aktiivisen tiedottamisen tärkeys uhanalaisista luontotyypeistä ja lajeista.

Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry: SLL Uusimaa esittää seuraavia korjaus- ja parannusehdotuksia pykälään (pykälät SLL:n ehdottamassa muodossa):

Luonnonsuojelulain 64 §:ssä tarkoitettuja uhanalaisia, suojeltuja luontotyyppisiä ovat: [...]

9) Sisämaan tulvametsät ovat vesistöjen ja pienvesien rantojen kivennäismaiden metsiköitä, joiden kasvillisuudessa näkyvät toistuvan tulvan aiheuttamat rakennepiirteet ja lajistovaikutukset. Tulvat ja niiden tuomat jäämassat kuluttavat ja muokkaavat kasvillisuutta. Tulvan tuoma kiintoaines tuo kasvillisuudelle ravinteita ja estää sammalten kasvua. Tulvaa tai sen tuomaa kiintoainesta huonosti sietävät lajit, kuten havupuut, varvut sekä metsä- ja suosammalet ovat tulvametsissä niukkoja. Puusto on useimmiten lehtipuuvaltaista ja pensaskerroksessa esiintyy voi esiintyä esimerkiksi pajuja, korpipaatsamaa tai lehtotuomea. Myös havupuuvaltaisia tulvametsiä tavataan. [...]

10) Harjumetsien valorinteet ovat n. kaakon, etelän, lounaan tai lännen suuntaan laskevia vähä- tai harvapuustoisia harju- ja reunamuodostumien rinteitä, joiden kaltevuus on vähintään 5 %. Edustavalle valorinteelle ovat ominaisia kasvillisuuden pohjakerroksen aukkoisuus, kivennäismaapaljastumat ja ohut humuskerros. [...]

Suomen Vesiensuojelun keskusliitto: Luonnonsuojeluasetuksen tarkistaminen on hyvä askel kohti luonnon monimuotoisuuden turvaamista. Asetuksen 5 §:ssä on huomioitu vesistöihin liittyviä luontotyyppisiä monipuolisesti. Hiekkarantojen osalta mukana tulee olla sekä terrestrinen että akvaattinen osa. Merenrantaniityillä vastaavasti osa

niittyalasta on hydrolitoraalia eli pääosin veden alla olevaa alaa. Meriajokaspohjat rajoittuvat Suomen etelärannikoilla ja suojaista näkinpartaispohjia taas esiintyy koko maassa ja pohjoiseen lisääntyen. On tärkeää, että näitä tyypejä myös rajataan suojelluiksi.

Asetusluonnoksen 5 §:ään tulisi lisätä vesimuodostelmiin kuuluvat pienvedet – eli purot, norot, lähteet, lähteiköt, fladat ja kluuvijärvet. Pienvesien luonto on monimuotoista ja niissä esiintyy luontotyyppille ominaista lajistoa ja kasvillisuutta. Pienvesien lisääminen asetukseen täydentäisi vesilain 2 luvun 11 §:n mukaisen eräiden luontotyyppien suojelun määräystä. Suomessa on hyvin vähän täysin luonnontilaisia noroja ja puroja. Kaikki puroluontotyypit ovat Etelä-Suomessa uhanalaisia tai vaarantuneita.

Pienvedet ovat tärkeitä luonnon monimuotoisuudelle, ja niissä elää runsaasti uhanalaista lajistoa. Pienvesillä on merkittävä vaikutus veden kiertokulkuun ja ekosysteemien toimintaan, sillä ne kytkevät erilaiset ympäristöt toisiinsa. Pienvesien ekosysteemit kytkeytyvät maaekosysteemeihin sekä suoraan elinympäristöjen kautta, että lajien ja ravintoverkon välityksellä. Pienvesien suojelun osalta tehdään merkittävä parannus, jos pienvedet lisätään luonnonsuojeluasetukseen. Tämä turvaisi merkittävällä tavalla luonnon monimuotoisuutta vesimuodostelmissa.

Suomen ympäristöoikeustieteen seura ry: Luonnonsuojelulain suojeltuihin luontotyypeihin liittyvän sääntelyn vaikutusten osalta lain uudistusta koskeneessa hallituksen esityksessä on mainittu joitain vaikutuksia (ks. HE 76/2022 vp, s. 75), mutta ainakaan kovin yksityiskohtaista kokonaisarviota suojelun taloudellisista vaikutuksista valtiontalouden tai maanomistajien kannalta ei näyttäisi esitetyn mainitussa hallituksen esityksessä. Yleisellä tasolla on todettu, että kokonaisuudessaan luontotyyppien suojelun on arvioitu lisäävän elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtäviä, esimerkiksi rajauspäätösten edellyttämien inventointien, hallinnollisten menettelyjen ja neuvontatehtävien myötä. Edellä mainituilta osin vaikuttaisi SYS ry:n mielestä siltä, ettei ainakaan mainitusta HE:stä selviä kovin tarkkaan suojeltujen luontotyyppien lisäämisestä ja laajentamisesta aiheutuvia valtiontaloudellisia ym. vaikutuksia. SYS ry toteaa, että ottaen huomioon luonnonsuojelulain uudistuksen laajuuden olisi asetusehdotuksen keskeisiä vaikutuksia tärkeää kuvata perustelumuistiossa lainvalmistelun yhteydessä tehdyn vaikutusarvioinnin pohjalta.

Luonnonsuojeluasetuksen 5 §:ssä on tarkoitus säätää uuden luonnonsuojelulain 64 §:ssä tarkoitetuista suojelluista luontotyypeistä. Eduskuntakäsittelyn aikana luonnonsuojelulain luontotyypejä koskevaa sääntelyä muutettiin. Asetusehdotuksen vaikutusten kuvaaminen perustelumuistiossa olisi perusteltua myös näiden eduskuntakäsittelyssä tapahtuneiden muutosten merkityksen hahmottamiseksi.

Yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että luontotyyppien ominaispiirteet ovat erilaisia, joten suojelun vaikutus alueen käyttöön olisi arvioitava tapauskohtaisesti. Perustelumuistioon sisältyvässä taulukossa 1 on esitetty luontotyyppikohtaisesti esimerkkejä toimenpiteistä, jotka voivat heikentää kyseistä luontotyyppiä. SYS ry pitää esimerkkejä luontotyyppiä heikentävistä toimenpiteistä ja toisaalta hoitotoimenpiteistä perustelumuistiossa esitettyinä sinänsä hyödyllisinä ja informatiivisina, mutta toteaa, että asetustasoisien sääntelyn suhdetta luonnonsuojelulain 64 §:n 5 momentin asetuksenantovaltuuden muotoiluun on syytä vielä tarkastella. Ei ole nimittäin selvää, voidaanko mainittujen esimerkkien luontotyypeihin kohdistuvista toimenpiteistä katsoa sisältyvän 64 §:n 5 momentissa tarkoitettuihin luontotyyppien määrittelyperusteisiin ja onko luonnonsuojelulaissa näin ollen asianmukaiset valtuussäännökset esitetyille asetustasoiselle sääntelylle. SYS ry pitää myös sääntelyn johdonmukaisuuden näkökulmasta ongelmallisena, että perustelumuistiosta ei käy ilmi, millä perusteella muistion taulukossa 1 esitetyistä luontotyypeistä heikentävistä toimenpiteistä on nostettu eräitä valikoituja esimerkkejä pykälätekstiin.

Pelkosenniemen luonnonsuojeluyhdistys ry: Lista on puutteellinen. Koska luonnonsuojelulakiin ei implementoitu vesipolitiikan puitedirektiiviä ja luontodirektiivi vain osittain on vaikeaa antaa asetusta joka täyttäisi näiden direktiivien vaatimukset. Seuraavat luontotyytit tulee kirjata asetukseen ja tarkistaa vielä mitkä olennaiset luontotyytit ja lajit ovat puutteellisesti suojeltuja:

Meren vedenalaiset hiekkasärkät, jokisuistot, Itämeren hiekkarannat, metsäiset dyynit, karut ja kirkasvetiset järvet, niukka- ja keskiravinteiset järvet, kalkkilammet ja järvet, humuspitoiset järvet ja lammet, pikkujöet ja purot, Fennoskandian juonnontilaiset jokireitit, kuivat niityt kalkkipitoisella alustalla, kosteat suurruohoniityt, tulvaniityt, alavat niitetyt niityt, tunturijöet ja purot, tunturikoivikot, vaihettumis- ja rantasuot, lähteet ja lähdesuot, huurreammallähteet, letot, aapasuot, palsasuot, luonnonmetsät, puustoiset suot, harjumetsät ja vaihettumis- ja rannesuot.

Tulvametsien suojelu on merkittävää Lapissa pienten jokien varsilla. Tulvametsät voivat olla myös havupuuvaltaisia ja niihin liittyy usein puustoisia soita olevia luontotyyppieä. Tulvametsien ja vaihettumissoiden suojelu täydentää vesipuitedirektiivin mukaista vesien suojelua pienten jokien varrella. Rannesoiden suojelu yhdessä puustoisien soiden kanssa suojelee tihkupintoja ja maan pinnanalaisia vesien liikkeitä, pohjaveden suojelua.

Harjumetsien osalta Lapissa arvokkaita ovat mäntyiset harjumetsät. Asetus on laadittu vastoin direktiiviä ja se ottaa huomioon vain valoisuuden arviointikriteeriksi arvioitaessa harjujen arvoja. Puustoinen harjumetsä täyttää direktiivin velvoitteet ja tulee lisätä Lapin osalta asetukseen. Asetus myös poikkeaa lintudirektiivin vaatimuksesta ennallistaa, suojella ja aikaansaada biotooppeja. Pelkkä suojelu ei ole riittävää, koska ennakoivat hakkuut ja luonnon pilaaminen johtavat ennallistamisveloitteeseen. Jos esimerkiksi harjulta hakataan metsä, se tulee ennallistaa takaisin.

Sahateollisuus ry: Suojeltavien luontotyyppien määrittelyn tulee olla selkeä ja täsmällinen ja tarkkuustasoltaan yhtenevä kaikkien luontotyyppien osalta. Selkeillä määrittelyillä varmistetaan lain ennakoitavuus ja yhtenäisyys lain soveltamisessa eri alueilla. Luontotyyppien suojelussa tulisi keskittyä olemassa oleviin luontoarvoihin. Rajattavien esiintymien tulee olla koko alueeltaan luonnontilaisia tai siihen verrattava. Suojelun kohdentaminen potentiaalisesti itseksenn ennallistuviin tai esiintymien ennallistamista vaativiin osiin ei ole järkevää. Ennallistamiskelpoisissa kohteissa monimuotoisuuden vahvistamiseksi tulisi hyödyntää vakiintuneita vapaaehtoisuuteen perustuvia Metso- ja Helmi-ohjelmia.

Suomen metsästäjäliitto: Pykäläteksti on yli 10 000 merkkiä pitkä. Se tulee toteuttaa selkeällä ja johdonmukaisella tavalla.

Svenska Lantbruksproducenternas centralförbund: Suojeltujen luontotyyppien suojelua koskevan päätöksen valmistelu tulee olla selkeästi säännelty ja läpinäkyvä, erityisesti maanomistajan kannalta. SLC pitää erittäin tärkeänä, että asetusta kuvaa selvästi ja selkeästi näiden luonnollisten tyyppien esiintymisen niin, että esiintymän rajat voivat määrittellään mahdollisimman objektiivisesti. SLC näkee ongelmallisena, että luontotyyppien kuvaukset mahdollistavat subjektiivisen tulkinnan siitä, mitkä alueet suojeltuun alueeseen tulisi sisällyttää. SLC:n mukaan on myös väärin määrittellä alueen rajausta asetuksessa laajemmaksi kuin mitä laissa on. Asetus edellyttää, että myös alueet, joilla esiintyminen voisi tapahtua tai jotka voidaan palauttaa, otetaan mukaan suojelualueeseen. SLC uskoo, että nämä alueet eivät kuulu itsessään luontotyyppien esiintymään, joka voidaan suojella luonnonsuojelulain mukaan. Luonnonsuojeluasetuksen tarkoituksena on täsmentää luonnonsuojelulakia. Siksi on kestäväntöntä, että asetusta laajentaa lain soveltamisalaa alueille, jotka eivät kuulu lain soveltamisalaan. SLC ehdottaa sitä luonnollisten tyyppien kuvauksia muutettavan niin, että esiintyminen voidaan määrittää mahdollisimman objektiivisesti ja että määrittellään vain alueet, joita lain mukaan on annettu suojella.

WWF Suomi: On hyvä, että useampien luontotyyppien määritelmässä on huomioitu myös luontotyyppiesiintymään liittyvät heikentyneet ja ennallistamiskelpoiset osat. Ennallistamiskelpoiset osat tulisi kautta linjan sisällyttää tyyppien kuvauksiin. Toisaalta osassa luontotyyppien kuvauksista on asetustekstissä tarpeetonta, luontotyyppin tunnistamisen kannalta vähemmän olennaista tekstiä, joka voi vaikeuttaa tulkintaa tai jopa johtaa arvokkaan luontotyyppiesiintymän tulkittamiseen sellaiseksi, jota LSL 64 § ei koskisi.

3.6. Tiukasti suojellut luontotyypit (6 §)

Maa- ja metsätalousministeriö: Luonnonsuojeluasetus laajentaisi LSL 65 §:ssä säädetystä serpentiinikallioiden, -kivikoiden ja -soraikoiden määritelmää niin, että serpentiinikallioihin kuuluisivat myös louhintakäytöstä poistetut vuolukivi- ja talkkilouhokset, joilla esiintyy serpentiinilajistoa. Luonnonsuojeluasetus laajentaisi LSL 65 §:ssä säädetystä rannikon avoimien dyynien tätä määritelmää niin, että rannikon avoimiin dyyneihin voisi sisältyä rehevöitymisen, umpeenkasvun, kulumisen tai vieraslajien vuoksi muuttuneita osia, joiden ominaispiirteet voidaan palauttaa hoitotoimin. Lisäksi perustelumuiotiossa luontotyyppin ominaispiirteitä vaarantaviin toimiin on listattu mm. avohakkuu, vaikka kyse on avoimista dyyneistä. Ennallistamiskelpoisten dyynien sisällyttäminen tiukasti suojellun luontotyyppin määritelmään heikentää mahdollisuuksia tunnistaa luontotyyppi. Tiukasti suojeltavat luontotyypit ovat suoraan lailla suojeltuja, joten niiden määrittelyn tulee olla yksiselitteistä. Edellä mainitut laajennukset luontotyyppin määritelmään tulisi poistaa asetuksesta. Lisäksi uuden luonnonsuojelulain 65 §:ssä puhutaan harvinaisista ja uhanalaisista luontotyypeistä, ei pelkästään uhanalaisista.

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus: Asetusluonnoksen 6 §:n 1 momentin 2 kohdassa kuvataan rannikon avoimia dyynejä. Kohtaa tulisi täsmentää siten, että osa dyyneistä on säilynyt avoimena laidunnuksen avulla.

Etelä-Savon ELY-keskus: Vähintään viranomaisten tueksi tulee laatia paikkatietoaineisto luontotyyppin potentiaalisista esiintymistä, koska luontotyyppi on vaikeasti tunnistettava. Myös maanomistajien informoiminen tämän luontotyyppin osalta on tarpeen. Luontotyyppin kuvauksen mukaan luontotyyppiin kuuluvat myös käytöstä poistuneet vuolukivi- tai talkkilouhokset. Nämä ilmeisesti luetaan kaivoksiin, joten "käytöstä poistunut" -termiä tulisi täsmentää; tarkoitetaanko tässä esim. rauennutta kaivospiiriä? Tiukasti suojeltujen luontotyyppien seurannan ja turvaamisen takia luontotyyppiesiintymät tulisi inventoida ja saattaa myös mm. metsäkeskuksen tietoon, jolloin mahdollisesti luontotyypeihin kohdistuva haitallinen toiminta tulisi helpommin ELY-keskuksen tietoon.

Keski-Suomen ELY-keskus: Asetusluonnoksen 6 §:n kirjoitustavan osalta ELY-keskus viittaa siten, mitä se on asetustekstissä 5 §:n osalta yleisesti todennut.

Lapin ELY-keskus: Suojeltuja luontotyypejä koskeva huomio koskevat myös serpentiinikallioiden määrittämistä. Asetustekstissä tiukasti suojeltujen luontotyyppien määrittelyperusteita on jo osaltaan avattu. Esimerkiksi määrittely siitä, minkälainen kohde voidaan lukea yhdeksi esiintymäksi, on oleellinen asetuksen toimeenpanon kannalta. Perustelumuiotiossa ympäristöministeriö antaa ELY-keskuksille ohjekirjeen tiukasti suojeltujen luontotyyppien tunnistamisesta ja maanomistajien tiedottamisesta. ELY-keskus pitää menettelyä kannatettavana, kun kyseessä on niin viranomaisille kuin maanomistajille varsin haasteellisen luontokohteen suojeleminen.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus: Määrittelyn lisäksi asetuksessa tulisi kuvata, miten näiden luontotyyppien suojeleminen käytännössä toteutetaan: missä määritellään kohteiden sijainti ja raja-alue, ja miten tieto välitetään maanomistajille. Hiekkadyynien osalta liittymäpintaa on luonnostaan myös LSA 5 §:n luontotyypeihin (hiekkarannat, puustoiset dyynit), joten tilanne ei ole ollenkaan niin selkeä, kuin mm. perustelumuiotiossa annetaan ymmärtää. Rannikon avoimien dyynien osalta umpeenkasvaneiden osien sisällyttäminen määritelmään voi aiheuttaa ongelmia.

luontotyyppien tunnistamisen ja suojelun kannalta, koska luontotyyppien esiintymiä koskee hävittämiskielto ilman, että esiintymästä tehdään suojelupäätöstä.

Pohjois-Savon ELY-keskus: Asetusluonnoksen 5 ja 6 §:t sisältävät varsin seikkaperäisiä, joskin monelta osin kuitenkin esimerkinomaisia, kuvauksia suojeltavista luontotyypeistä. Jatkovalmistelussa voisi vielä harkita, onko kuvauksia mahdollista täsmentää ja/tai onko niitä kaikilta osin tarpeellista sisällyttää varsinaiseen asetustekstiin. Vaihtoehtona olisi tarkempien kuvausten esittäminen perustelumuistossa tai luontotyyppien määrittelyperusteista voitaisiin säätää tarkemmin asetuksella.

Metsähallitus: Serpentiiniluontotyyppien määritelmä lajilistoinen on erinomainen ja erittäin hyödyllinen luonnonsuojelualueiden malminetsintään liittyvissä kysymyksissä.

Suomen ympäristökeskus: Asetusluonnoksen perustelumuistiossa mainitut esimerkit tiukasti suojeltujen luontotyyppien ominaispiirteitä vaarantavista toimenpiteistä on lueteltu kattavammin ja selkeämmin kuin taulukon 1 toimenpiteet. Suomen ympäristökeskuksella on mahdollisuus nykyisiin tietoaaineistoihin pohjautuen koota serpentiinikallioista, -kivikoista ja -soraikoista paikkatietoaaineisto, joka sisältää sekä maastossa inventoitua tuoretta tietoa luontotyyppien esiintymistä että mahdollisia kohteita koskevaa vihjeaineistoa inventoinnin toteuttamiseksi. Sykellä on aineistoa myös rannikon avoimista dyneistä. Uudistetun luonnonsuojelulain suojeltuihin ja tiukasti suojeltuihin luontotyyppisiin sisältyy lukumääräisesti laskien noin neljännes Suomen valtakunnallisesti uhanalaisista luontotyypeistä, mutta ne painottuvat pinta-alaltaan pienimpiin luontotyyppisiin ja suojeluun rajattaviksi päätyy todennäköisesti vain edustavin osa esiintymistä. Syke katsoo, että luontotyyppien turvaamisen keinovalikoima jää siten edelleen riittämättömäksi suhteessa tavoitteisiin uhanalaistumiskehityksen pysäyttämisestä, kun luonnonsuojelulaista viime vaiheessa jätettiin pois uhanalaisten luontotyyppien huomioon ottamisen velvoite viranomaispäätöksissä, eikä metsä- tai vesilakiin lisätty turvattavia luontotyyppisiä.

Geologian tutkimuskeskus: Geologisen tutkimuksen näkökulmasta on hyvä, että asetuksessa on tarkennettu serpentiinikallioiden, -kivikoiden ja -sorakoiden laajuutta koskemaan luontotyyppien maanpäällisiä osia ja niitä alueita, jolla esiintyy serpentiinikasvilajistoa. Alueilla voidaan suorittaa geologisia tutkimuksia, mittauksia ja havainnointia vaarantamatta tiukasti suojeltuja lajeja. Serpentiinikallioiden, -kivikoiden ja -soraikoiden osalta GTK pyytää tarkentamaan suojellun alueen rajausta tapauksissa, jossa tietystä osasta edellä mainittuja kohteita havaitaan tai tunnetaan serpentiinikasvilajistoa. Esitetyssä asetuksessa määritetään 50 m:n säde yhden esiintymän määrittämiseksi. GTK esittää, että kallio- ja maaperän tutkimus- ja kartoitustoimintaa voidaan kuitenkin suorittaa esiintymän alueella, mikäli uhanalasta serpentiinikasvilajistoa niiden esiintymiskohteissa ei vaaranneta. GTK esittää huolensa tilanteesta, mikäli koko serpentiinikallio-, -kivikko tai -soraikkoalueen tutkimus vaarantuu yksittäisen uhanalaisen havainnon vuoksi.

Porin kaupunki: Suojeltujen luontotyyppien ja tiukasti suojeltujen luontotyyppien kuvauksia tulee tarkentaa niin, että rajaaminen on mahdollista ilman ELY-keskuksen apua. Kunnallisessa maankäytössä on tärkeä oppia tuntemaan ja rajaamaan oikein suojellut luontotyypit. Niiden tunnistamiseen tarvitaan pikaisesti maastotyö- ja tulkintaohje. Näin vältetään virheitä kuntien omistamien maa-alueiden käytössä.

Bioenergia ry: Luonnonsuojeluasetuksen perustelumuistion luonnoksen mukaan vastuuta siirtyy maanomistajalle tunnistaa tiukasti suojellut luontotyypit. Luontotyyppien tarkka määrittely lainsäädännössä ei auta maanomistajaa tunnistamaan tiettyä aluetta tiukasti suojelluksi luontotyyppiksi. Bioenergia ry tukee luonnonsuojelulain käsittelyn yhteydessä esiintuotua ja myös ympäristövaliokunnan kantaa, että maanomistajaa tulee informoida hänen omistamallaan alueella olevasta suojellun luontotyyppien esiintymästä.

BirdLife Suomi: Tiukasti suojeltujen luontotyyppien määrittely sisältää asetuksen tulkintaa vaikeuttavia ilmaisuja, kuten "Dyynien avoimuus ja hiekkapaljastumat ovat tärkeitä lukuisille harvinaisille hyönteislajeille." Asetuksesta tulisi käydä mahdollisimman yksiselitteisesti ilmi, mitkä ovat minimikriteerit, jotka kohteen tulee täyttää, että se katsotaan tiukasti suojelluksi luontotyyppiä.

Kaivosteollisuus ry: Perustuslakivaliokunta kiinnitti luonnonsuojelulain uudistamisen yhteydessä antamassaan lausunnossa sääntelyn ennakoitavuuden kannalta huomiota siihen, millaiset mahdollisuudet on tunnistaa tiukasti suojeltujen luontotyyppien esiintymät. Valiokunta piti tärkeänä, että erityistä huomiota kiinnitetään tiukasti suojeltujen luontotyyppien tehokkaaseen inventointiin ja tietojen tallentamiseen luonnonsuojelun tietojärjestelmään. Ympäristövaliokunta totesi puolestaan perustuslakivaliokunnan esiin tuomiin seikkoihin nojautuen mietinnössään, että serpentiinikasvilajiston tunnistaminen on asiantuntijallekin haasteellista. Luonnonsuojelulain 65 §:n mukaan heikentämiskielto koskee kallio-, kivikko- tai soraikkoesiintymien maan päällisiä osia, joilla esiintyy serpentiinikasvilajistoa. Jatkovalmistelussa on hyvä täsmentää tätä eduskunnan laatimaa muutosta ja varmistaa, ettei hallintomenettelyissä omaksuta laajempia, lakiin perustumattomia kantoja.

Oikeusturvanäkökohdat: Viittaamme lokakuussa 2022 antamaamme lausuntoon, jossa toimme esille useita luonnonsuojelulain 65 § (ja -asetuksen 6 §) soveltamiseen liittyviä ongelmakohtia. Kyseessä oleva laintasoinen suojelumekanismi on ongelmallinen, koska suojelupäätöksestä ei ole kuulemismekanismeja eikä muutoksenhakumahdollisuutta. Tämä heikentää oleellisesti maanomistajan ja mahdollisen oikeudenhaltijan oikeussuojaa. Tämä on jo realisoitunut malminetsintätoiminnan osalta, kuten jäljempänä ilmenee. Maanomistajalla ei voi olla velvollisuutta tutustua asiaa koskeviin tietorekistereihin, vaan viranomaisen tulee informoida näiden sijainneista asian selvitettyään. Ympäristöministeriö antaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille ohjekirjeen lain 66 §:ssä tarkoitettujen luontotyyppien tunnistamisesta ja maanomistajien tiedottamisesta." Tällä hetkellä on vähintäänkin epäselvää, miten tämä informointi ja tiukasti suojeltujen luontotyyppien määrittely ja suojelu todellisuudessa tapahtuu.

Kartoituksen tilanne: Suomen ympäristökeskus on kartoittamassa serpentiinikallioiden esiintymistä Suomessa. Kaivosteollisuus ry:n SYKE:ltä saamien tietojen mukaan kartoituksen tuloksia ei ole toistaiseksi julkaistu, vaan projektin osalta on monivuotisen projektin viimeinen kartoitusvuosi menossa. Serpentiinikallioiden kartoituksen tulokset on tarkoitus julkaista paikkatietona jossain muodossa, mutta tuloksia ei ole mitään osin vielä saatavissa. SYKE korostaa, että kartoitusprojektin tuottamat tulokset eivät ole alueellisesti kattavia, vaan tiedot ovat kuitenkin lähinnä pieni pintaraapaisu serpentiinikallioiden suojelustatuksen selvittelyssä. Tulokset antavat lähinnä viitettä niistä maantieteellisistä alueista, mihin kartoitustyötä kannattaa jatkossa suunnata. Ylipäänsäkin tämän luontotyyppiryhmän rajaaminen on vaikeaa, koska serpentiinipitoisista kivilajeista muodostuvien kallioiden kasvillisuus ei aina poikkea selvästi muusta kalliokasvillisuudesta, ja toisaalta tyypillistä serpentiinikasvillisuutta tavataan toisinaan myös muilla kivilajeilla (Suomen Ympäristö 5/2018). Tämä edelleen korostaa maastotutkimusten merkitystä esiintymien todentamisessa ja rajauksessa.

Luontotyyppien Punaisessa kirjassa luontotyyppiryhmää "Serpentiinikalliot, -kivikot ja -soraikot" kuvaillaan seuraavalla tavalla: "Serpentiinikallioiden, -kivikoiden ja -soraikoiden kasvillisuus muodostuu yleensä sekä serpentiinilajeista tai -roduista että muusta yleisemmästä lajistosta". Kirjassa mainitut luontotyyppien lajit ja lajiryhmät ovat pitkälti vastaavia kuin asetusluonnoksessa mainitut lajit. Poikkeuksia ovat asetusluonnoksessa mainitut kirjojäkäli, rynnäsimpukajäkälä ja sammallimijäkälä, joita ei mainita siellä lainkaan tässä yhteydessä. Useiden lajien ensisijainen elinympäristö on jokin muu kuin serpentiinikalliot luontotyyppi. Laji.fi-portaalin tietojen mukaan tällaisia lajeja ovat ojasykerösammal, tunturihärkki (pl. serpentiinirodot), sinilimijäkälä, lapinnätä (pl. serpentiinityypit) ja karstajäkälä. Muut noin kymmenen kasvilajia ovat todella sellaisia, joiden ensisijainen elinympäristö on asetuksessa

mainitun mukainen. Näistä puolet on erilaisia jäkäliä, joista useat kasvavat erityisesti kallioiden ja kivien pinnoilla, siten vaatienv kiviaineksen esiintymistä maan pinnalla. Kartoitusprojektin tilanne ja odotettu lopputulos huomioiden serpentiinikallioiden esiintymistä ja yleisyyttä ei tulla asetuksen voimaantullessa tietämään perustuslakivaliokunnan edellyttämässä laajuudessa. Tämä tosiseikka ilmentää tämän kaltaisen (lain nojalla suojeltavan luontotyyppin) automaattisen suojelumekanismin ongelmallisuutta. Erityisesti, kun huomioidaan luontotyyppin määrittelyyn liittyvät epäselvyydet, mihin seikkaan myös perustuslakivaliokunta kiinnitti huomiota ja mitä edellä mainittu malminetsintälupahakemusesimerkki myös vahvistaa. Serpentiinikallioiden kaltainen epämääräisesti määritelty ja huonosti tunnettu luontotyyppi soveltuisi luonteensa puolesta selvästi paremmin luonnonsuojelulain 64 § mukaiseksi suojelluksi luontotyyppiksi, joka suojellaan tapauskohtaisesti tunnetun esiintymän erityisominaisuuksien pohjalta.

Luontotyyppin vaarantuminen: Luontotyyppin tarkan määrittelyn lisäksi epäselväksi jää, minkä tyyppinen toiminta voi vaarantaa serpentiinikallio-luontotyyppin ominaispiirteitä. Onko tiukasti suojellun luontotyyppin alueella liikkuminenkin kielletty ja kuinka se informoidaan maastossa? Voidaanko alueella liikkua ja suorittaa esim. geologista näytteenottoa? Kaivosteollisuus ry katsoo, että kevyt näytteenotto (ns. kaivoslain mukainen etsintätyö) ei vaaranna kyseisen luontotyyppin ominaispiirteitä sen enempää kuin tavanomaiset vapaa-ajan toiminnot luonnossa, vaikkapa marjastus. Raskaampaa näytteenottoa (esim. kairaus) voidaan myös suorittaa talvikaudella lumipeitteen suojatessa kasvillisuutta. Mikäli näytteenotto kaikissa muodoissaan on kiellettyä, millaisia suojaetäisyyksiä vaaditaan tiukasti suojellun luontotyyppin rajalta? Tästä tulisi olla selkeät lain nojalla annetut asetussäännökset. Tavanomaiset malminetsintätoimet eivät vaaranna luontotyyppin ominaispiirteitä. Mahdollinen kaivostoiminta on asia erikseen ja tulee käsitellä luonnonsuojelulain 66 § mukaisessa menettelyssä. Tiukasti suojellun luontotyyppin tapauksessa tällaista tutkimuslupamekanismia ei ole olemassa vaan suojelu on absoluuttista estäen kaiken mahdollisesti luontotyyppin ominaispiirteitä vaarantavan toiminnan. Tämä on altis eri viranomaisten vaihteleville tulkinnoille. Asetuksen jatkokehittelyssä on linjattava selkeä mekanismi, joka mahdollistaa tutkimusluvan käsittelyn ja myöntämisen vastaavasti kuin tavanomaisille suojelualueille.

Jatkotyössä tulisi vielä selvittää ja selventää: 1) Asetukseen tulisi lisätä mekanismi, jonka mukaisesti luontotyyppiesiintymä lisätään viranomaisen suojelutietorekistereihin vasta siinä vaiheessa, kun siitä on riittäviin ympäristöhallinnon maastotutkimuksiin pohjautuva julkisesti saatavilla oleva tutkimustieto olemassa. Näin menetellen toteutuisi myös perustuslakivaliokunnan edellyttämä tehokkaan inventoinnin ja tietojen tallentamisen periaate.

2) Inventointipohjaisen suojelumekanismin lisäksi on tarpeen myös vielä yksityiskohtaisemmin määrittää, mikä tarkkaan ottaen on serpentiinikallio, -kivikko ja soraikko. Muutoin on vaarana, että luontotyyppiä tulkitaan eri alueellisten viranomaisten toimesta hyvin vaihtelevasti ja määrittely (ja sen mukaiset luontotyyppin pinta-alat) voivat vaihdella suuresti eri puolilla maata. Nyt asetusluonnoksessa esitetty serpentiinikallioiden määrittely on vielä varsin yleispiirteinen ja sitä on jo tulkittu huomattavasti väljemmin kyseisen luontotyyppin suojelussa.

3) Luonnonsuojeluasetukseen tulisi kirjata seuraava määrittely kyseiselle tiukasti suojellulle luontotyyppille: Serpentiinikalliot, -kivikot ja -soraikot ovat muualla kuin tunturialueella sijaitsevia, serpentiinistä tai muusta ultraemäksisestä kivistä muodostuvien kallioiden, kivikoiden ja soraikoiden maanpäällisiä osia, joilla esiintyy serpentiinikasvilajistoa. Luontotyyppiin kuuluvat myös louhintakäytöstä poistetut vuolukivi- ja talkkilouhokset, joilla esiintyy serpentiinilajistoa. Kalliolla, kivikolla tai soraikolla tarkoitetaan vähintään 85 m² laajuista maastotutkimuksen todennettua aluetta, jolla maanpinnassa esiintyy edellä mainittuja kivilajeja. Lisäksi mainitulla alueella tulee todennetusti esiintyä serpentiinikallioiden tyyppilajistoa useita lajeja, joiden ensisijainen elinympäristö todellakin on serpentiinikalliot -luontotyyppi. Esiintymien tulee perustua ympäristöhallinnon maastotutkimuksen inventoimaan

tietoon. Esiintymän tulee täyttää kaikki edellä mainitut vaatimukset: kivilaji, laajuus, esiintyminen maanpinnassa ja riittävä serpentiinilajisto, tullakseen määritellyksi kyseiseen luontotyyppiin.

4) Asetuksessa mainitut kasvilajit tulisi lisäksi tarkistaa niin, että siinä mainitaan vain ne kasvilajit, joiden ensisijainen esiintymisalue on serpentiinikalliot-luontotyyppi. Yllä mainitun mukainen määrittely poissulkee sellaiset kallio-, kivikko- ja soraikkoalueet, joilla ei todennetusti esiinny riittävää serpentiinilajistoa ja jotka ovat joko huomattavan pieniä tai eivät ulotu maanpinnalle saakka. Luonnonsuojelulaki ja asetus toteavat yksiselitteisesti, että luontotyyppi ei ulotu maanpinnan alle. Tätä tukee asetuksessa esitetty kasvilajiston listaus. Mainituista lajeista useat jäkälät kasvavat lähinnä kivien ja kalliopaljastumien pinnalla ja kasvit muutoinkin maan pinnalla, kalliolle tai kivien väliin kerrostuneessa karikkeessa. Oleellista on, että muilla keinoin kuin asianmukaisin maastotutkimuksin todennetut alueet eivät näin täyttäisi luontotyypin määritelmää. Yksiselitteinen luontotyypin määrittely varmistaa, että alueelliset tulkinnat ovat yhdenmukaisia ja suojellun luontotyypin rajaukset perustuvat kaikkialla samaan tutkittuun tietoon. Lisäksi, mikäli vuosien myötä tutkimusten edetessä luontotyypin esiintyminen todetaan selvästi ennalta arvioitua laajemmaksi, voidaan harkita luontotyypin uudelleenmäärittelyä luonnonsuojelulain 64 § mukaiseksi suojelluksi luontotyyppiä.

5) Jatkotyönä esitämme, että ministeriö edelleen selvittää serpentiinikalliot-luontotyypin todellista uhanalaisuutta. Kun serpentiinikalliot-luontotyyppiä on suojeltu 1 000 ha, tulee luontotyypin sijoittumista luonnonsuojelulain 65 § mukaiseen kategoriaan tarkastella uudelleen. Mielestämme tässä tilanteessa on perusteltua sijoittaa mainittu luontotyyppi luonnonsuojelulain 64 § mukaiseen kategoriaan. Kun tiukasti suojellun luontotyypin määrittelyperusteena on niiden harvinaisuus ja suppea esiintyminen maassamme, tulee luokitusta tarkastella uudestaan, jos kartoitusten ja tutkimusten perusteella ilmenee luontotyyppiä esiintyvän Suomessa moninkertaisesti ennalta arvioitua nähden. Tällöin suojelun tarve ja tiukkuusaste vastaavasti vähenee.

Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto: Perustuslakivaliokunta kiinnitti luonnonsuojelulain uudistamisen yhteydessä antamassaan lausunnossa sääntelyn ennakoitavuuden kannalta huomiota siihen, millaiset mahdollisuudet kiinteistönomistajilla on tunnistaa tiukasti suojeltujen luontotyyppien esiintymät omistamillaan alueilla. Valiokunta piti tärkeänä, että erityistä huomiota kiinnitetään tiukasti suojeltujen luontotyyppien tehokkaaseen inventointiin ja tietojen tallentamiseen luonnonsuojelun tietojärjestelmään. Ympäristövaliokunta totesi puolestaan perustuslakivaliokunnan esiin tuomiin seikkoihin nojautuen mietinnössään, että serpentiinikasvilajiston tunnistaminen on asiantuntijallekin haasteellista ja siksi viranomaisen tulee informoida maanomistajaa hänen omistamallaan kiinteistöllä mahdollisesti sijaitsevasta tiukasti suojellusta luontotyyppistä ja sen heikentämiskiellosta. Maanomistajalla ei voi olla velvollisuutta tutustua asiaa koskeviin tietorekistereihin, vaan viranomaisen tulee informoida näiden sijainneista asian selvitettyään. Rannikon avoimien dyynien tunnistamista ympäristövaliokunta ei pitänyt haasteellisena.

Perustelumuistion mukaan tarkka määrittely toteuttaisi sitä vaatimusta, että maanomistajalla on mahdollisuus tunnistaa tiukasti suojellut luontotyypit. MTK huomauttaa, että vaikka luontotyypin tarkka määrittely lainsäädännössä on tarpeellista ja suoraan lakiin perustuva suojelu korostaa tarvetta entisestään (ks. myös edellä 5 §:n yhteydessä lausuttu), se ei kuitenkaan välttämättä auta maanomistajaa tunnistamaan tiettyä aluetta tiukasti suojelluksi luontotyyppiä. Tämä johtuu siitä, että käytännössä tunnistaminen edellyttää esimerkiksi lajiston tuntemusta. MTK edellyttää, että ympäristövaliokunnan kannan mukaisesti maanomistajaa informoidaan hänen omistamallaan alueella olevasta suojellun luontotyypin esiintymästä. Informoinnin on syytä koskea molempia tiukasti suojeltuja luontotyyppiä.

MTK suhtautuu myönteisesti siihen, että perustelumuistion luonnoksen mukaan ympäristöministeriö antaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille ohjekirjeen tiukasti suojeltujen luontotyyppien tunnistamisesta ja maanomistajien

tiedottamisesta. MTK huomauttaa, että informoinnin mahdollisesti edellyttämä luontotyyppien esiintyminen inventointi on tehtävä viipymättä, ja siihen on varattava tarvittavat resurssit. MTK toteaa olevansa huolissaan siitä, ehditäänkö informointia tekemään ennen uuden lain voimaantuloa tai heti sen voimaantulon yhteydessä.

Asetusluonnokseen sisältyvä serpentiinikallioiden, -kivikoiden ja -soraikoiden määritelmä ei vaikuta pelkästään tarkentavan laissa olevaa määritelmää, vaan myös laajentavan sitä. Laista ja sen perusteluista poiketen asetusluonnoksen mukaan luontotyyppiin kuuluisivat myös louhintakäytöstä poistetut vuolukivi- ja talkkilouhokset, joilla esiintyy serpentiinilajistoa. Määritelmän laajentaminen asetuksen kautta ei ole hyväksyttävää. MTK ehdottaa laajennusta merkitsevien kohtien poistamista.

Molempien tiukasti suojeltujen luontotyyppien osalta asetusluonnoksessa viitataan siihen, että suojelun piirissä olevaan alueeseen voisi kuulua myös muuttuneita osia, joilla tarvittaisiin ennallistamis- ja hoitotoimia. MTK on edellä 5 §:n yhteydessä lausunut, että ennallistamiskelpoisia tai muutoin luontoarvoiltaan vain potentiaalia sisältäviä kohteita ei pidä sisällyttää suojeltujen luontotyyppien rajaukseen, ja sama linjaus soveltuu MTK:n mielestä myös tiukasti suojeltujen luontotyyppien yhteyteen. Kun tiukasti suojeltujen luontotyyppien osalta suojelu perustuu suoraan lakiin, on oltava yksiselitteisen selvää, mikä alue on suojeltu. Ominaispiirteiltään muuttuneiden alueiden huomiointi heikentäisi yksiselitteisyyttä, joten MTK pitää tarpeellisena, että asetusluonnosta ja perustelumuihin luonnosta tältä osin muutetaan.

Metsäteollisuus ry: Serpentiinikasvilajiston tunnistaminen on haasteellista ja siksi viranomaisen tulee informoida maanomistajaa hänen omistamallaan kiinteistöllä mahdollisesti sijaitsevasta tiukasti suojellusta luontotyyppistä ja sen heikentämiskiellosta. Metsäteollisuus pitää tarpeellisena, että serpentiinikallioiden lisäksi myös luonnonsuojeluasetuksen määritelmän täyttävistä rannikon avoimista dyyneistä tiedotetaan maanomistajaa luontotyyppiesiintymien säilymisen varmistamiseksi. Metsäteollisuus kiinnittää huomiota siihen, että aikataulullisesti tilanne on käytännön toiminnan kannalta haastava. Uudistettu luonnonsuojelulaki astuu voimaan jo 1.6.2023, eikä ympäristövaliokunnan peräänkuuluttamaa kohteiden inventointia ja maanomistajien informointia ilmeisesti ehditä toteuttaa tätä ennen.

Rakennusteollisuus: Serpentiinikallioiden määrittelyyn ja yleisyyteen liittyy huomattavia epäselvyyksiä ja käynnissä olevan kartoituksen tulokset on tarkoitus julkaista paikkatietona jossain muodossa, mutta tuloksia ei ole miltään osin vielä saatavissa. Nyt asetusluonnoksessa esitetty serpentiinikallioiden määrittely on vielä varsin yleispiirteinen ja sitä tulee tarkentaa. 6 §:ään tulee lisätä vähimmäispinta-ala ja useamman kuin yhden lajin toteamisen vaatimus. Tällä tavalla saadaan poissuljettua alueet, joilla ko. lajiston esiintyminen on vähäistä tai alueen pinta-ala on hyvin pieni.

Suomen luonnonsuojeluliitto: Asetusluonnoksen 6 § on riittävän täsmällinen ja tarkkarajainen maanomistajien omaisuudensuojan perustuslaillisen toteutumisen näkökulmasta, kunhan valtio huolehtii riittävällä tavalla perustuslain 20 §:n 1 momentin mukaisesta velvollisuudesta vastuusta luonnosta. Edellinen tarkoittaa tässä tapauksessa sitä, että luonnonsuojelulain täytäntöönpanossa huolehditaan tiukasti suojeltujen luontotyyppien tehokkaasta inventoinnista ja tietojen tallentamisesta luonnonsuojelun tietojärjestelmään.

Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry: SLL Uusimaa esittää seuraavia muutoksia pykälään (pykälä esitetyssä muodossa):

Luonnonsuojelulain 65 §:ssä tarkoitettuja uhanalaisia, tiukasti suojeltuja luontotyyppiejä ovat: [...]

Suomen metsästäjälitto: Pykäläteksti tulee toteuttaa yksiselitteisemmäksi. Esimerkiksi tietoisuutyyppiset toteamukset, että dyynien avoimuus ja hiekkapaljastumat ovat tärkeitä lukuisille harvinaisille hyönteislajeille, eivät oikein vaikuta asetustekstiltä.

Svenska Lantbruksproducenternas centralförbund r.f. Koska lain mukaan tiukasti suojeltuja luontotyypppejä suojellaan aina, on maanomistajille annettava tarvittava tieto näistä luontotyypeistä. Koska tiukasti suojeltujen luontotyyppien heikentämiskieltoa tulee noudattaa, SLC pitää tärkeänä, että luontotyytit tunnistetaan ja maanomistajia tiedotetaan. SLC uskoo, että asetuksen kuvaus tiukasti suojeltuista luontotyypeistä ei ole lain mukainen kuvaus. Jotta suojelualueet voidaan yksilöidä objektiivisesti, asetuksen ei pitäisi sisältää alueita, jotka vaativat toimia, kunnes se täyttää itse luontotyytin kuvauksen. Pykälä laajentaa lain soveltamisalaa, joka ei ole asetuksen tarkoituksen mukainen. SLC ehdottaa, että asetusta muutetaan siten, että asetus kattaa vain ne alueet, joilla luontotyytin ominaispiirteet jo täyttyvät luonnonsuojelulain mukaan.

Teknologisteollisuus: Perustuslakivaliokunta kiinnitti luonnonsuojelulain uudistamisen yhteydessä antamassaan lausunnossa sääntelyn ennakoitavuuden kannalta huomiota siihen, millaiset mahdollisuudet on tunnistaa tiukasti suojeltujen luontotyyppien esiintymät. Valiokunta piti tärkeänä, että erityistä huomiota kiinnitetään tiukasti suojeltujen luontotyyppien tehokkaaseen inventointiin ja tietojen tallentamiseen luonnonsuojelun tietojärjestelmään. Ympäristövaliokunta totesi puolestaan perustuslakivaliokunnan esiin tuomiin seikkoihin nojautuen mietinnössään, että serpentiinikasvilajiston tunnistaminen on asiantuntijallekin haasteellista. Tietojemme mukaan yksilöivä kartoitus paikkatietoineen ei ole vielä läheskään valmis. Tähän toivomme otettavan kantaa asetuksen valmistelussa.

Luonnonsuojelulain 65 §:n mukaan heikentämiskielto koskee kallio-, kivikko- tai soraikkoesiintymien maanpäällisiä osia, joilla esiintyy serpentiinikasvilajistoa. Jatkovalmistelussa on hyvä täsmentää tätä eduskunnan laatimaa muutosta ja varmistaa, ettei hallintomenettelyissä omaksuta laajempia, lakiin perustumattomia kantoja. Teknologisteollisuus ry on kuullut Kaivosteollisuus ry:n asiantuntijoita ja katsoo, ettei asetuksessa tule laajentaa soveltamistulkintaa louhintakäytöstä poistettuihin vuolukivi- ja talkkilouhoksiin.

3.7. Eliölajien rauhoittaminen (7 §)

Maa- ja metsätalousministeriö: Kynäjalava ja vuorijalava kuuluvat asetusluonnoksen liitteen 2 mukaan koko maassa rauhoitettuihin kasvilajeihin. Jalavan viljely on vartenotettava vaihtoehto metsäluonnon resilienssin ja monimuotoisuuden parantamiseksi. Ongelmana on jalavan osalta ensinnäkin se, että on epäselvää, ovatko metsään istutetut jalavat automaattisesti rauhoitettuja. Uuden luonnonsuojelulain 64 §:n mukaan rajauspäättöksellä voidaan suojella luonnontilainen tai luonnontilaiseen verrattava jalopuumetsikkö, joka on suojellun luontotyytin säilymiselle tärkeä. Uuden luonnonsuojelulain 74 §:n mukaisen kasvilajien rauhoituksen osalta sen sijaan edellytyksenä ei ole luontainen syntyminen. Jos metsänuudistamisessa käytetään jalavaa, puustoa tulee olla mahdollisuus hoitaa ja sen tulee olla taloudellisesti hyödynnettävissä. Lisäksi on epäselvää, voiko jalavan siemenviljelyksiltä kerätä siementä. Luonnonsuojelulaissa tarkoitettuja poikkeuslupia saa esimerkiksi siemenen keruuseen, jos toiminnalle on hyvä peruste, mutta ei kaupallista tarkoitusta varten. Geenivarojen suojelu on yksi poikkeuslupan myöntämisen peruste. Asetuksessa tulisi määritellä vain luontaisesti syntyneet kynäjalavat ja vuorijalavat rauhoitetuiksi.

Pohjois-Savon ELY-keskus: Liitteet 2 ja 5. Lahokaviosammal (*Buxbaumia viridis*) ei selvitysten mukaan ole harvinainen laji, vaan esiintyy erityyppisissä metsissä yleisesti, myös taimikoissa. Onko lajirauhoitus tai arvio uhanalaisesta lajista lahokaviosammalen osalta perusteltu?

Suomen Perhostutkijain Seura: Ehdotamme kahden perhoslajin lajirauhoituksen purkua. Lajit ovat neidonkielikoisa (*Cynaeda dentalis*) ja juurilasisiipi (*Bembecia ichneumoniformis*). Neidonkielikoisa (*Cynaeda dentalis*) on selvästi yleistynyt ja yleistymässä. Uhanalaisarvioinnissa sen luokka putosi vaarantuneeksi (keskustelussa oli vaihtoehtona myös NT, mutta ilmeisen puutteellisen esiintymistiedon takia päädyttiin vielä luokkaan VU, mikä arvioinnin jälkeen esiin tulleen tiedon perusteella oli virhe; uhanalaisarviointiin 2019 liittyen lajia ei myöskään enää esitetty

erityisestisuojelettavaksi). Lajin esiintymiskuva on olennaisesti muuttunut siitä, mitä se oli lajirauhoituspäätöstä tehtäessä. Juurilasisiipi (*Bembecia ichneumoniformis*) on edelleen erityisesti suojelettava, vaikka luokka laskikin VU:ksi. Lajin esiintymät ovat lähes yksinomaan tie- ja rataympäristöjä, joten rakentaminen muodostaa lajille merkittävän uhan. ja antaa perusteen lajin erityisestisuojelettavuudelle. Lajin esiintymistä on käsitelty VARELY:n prioriteettivertailuissa ja myös siellä nousi esiin ehdotus lajirauhoituksen purkamisesta. Nykyisin lajin koiraita voidaan helposti havainnoida feromonilla houkuttelemalla, mutta feromonilla houkuttelu on luvan varaista, joten esiintymisen laajuus ei edelleenkään ole kunnolla tiedossa. Turun ympäristössä sekä Turun saaristossa laji kuitenkin esiintyy varsin laajalti tievarsien keltamaitekasvustoissa. Feromonihoukuttelun ansiosta lajin esiintymiskuva on olennaisesti muuttunut siitä, mitä se oli lajirauhoituspäätöstä tehtäessä.

Pelkosenniemen luonnonsuojeluyhdistys ry: Asetuksesta puuttuvat kalat. YM on raportoidessaan mm. lohen suojelusta todennut sisämaan tilan olevan hyvä, vaikka lähes kaikki kutujoet on padottu. Valheellisiin raportointeihin tulee puuttua ja kalat ottaa mukaan asetukseen. Lohi, harjus, taimen, coregonus sp. sekä jokihelmispukka ja euroopanmajava tulee myös lisätä asetukseen.

3.8. Uhanalaiset eliölajit (8 §)

Suomen metsästäjäliitto: Lajilista lintujen osalta on pitkäkö ja sisältää lukuisia varsin yleisiä lajeja, joiden riskiä hävitä lähitulevaisuudessa tai pidemmälläkään aikavälillä Suomen luonnosta ei voida pitää korkeana, vaikka vähentymistä elinympäristömuutosten vuoksi olisi jollakin aikavälillä havaittu ja sittemmin tasaantunut ellei jousumassa. Listaa tulee tarkastella kriittisesti. Listan uskottavuuden vuoksi siinä ei tule olla nimettynä lajeja liian helposti. Samoin nisäkäsluettelossa mainittu liito-orava on aiempaa paremmin kartoitettu ja osoittautunut olevan merkittävästi luultua yleisempi.

WWF Suomi: Ehdotamme pyöriäisen lisäämistä. Pyöriäistä ei ole mainittu Suomen Punaisessa Kirjassa, mutta HELCOMin luettelossa se on.

3.9. Erityisesti suojelettavat eliölajit (9 §)

Suomen luonnonsuojeluliitto: Vaikka erityisesti suojelettujen lajien rajauspäätöksiä tehdään ELY-keskusten resurssipulan takia vähän, se on usein lajien esiintymien viimeinen turvaamiskeino. Monia lintulajeja pudotettiin 2021 erityisesti suojelettujen lajien luettelosta. Niistä kultasirkku pitäisi palauttaa luetteloon ja erityisesti suojeelluiksi lajiksi siltä varalta, että laji palaisi vielä pesimälajistoomme. Myös vaarantuneen muuttohaukan ja äärimmäisen uhanalaisen punasotkan pesimäpaikat tulisi voida suojata rajauspäätöksellä. Lisäksi v. 2019 erittäin uhanalaiseksi luettu viheryökkönen tulisi nostaa erityisesti suojeelluiksi lajiksi.

3.10. Euroopan unionin tiukkaa suojelua edellyttävät eliölajit (10 §)

Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto: MTK ehdottaa, että selvyyden vuoksi pykälätekstiin lisättäisiin maininta siitä, että liitteessä luettelataan nimeltään Suomessa esiintyvät lajit.

Suomen luontopaneeli: Liitteessä 6 (Suomessa esiintyvät Euroopan unionin tiukkaa suojelua edellyttävät eliölajit) ei luettelata yhtäkään lintulajia. Eikö lintudirektiivin liitteen 1 lajin tulisi kuulua tähän luetteloon? Jotta luontokadon pysäyttämiseksi ja muissa luonnonsuojelun tavoitteissa voidaan onnistua, täytyy meillä olla tietoa lajien ja luontotyyppien tilasta ja muista ympäristömuutoksista.

Suomen metsästäjäliitto: Suomen tulee pyrkiä vaikuttamaan EU-listauksiin suhteellisen runsaiden tai runsastuneiden lajien osalta niiden poistamiseksi tiukkaa suojelua edellyttävistä lajeista, kuten ilves, karhu, liito-orava, saukko ja susi.

3.11. Toistuvasti samaa pesää käyttävät eläinlajit (11 §)

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus: Asetusluonnoksen mukainen tyhjentävä listaus toistuvasti samaa pesää käyttävistä eläinlajeista on lähtökohtaisesti puutteellinen ja ongelmallinen, myös suhteessa muuhun lainsäädäntöön. Saman pesän määrittely voi joidenkin lajien kohdalla olla hankalaa, koska esimerkiksi joutsenlajien ja kurjen pesät käytännössä usein tuhoutuvat talven aikana, jolloin nämä lajit eivät tarkasti ottaen pesi täsmälleen samassa pesässä toistuvasti. Pesän voisi asetustekstissä määritellä hieman varsinaista fyysistä rakennelmaa tai vastaavaa laajempaa, jolloin puhuttaisiin enemmänkin pesäpaikasta. Tyhjentävän lajilistauksen ongelmana tunnistamme lajinsisäisen, yksilöiden välisen vaihtelun saman pesän toistuvassa käytössä. Ongelmana tyhjentävän listauksen laatimisessa voi olla myös puutteellinen tietopohja, sillä kaikkien lajien pesinnän yksityiskohdat eivät ole tiedossa. Tämä voi osaltaan johtaa lajien suojelun kannalta epäsuotuisaan lopputulokseen. Pidämme ongelmallisena myös pesän käytön toistuvuuden määriteltävyyttä. Jotkut lajit voivat käyttää samaa pesää siten, että pesinä on mielletävissä toistuvaksi, mutta pesinnässä voi olla välivuosia.

Varsinais-Suomen ELY-keskus on tilannut selvityksen Suomen ympäristökeskukselta koskien Suomessa pesivien lintulajien pesä- ja pesäpaikkauskollisuutta (Pekka Rusanen, SYKE / LK, 4.10.2017). Selvityksessä on esitelty toimeksiannon mukaisesti ne Suomessa pesivät luonnonsuojelulailla rauhoitetut lintulajit, joiden pesäpaikkojen voidaan arvioida olevan suojeltu myös pesimäkauden ulkopuolella, sekä lajien pesimäbiologiaan ja pesäpaikkojen luonteeseen liittyvä perustelu suojelulle. Kyseinen selvitys edustaa parasta saatavilla olevaa tietoa ja sen tulokset tulee huomioida luonnonsuojeluasetusta laadittaessa. Selvityksen mukaisista lajeista luonnonsuojeluasetuksen luonnoksesta puuttuvat mehiläishaukka, haarahaukka, kanahaukka, hiirihaukka, muuttohaukka, sääksi, huuhkaja, lehtopöllö, viirupöllö ja korppi. Naakka ja poronhoitoalueella esiintyvä korppi ovat metsästyslain alaisia lajeja, joten luonnonsuojeluasetus ei koske näitä lajeja. Luonnonsuojeluasetuksen perustelumuistiossa ei ole esitetty perusteluja sille, miksi asetustuonnoksessa ei ole mainittu edellä mainittuja lajeja. Mikäli selkeitä ja luonnontieteeseen perustuvia perusteluja ei ole, tulee edellä mainitut lajit lisätä luonnonsuojeluasetukseen. Tunnistamme SYKE:n laatimassa listassa joitakin puutteita, kuten haara- ja räystäspääsky. Myös naurulokki voi käyttää toistuvasti samaa pesää, joskin pesärakenteet todennäköisesti häviävät talven myötä. Myös kala- ja lapintiira sekä räyskä pesivät toisinaan kolonioissa, jolloin nekin voivat täyttää samaa pesää toistuvasti käyttävän lajin määritelmän.

Etelä-Savon ELY-keskus: Lajilista vaikuttaa huomattavan puutteelliselta. Petolinnuista mm. hiirihaukka ja kanahaukka käyttävät toistuvasti samaa pesää, lisäksi esim. naurulokkikoloniat pesivät vuosittain samoilla paikoilla ja pesimäympäristön säilyminen on lajin kannalta oleellista. Sama pätee ainakin jossain määrin myös muihin lokkeihin, joissa kolonioiden asuttamat luodot ovat saattaneet olla käytössä vuosikymmeniä. Asetuksen lajilista tulee valmistella uudelleen käyttäen hyväksi asiantuntijoiden valmistelemaa lajilistaa. Lisäksi asetuksen ja lain 73 § suhdetta olisi ehkä syytä avata, miksi asetuksen listalle ovat päätyneet kotkat mutta ei sääksi, ja onko jo lain 73 §:ssä mainittujen lintujen listaaminen asetuksessa ylipäättään tarpeen? Puhtaasti luonnonsuojelun näkökulmasta laulujoutsenen ja kurjen pesien suojelu ei ole tarpeen. Vaikka molemmat lajit voivat pesiä samalla paikalla vuosittain, lajit ovat yleisiä ja sopeutuvaisia, ja poikaset seuraavat heti kuoriutumisen jälkeen emoja ja pesä tyhjenee nopeasti, joten varsinaisella pesäpaikalla ei ole samanlaista merkitystä poikasten kehitykselle kuin esim. petolinnuilla.

Hämeen ELY-keskus: Lajilista on puutteellinen ja epälooginen. Asetusluonnoksen perustelumuistiosta ei käy ilmi, millä kriteereillä lajilistaan on päädytty. Asetusluonnoksen lajilistalla on joukko lajeja, jotka pesivät mielellään samassa pesässä (isot petolinnot) ja joukko, jotka pesivät mielellään samassa paikassa, mutta eivät välttämättä

samassa pesässä: kuningaskalastaja, törmäpääsky, joutsenet, kurki, harmaahaikara, merimetso. Lajilista olisi hyvä muodostaa käytännössä koettujen uhkien ja lajien suojelutilanteen perusteella. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan listalle tulisi lisätä ainakin jalohaikara sekä haukka- ja pöllölajeja. Uuttukyyhky on listalla mutta esimerkiksi helmipöllö ei ole. Myös useamman kolonialajin (esimerkiksi naurulokki) lisäämistä listalle olisi hyvä harkita.

Kaakkois-Suomen ELY-keskus: Asetusluonnoksen mukainen listaus toistuvasti samaa pesää käyttävistä eläinlajeista on puutteellinen eikä vastaa luonnonsuojelulain 1 §:n henkeä. Lista on syytä lisätä parhaan olemassa olevan tiedon mukaisesti kaikki toistuvasti samaa pesää käyttävät lajit, mukaan lukien sääksi ja muut petolinnut. Selvityksessä Pekka Rusanen, SYKE / LK, 4.10.2017 on esitelty ne Suomessa pesivät luonnonsuojelulailla rauhoitetut lintulajit, joiden pesäpaikkojen voidaan arvioida olevan suojeltu myös pesimäkauden ulkopuolella, sekä lajien pesimäbiologiaan ja pesäpaikkojen luonteeseen liittyvä perustelu suojelulle. Selvityksen mukaisista lajeista luonnonsuojeluasetuksen luonnoksesta puuttuvat mehiläishaukka, haarahaukka, kanahaukka, hiirihaukka, muuttohaukka, sääksi, huuhkaja, lehtopöllö, viirupöllö ja korppi (poronhoitoalueen ulkopuolella). ELY-keskuksen tiedossa on, että SYKE on myös päivittänyt em. vuoden 2017 raporttia. Kyseinen selvitys edustaa parasta saatavilla olevaa tietoa ja sen tulokset tulee huomioida luonnonsuojeluasetusta laadittaessa. ELY-keskus katsoo, että listausta tulee tarkistaa ja perustelumuistiossa tulee esittää lajikohtaisesti perusteet listan lajien valinnalle.

Keski-Suomen ELY-keskus: ELY-keskuksen käsityksen mukaan asetusluonnoksen 11 §:n lajiluettelo on varsin puutteellinen ja sitä tulee täydentää. Luettelosta on ilman ekologisia perusteita jätetty pois useita sellaisia lajeja, jotka käyttävät toistuvasti tekemäänsä pesää. Luettelo on puutteellinen erityisesti puustoisissa elinympäristöissä esiintyvien lajien osalta. Perustelumuistiossa olisikin syytä esittää myös lajikohtaisesti perustelut sille, minkä vuoksi säännökseen on päädytty sisällyttämään juuri kyseiset lajit.

Luetteloon tulee lisätä taantuvat suurikokoiset metsäpetolinnut kanahaukka (NT), hiirihaukka (VU) ja erittäin uhanalainen mehiläishaukka (EN), jotka ovat hyvin tyypillisiä esimerkkejä toistuvasti samaa pesää käyttävistä lajeista ja joiden suojelutason parantamisen kannalta sisällyttäminen toistuvasti samaa pesää käyttävien lajien luetteloon on ehdottoman tärkeää. Luetteloon on aiheellista lisätä myös huomattavasti harvalukuisempi ja äärimmäisen uhanalaiseksi luokiteltu haarahaukka (CR) sekä vaarantunut muuttohaukka (VU). Asetusluonnoksen 11 §:n lajiluetteloon on sisällytetty sääkseä lukuun ottamatta muut suuret petolinnut, joiden pesäpuut on suojeltu luonnonsuojelulain 73 §:n nojalla. Sääksen lisääminen luonnonsuojeluasetuksen 11 §:n lajiluetteloon on johdonmukaista ja perusteltua, jotta sääksen pesäpuun ohella myös sen pesä on ympärivuotisen suojelun piirissä.

Lajiluettelosta on jätetty pois myös toistuvasti samaa pesää käyttäviä pöllölajeja. Toistuvasti samaa pesää käyttäviä pöllölajeja ei tulisi jättää sisällyttämättä lajiluetteloon vain sillä perusteella, ettei laji ole käyttänyt kohteeseen varsinaista pesänrakennusmateriaalia. Erittäin uhanalaisen huuhkajan (EN) kohdalla olennaista on, että pitkään käytössä olevilla pesimäkallioilla tai ainakin niiden osilla olisi ympärivuotinen lain suoja, eli pesäpaikkaa ei voisi esimerkiksi louhia pesimäajan ulkopuolellakaan. Asetuksen tulkinnan tulisi olla siinä määrin joustava, että käyttöarvonsa menettäneitä pesäpaikkoja ei suojella tarpeettomasti. Toisaalta tulkintahaasteet eivät saa johtaa siihen, että vuosikymmeniä tai jopa vuosisatoja käytössä olleet pesimäkalliot sivuutetaan tässä tarkastelussa.

Viirupöllön ja lehtopöllön tekemät pesät ovat puunonkaloon tai isoon risupesään pöllöjen itsensä kaapimia ja tasoittamia pesäpohjia, jotka voivat olla hyvinkin pitkiä aikoja käytössä. Niiden jättäminen asetuksen ulkopuolelle ei ole perusteltua. ELY-keskus näkee, että myös lapinpöllön kohdalla samojen pesäpaikkojen toistuvan käyttämisen määritelmä täyttyy selvästi, vaikka myyräspesialistina pesinnät jäävätkin huonoina ravintovuosina vähiin. On myös aiheellista tarkistaa lajiluetteloa rakennetussa ympäristössä toistuvasti samoja pesiä käyttävien lajien osalta. Asetusluonnoksen lajiluetteloon on sisällytetty törmäpääsky, jonka pesimäympäristöt varsinkin eteläisessä Suomessa painottuvat maa-ainestenoton yhteydessä muodostuneisiin hiekkatörmiiin. Luettelosta on kuitenkin jätetty

pois voimakkaasti taantuneet haarapääsky (VU) ja räystäspääsky (EN), jotka käyttävät samoja, usein rakennuksissa sijaitsevia pesiä vuodesta toiseen.

Lapin ELY-keskus: Perustelumuihistiosta ei ilmene miten ehdotuksessa on päädytty kyseisiin lajeihin. ELY-keskus viittaa Suomen ympäristökeskuksen 4.10.2017 Varsinais-Suomen ELY-keskukselle toimittamaan raporttiin Suomessa pesivien lintulajien pesä- ja pesäpaikkauskollisuus, joka kattaa huomattavasti laajemman listauksen säännöllisesti samoissa pesissä peräkkäisinä vuosina pesivistä lajeista sekä isokokoisista petolinnuista, jotka käyttävät pesimäreviirillään sijaitsevia useitakin pitkäikäisiä pesiä vaihtelevasti eri vuosina. Selvityksessä esiteltujen lajien pesät säilyvät yleensä tunnistettavina pesimäkaudesta toiseen. SYKE:n listauksessa olevia lajeja, jotka asetusluonnoksesta puuttuvat ovat mm. hiirihaukka, kanahaukka ja muuttohaukka, pöllöistä huuhkaja, lehtopöllö ja viirupöllö. ELY-keskuksen tiedossa on, että SYKE on päivittänyt em. vuoden 2017 raporttia, ja senkin vuoksi on erittäin välttämätöntä, että listausta tarkistetaan ja perustelumuihistiossa avataan valintaperusteet.

ELY-keskus pitää lisäksi ristiriitaisena, että luonnonsuojelulain 73 §:n mukaisen pesäpuun suojaan nauttivista suurista petolinnuista muut ovat asetusluonnoksen listalla, mutta sääksi sieltä puuttuu. ELY-keskus pitää välttämättömänä, että lajiluetteloa tarkistetaan, ja perustelumuihistiossa tuodaan esille myös lajikohtaiset perustelut. Tärkeää on myös tuoda esille se, että muiden kuin pykälässä lueteltavien lintulajien pesä saattaa olla ympäristövuotisesta rauhoitettu. Perustelumuihistio jättää nykymuodossaan epäselväksi, millä perusteella valinta on tapahtunut ja siksi puutteellinen listaus saattaa johtaa joidenkin suojeltavien lajien pesien tuhoutumiseen.

Pirkanmaan ELY-keskus: Lista toistuvasti samaa pesää käyttävistä eläinlajeista on suppea ja sen ulkopuolelle jää useita lintulajeja, jotka käyttävät toistuvasti samaa pesää. Tällaisia lajeja ovat ainakin kanahaukka, mehiläishaukka, hiirihaukka ja useat pöllölajit. Lisäksi jää epäselväksi, miksi suurista petolinnuista sääksi on jätetty listauksesta pois. Muut luonnonsuojelulain 75 §:n soveltamisalaan kuuluvat suuret petolinnut on lueteltu luonnonsuojeluasetuksen 11 §:ssä, eikä ratkaisu vaikuta johdonmukaiselta. Asetuksen perustelumuihistiosta ei käy ilmi, miten luettelo toistuvasti samaa pesää käyttävistä eläinlajeista on valmisteltu. Luonnonsuojeluasetuksen 11 §:llä tulee olemaan suuri merkitys luonnonsuojelulain käytännön soveltamistilanteissa erilaisten hankkeiden ja metsänkäsittelyn valvonnassa. Mikäli asetuksen soveltamisalasta puuttuu lajeja, jotka tosiasiaassa käyttävät toistuvasti samaa pesää, luonnonsuojelulain soveltaminen saattaa olla ristiriidassa Euroopan unionin lintudirektiivin kanssa. Tulisi olla läpinäkyvää, millaiseen luonnontieteelliseen asiantuntija-arvioon luonnonsuojeluasetuksen lajiluettelo perustuu.

Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus: Monivuotisesti käytössä olevien pesien suojeleminen uudella säädöksellä on perusteltua ja se osaltaan selkeyttää, mitä lajeja tämä suojelutoimenpide koskee. Lajiluettelosta puuttuu kalasääski, joka käyttää vuosia tai jopa vuosikymmeniä samaa tai samoja pesiä. Vaikka niiden pesät ovatkin luonnonsuojelulain 72 §:n mukaisesti suojeltuja, lajin voisi lisätä luonnonsuojeluasetuksen 11 §:ään, koska siinä luetellaan myös muut luonnonsuojelulain 72 §:n nojalla suojellut suuret petolintulajit.

Törmäpääsky on perustellusti mukana LSA 11 §:n lajeissa. Asetusluonnoksesta ja sen perusteluista ei käy ilmi, mikä on esimerkiksi rakennustyömaiden maakasoihin, jotka ovat ihmistoimin aikaansaatuja uuspesimäympäristöjä, syntyneiden yhdyskuntien asema tämän säädöksen osalta: jos pesintä maakasassa on tapahtunut vain yhtenä vuotena, niin tulisi selvästi tarkentaa asetuksessa tai sen perusteluissa voidaanko silloin puhua toistuvuudesta ja onko säädöksellä tarkoitettu suojella myös tällaisia pesiä ja pesäpaikkoja.

Luetteloa lajeista, joita tämä säädös koskisi, olisi perusteltua täydentää ainakin kana- ja hiirihaukalla, jotka käyttävät samaa pesää tai muutaman vaihtopesän muodostamaa kokonaisuutta vuosittain. Lisäksi helmi-, viiru- ja lapinpöllö voivat käyttää samaa pesää useana vuonna. Näiden lajien kohdalla kyseessä on yleensä toisen lajin alun perin rakentama pesä; viiru- ja lapinpöllöllä usein kanahaukan rakentama pesä ja helmipöllöllä palokärjen kolo. Luetteloon

jo sisältyvistä lajeista uuttukyyhky on vastaava laji, joka pesii usein palokärjen tekemässä kolossa – ei itse rakentamassaan pesässä. Yleiskannanottona voidaan sanoa, että petolintujen rakentamat risupesät ovat lähtökohtaisesti monivuotisessa pesintäkäytössä – niitä käyttävät joko pesän rakentanut pari, saman lajin toinen pari tai jokin muu lintulaji, kuten esimerkiksi nuoli-, tuuli- ja ampuhaukka tai sarvipöllö. Laajentamalla säädöksellä tavoiteltua monivuotisten pesien käsitettä, voitaisiin vaikuttaa tehokkaammin petolintujen yleiseen suojelutarpeeseen.

Pohjois-Savon ELY-keskus: Toistuvasti samaa pesää käyttävien lintujen joukko on rajattu liian pieneksi. Mukaan pitäisi saada myös jonkinlainen alueellinen mittakaava. Nyt asetus puhuu vain pesästä, vaikka laajempaa ympäristöä esim. petolinnun pesäpuun ympärillä säädellään suosituksin ja ohjeistuksin esim. metsätaloudessa.

Uudenmaan ELY-keskus: Toistuvasti samaa pesää käyttävien eläinlajien luetteloon on tarpeen lisätä seuraavat lajit: haarahaukka, hiirihaukka, jalohaikara ja mehiläishaukka. Haarahaukka, hiirihaukka ja mehiläishaukka ovat uhanalaisia petolintuja, joiden pesimäekologia pesän käytön näkökulmasta on rinnasteinen luettelossa jo mainittujen kilju-, maa- ja merikotkan sekä piekanan kanssa. Kyseiset lajit palaavat ensisijaisesti samalle pesälle vuosittain ja siten niiden voidaan katsoa käyttävän samaa pesää toistuvasti. Niillä on reviirillään myös vaihtopesiä, joissa ne voivat pesiä toisinaan, kuten kaikilla muillakin suurikokoisilla petolinnuilla. Kyseiset lajit eivät tässä suhteessa poikkea asetusluonnoksessa jo mainituista suurikokoisista petolintulajeista. Vaikka ne saattavat käyttää joinakin vuosina vaihtopesiä, pesän säilyminen on tärkeää niiden elinkierron kannalta. Haarahaukka on äärimmäisen uhanalainen, hiirihaukka vaarantunut ja mehiläishaukka erittäin uhanalainen. Jalohaikara puolestaan on tulokaslaji, joka on pesinyt Suomessa viime vuosina: vuonna 2022 laji pesi jo usean parin voimin ja sen ennustetaan runsastuvan vuosi vuodelta. Jalohaikaran pesimäekologia on samanlainen kuin harmaahaikaralla, eli pesäpaikka ja itse pesä ovat sen elinkierron kannalta tärkeitä.

Sen sijaan lajilistalta olisi selkeyden vuoksi syytä poistaa pikkukiljukotka ja uuttukyyhky. Pikkukiljukotka ei kuulu Suomen pesimälajistoon. Se ei ole koskaan pesinyt Suomessa. Uuttukyyhky on kolopesijä, joka ei itse kaiverra pesäkoloaan, vaan pesii tikkojen tekemissä koloissa ja ihmisen tekemissä pesäpöntöissä. Se ei rakenna kummoistakaan pesää kolon pohjalle. Nimenomaan pesäkolo on tärkeä uuttukyyhkyn elinkierron kannalta, joten käytännössä uuttukyyhkyn pesän suojelu tarkoittaisi sitä, että koko kolopuu olisi suojeltava.

Varsinais-Suomen ELY-keskus: Pykälästä puuttuu useita pesäpaikkauskollisiksi tunnistettuja lajeja. ELY-keskus viittaa selvitykseen Pekka Rusanen, SYKE / LK, 4.10.2017. Raporttia ei julkaistu aikanaan vaan se jätettiin odottamaan luonnonsuojelulain uudistusta. Sittenmin raportti on viimeistelty huomioimaan KHO:n päätös KHO:2022:37. Ko. hankkeessa tunnistetuista pesäpaikkauskollisista lajeista asetusluonnoksen lajilistalta puuttuvat haarapääsky, hiirihaukka, huuhkaja, kanahaukka, korppi, mehiläishaukka, muuttohaukka, naurulokki, räystäspääsky, tervapääsky ja viirupöllö. Korppia (LC) ja kanahaukkaa (NT) lukuun ottamatta kaikki puuttuvat lajit ovat uhanalaisia, joiden suojelutason parantamiseksi lajin elinkierron kannalta tärkeiden pesien ilman ajallisia rajoitteita toteutettu suojelu olisi erittäin tärkeää. Perustelumuiotiossa ei perustella, miksi noin puolet ekologialtaan pesäpaikkauskollisista lajeista on jätetty pois pykälästä. Pykälässä mainituista kuudestatoista lajista kuusi on uhanalaisia ja yhtä ei ole arvioitu, joten aikanaan lajin häviämiseksi ei ole ollut listalle ottamista ja siltä jättämistä määrittävä tekijä, sillä pois jätetyissä lajeissa on enemmän uhanalaisia lajeja kuin listalle päätyneissä.

EUT:n tuomioistuinkäytännön perusteella lintudirektiivin 5 artiklan soveltamisalan rajaaminen lajeja listaamalla ei vaikuttaisi direktiivin mukaiselta toimintatavalta. Lajilistalla rajoitetaan pesäpaikkojen ympärivuotista suojaa vain tietyille lintulajeille eikä kaikille lintudirektiivin ja luonnonsuojelulain soveltamisalaan kuuluville lintulajeille, joiden ekologiaan kuuluu pesäpaikkauskollisuus. Asetuksessa ehdotetulta listalta pesäpaikkauskollisista lajeista on jätetty pois liitteen I lajeja (esim. mehiläishaukka, muuttohaukka, viirupöllö) sekä uhanalaisia lajeja, kuten naurulokki,

haarapääsky, tervapääsky ja räystäspääsky. Lintudirektiivin yleistavoitteen eli lajien suotuisan suojelutason saavuttamisen tai säilyttämisen kannalta esitetty listaus vaikuttaa kyseenalaiselta.

Huuhkaja ja naurulokki eivät tee varsinaista pesärakennelmaa vaan pesäpaikka on maakuoppa, kallionkieleke tai muutaman korren muodostama pesimäalusta. Näillä lajeilla pesäpaikka/pesäalusta on se, joka muodostaa pesäpaikkauskollisuuden kohteen. Tilanne on vastaava kuin esimerkiksi kaakkurilla, joka ei myöskään rakenna varsinaista rakennettua pesää, vaan pesä on painauma rantakasvillisuudessa. Vastaavasti kuin kaakkuri on tunnistettu pesäpaikkauskolliseksi, myös naurulokin ja huuhkajan pesät täyttävät lajin ekologian näkökulmasta pesäpaikkauskollisuuden määritelmän ja lajin pesien/pesäpaikkojen suojelu pesimäkauden ulkopuoliselta hävittämiseltä (esim. ruoppaus tai kallionlouhinta) on tarpeen suotuisan suojelutason säilyttämiseksi. Myös KHO:n päätös KHO:2022:37, joka soveltaa tulkinnassaan EUT:n päätöstä C252/85, toteaa, että rauhoitussäännösten tarkoituksena on suojata lintujen pesiä ja lisääntymistä paitsi erityisesti lisääntymisaikana myös riittävästi lisääntymisajan ulkopuolella lajikohtaisen käyttäytymisen niin edellyttäessä. Molemmat em. päätökset edellyttävät lisäksi lajikohtaista pesän ekologisen merkityksen arviointia, mitä poissulkeva lista, joka ei sisällä kaikkia pesäpaikkauskollisia lajeja, ei mahdollista.

Lain ja asetuksen esitetyn kirjauksen mukaan listassa mainittujen lajien kaikki pesät olisivat ympärivuotisesti suojeltuja, eikä pesän ympärivuotisen suojan arvioinnissa olisi mahdollista tehdä yksittäisen pesän ekologisen merkityksen arviointia. Luonnonsuojelulain 70 §:n 3 momentin taustalla oleva EUT:n päätös C-252/85 ei vaikuta edellyttävän näin tiukkaa on/off-suojelua vaan se mahdollistaisi yksittäisen pesän ekologisen merkittävyyden arvioinnin.

Pykälää on tarpeen tarkentaa asetuksella niin, ettei se edellyttäisi pesäpaikkauskollisten lajien kaikkien pesien ympärivuotista suojelua vaan pesien suojaa voitaisiin arvioida lajin pesimäekologian kannalta tärkeiden pesien näkökulmasta pesä- ja pesäpaikkatasolla. Koska lintudirektiivi ei tunnista poikkeamisperusteena yleistä etua tai muulle omaisuudelle aiheutuvaa vahinkoa (vrt. luontodirektiivi), ollaan pesäpaikkauskollisten lintujen kanssa jatkuvasti tilanteissa, joissa pesät estävät esimerkiksi rakennuksen tavanomaisen käytön tai taloudellisen toiminnan harjoittamisen. Tämä korostuu, koska useat pesäpaikkauskolliset lajit pesivät ihmisen rakentamissa rakenteissa (törmäpääskyt maa-ainestenotto- ja maarakennusalueilla, haara-, terva- ja räystäspääskyt rakennuksissa ja rakennelmissa, naurulokit aallonmurtajilla jne.). On/off-suojelussa myös oven päällä olevat pesät pitäisi säästää, mikä voi olla merkittävä haitta rakennuksen käytölle, mutta tilanne ei kuitenkaan välttämättä (ja useinkaan) täytä kansanterveyden tai yleisen turvallisuuden poikkeamisperustetta.

Mikäli pesäkohtaisen ekologisen merkityksen tarkastelun mahdollisuus poistetaan, tulee se johtamaan kestäättömiin tilanteisiin, jossa yksittäisiä pesiä ei voida hävittää ollenkaan, koska poikkeamisperustetta ei ole. Tapauskohtaisella arvioinnilla voitaisiin löytää ratkaisu, jossa iso määrä pesiä toisaalla samalla maa-ainestenottoalueella katsottaisiin suojelutason kannalta riittäväksi ja jotkin toiset pesät voisi pesimäkauden ulkopuolella hävittää. Tilanteessa voitaisiin lisäksi arvioida, missä määrin maanottoalueelle syntyy vastedes vastaava ympäristöä tai voiko aluetta muokata paikoin lajille sopivammaksi. Törmäpääskytapauksissakaan ei useimmiten ole poikkeusluvan perustetta.

Metsähallitus: Pykälässä mainittujen lajien huomioiminen on tärkeää ja kannatettavaa. Tosin pikkukiljukotka ei ainakaan toistaiseksi kuulu Suomen pesimälinnustoon. Lisäksi luettelosta jää puuttumaan useita määritelmän täyttäviä lajeja, joiden osalta luetteloa tulisi täydentää. Varsinais-Suomen ELY-keskuksen OHKE-hankkeeseen (2017) viitaten asetusluonnoksen lajilistan täydentämistä tulisikin harkita mm. seuraavien lajien osalta: mehiläishaukka, haarahaukka, kanahaukka, hiirihaukka, kalasääski, muuttohaukka, huuhkaja, lehtopöllö, viirupöllö

ja korppi. Myös kuikka sekä pesimälinnustoomme hiljattain asettunut jalohaikara ja pysyvissä yhdyskunnissa pesivien lajien, kuten lokki- ja ruokkilintujen sekä pääskyjen pesäpaikat, tulisi huomioida asetuksessa.

Suomen luontopaneeli: Taustamuistiossa ei perustella, miten juuri nämä lajit ovat valikoituneet asetukseen. Luettelo on liian kapea. Listalta selkeästi puuttuvia lajeja ovat kanahaukka, hiirihaukka, mehiläishaukka, haarahaukka, helmipöllö, lehtopöllö, viirupöllö, kalasääski, huuhkaja, muuttohaukka, huuhkaja, tervapääsky, harakka, naakka ja korppi. Lisäksi listalla on pikkukiljukoita, jotka ei tiedettävästi ole koskaan pesinyt Suomessa. Jos pikkukiljukoita on lisätty listalle ennakointia linnun mahdollisesta pesimisestä Suomessa tulevaisuudessa, olisi listalle perusteltua lisätä myös kattohaikara, joka on jo pesinyt Suomessa ja tunnettu monivuotisista pesistään.

Suomen riistakeskus: Kurjen, laulujoutsenen ja kyhmyjoutsenen pesän suojele ympärivuotisesti ei ole tarpeen luonnonsuojelun näkökulmasta. Vaikka kaikki lajit voivat pesiä samalla paikalla vuosittain, lajit ovat yleisesti levinneitä ja niiden poikaset ovat pesäjättöisiä ja seuraavat kuoriutumisen jälkeen emoja ja pesä tyhjenee nopeasti. Näiden lajien varsinaisella pesäpaikalla ei ole samanlaista merkitystä poikasten kehitykselle kuin esim. petolinnuilla. Asetuksen 11 §:n lajilista voi haitata, häiritä tai estää tarpeellisten kosteikkoelinympäristöjen ennallistamista, kunnostamista, hoitoa tai perustamista yksityismailla, valtionmailla tai suojelualueilla. Tämän vuoksi lajilistan ei tule sisältää edellä mainittuja yleisiä lintulajeja. Mainittujen lintujen pesintä on jo rauhoitettu LSL 70 §:n perusteella ja pesimäaikainen rauhoitus voidaan yleisesti ottaa hyvin huomioon kosteikkosuunnittelussa. Ympärivuotinen rauhoittaminen voi myös kääntyä itseään vastaan, esim. uuttukyyhky ei tee itse pesää, vaan pesii toisten lintujen tekemissä koloissa tai pöntöissä. Maanomistajan ei tällöin kannata jatkossa suosia koloja tai pönttöjä alueellaan, jos ne voivat aiheuttaa haittaa kiinteistön käytölle, hoidolle ja kehittämiselle. Ongelmallista on myös maanomistajan kannalta pesäpaikan rauhoituksen alkamisen ja keston määrittely. Asetuksesta tulisi poistaa kurki, laulujoutsen, kyhmyjoutsen ja uuttukyyhky.

Varsinais-Suomen liitto: Asetusluonnoksen 11 §:n toistuvasti samaa pesää käyttävistä lajeista merimetson kohdalla tulisi soveltaa The EU Cormorant Platformin valmistelemaa ohjeistusta lintudirektiivin tulkinnasta koskien poikkeamia merimetsojen rauhoituksesta. Ohjeistuksen mukaista tulkintaa kolonioiden pesien vähentämistä tai kokonaan poistamisesta tulee edistää kansallisesti. Merimetson kannankehitys ja levinneisyys ovat olleet suotuisia, ja lajin populaatio kestää kannanhoidolliset toimet. Toistaiseksi poikkeaminen rauhoituksesta on ollut mahdollista mm. kalavesille ja vesistölle koituvan vakavan vahingon estämiseksi. Poikkeusmenettely on kuitenkin koettu raskaaksi ja tehottomaksi prosessiksi, ja merimetsokannan säätely vahinkojen ehkäisemiseksi siten mahdottomaksi. Nyt ehdotettu ympärivuotinen pesän suojele heikentää entisestään mahdollisuutta ohjata merimetsaa hakeutumaan pesimäaikana sellaisille alueille, jossa se ei aiheuta vakavaa vahinkoa esimerkiksi alueen kalakannalle. Runsas merimetsokanta aiheuttaa erityisesti rannikkokalastukselle ja siten laajemminkin kalatalouden arvoketjuihin vakavaa taloudellista haittaa ja vaarantaa omalta osaltaan rannikkoyhteisöjen taloudellisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin. Rannikkokalastuksen olosuhteiden huononeminen heikentää samalla mahdollisuuksia hyödyntää kalastusta Saaristomeren ravinteiden poistossa.

Suomen ympäristökeskus: Suomen ympäristökeskus toteaa, ettei asetuseruonnoksen lista kata kaikkia niitä lajeja, joiden tiedetään käyttävän vuodesta toiseen samaa pesää ja katsoo, että nämä lajit tulisi LSL 70.3 §:n nojalla lisätä asetuksen 11 §:än. Lisäksi Syke huomauttaa, ettei listan antaminen lajeista, joiden pesän vahingoittaminen on kiellettyä pesimäkauden ulkopuolella, ole linjassa lintudirektiivin 5 artiklan kanssa.

Luonnonsuojelulain 70 §:n 1 momentti vastaa lintudirektiivin 5 artiklan kohtaa b), jossa kielletään lintujen pesien tahallinen vahingoittaminen tai siirtäminen. Lain perusteluissa todetaan, että "Euroopan unionin tuomioistuin on todennut ratkaisussaan (C-252/85), että lintudirektiivin 5 artiklan b ja c kohtien kieltoja on sovellettava ilman ajallisia rajoituksia. Keskeytymätön lintujen elinympäristön suojele on tuomioistuimen mukaan välttämätöntä, koska monet

lajit käyttävät uudelleen aiempina vuosina rakentamiaan pesiä, eikä suojelun rajoittaminen koskemaan vain tiettyä ajanjaksoa ole siten yhdenmukainen direktiivin kiellon kanssa. Pykälän 3 momentissa tarkoitetun ympärivuotisen kiellon tarkoittamat lajit määriteltäisiin asetuksella. Käytännössä kiellon soveltamisalaan kuuluvia lajeja olisi 75 §:n 1 momentissa määriteltujen suurten petolintujen lisäksi arviolta noin 20 lajia, kuten kaakkuri, kuningaskalastaja, mustavaris, merimetso, piekana, tunturihaukka ja muutamat muut petolinnut.”

Lintujen suojelua tulisi kansallisella lainsäädännöllä edelleen parantaa, sillä lintudirektiivin 5 artikla koskee kaikkia luonnonvaraisena esiintyviä lintuja. Suomen ympäristökeskus laati OHKE-hankkeessa selvityksen Varsinais-Suomen ELY-keskukselle Suomessa pesivien lintulajien pesäpaikkauskollisuudesta. Selvityksessä mukana olleista lajeista kaikkien voidaan todeta olevan pesäpaikkauskollisia ja käyttävän samaa pesää vuodesta toiseen. Näistä lajeista asetusluonnoksen 11 §:stä puuttuvat mehiläishaukka, haarahaukka, kanahaukka, hiirihaukka, kalasääski, huuhkaja, lehtopöllö ja viirupöllö. Samaa itse rakentamaansa pesää käyttävät myös haara- ja räystäspääsky. Edellä mainittujen lajien lisäksi useat muut yhdyskunnissa pesivät lajit hyödyntävät edellisvuotisia pesäpaikkoja, vaikka pääosa itse pesistä voi hävitä näkymättömiin edeltävän syksyn ja talven aikana (esim. haahka ja lokit) tai pesät eivät sisällä kerättyä pesämateriaalia (esim. tiirat ja ruokkilinnut).

Suomen metsäkeskus: Säädetystä lintulajeista puissa voivat pesiä suurten petolintujen lisäksi ainakin mustavaris, piekana, tunturihaukka ja uuttukyyhky. Näiden lajien pesien turvaaminen voi olla haasteellista metsien käytön yhteydessä, koska näiden lajien pesäpuiden sijaintitietoja ei ole ennakoon saatavilla samalla tapaa kuin esimerkiksi suurten petolintujen pesäpuiden tiedot.

Suomen kuntaliitto: Asetuksen 11 §:ssä säädettäisiin toistuvasti samaa pesää käyttävistä eläinlajeista. Kuntaliitto ehdottaa perustelumuiiota vielä täydennettäväksi siten, että siitä selviäisi, mihin tutkimuksiin ja tietoon lajien määrittely perustuu.

BirdLife Suomi: Luonnos on kiistatta lintudirektiivin 5 artiklan vastainen. Asetus on luonteeltaan poissulkeva eli sen mukaan minkään muun kuin listassa mainitun lajin pesä ei ole ympäri vuoden suojeltu. Lintudirektiivin pesien suoja koskee kaikkia direktiivin 1 artiklassa tarkoitettuja lajeja. EU:n oikeuskäytännön mukaan toistuvasti käytössä olevat pesät ovat suojattuja ympäri vuoden. Perusteet sille, mitä lajeja ympärivuotinen suoja koskee, voivat olla ainoastaan ekologisia. Lintudirektiivi asettaa pesien suojelulle vähimmäistason. Lintudirektiivin kanssa ristiriitainen lainsäädäntö olisi harhaanjohtavaa, koska kansallinen laki ei suojaisi direktiivin suojaamia pesiä, ja aiheuttaisi direktiivin suojaamien pesien tuhoutumisia. Tämä johtaisi muun muassa tutkintapyyntöihin ja muutoksenhakuihin, mikä kuormittaisi turhaan oikeuslaitoksia ja muita viranomaisia. Pidämme ilmeisenä, että ristiriita direktiivin kanssa johtaisi myös EU:n valvontamenettelyyn.

Luonnoksen lajiluettelo on puutteellinen ja vaikuttaa mielivaltaisesti valitulta. Suomessa pesii suuri joukko lintulajeja, jotka eivät pesimäekologialtaan poikkea asetusluonnokseen listatuista lajeista. Ne ovat tutkimusten mukaan kiistatta pesä- tai pesäpaikkauskollisia, eli käyttävät itse tekemäänsä tai toisen lajin tekemää pesää tai samaa pesäalustaa vuodesta toiseen. Valtaosa näistä lajeista kuuluu luonnonsuojelulainsäädännön piiriin, mutta muutama laji myös metsästyslainsäädäntöön. Jopa kymmeniä vuosia samaa pesää käyttävistä suurista petolinnuista asetusluonnoksessa mainitaan piekana, mutta ei esimerkiksi erittäin uhanalaista mehiläishaukkaa, vaarantunutta hiirihaukkaa ja silmälläpidettävää kanahaukkaa. Ainoana kolopesijänä mainitaan uuttukyyhky, mutta ei esimerkiksi lukuisia pesäuskollisia pöllölajeja tai erittäin uhanalaista tervapääskyä.

Luettelo on myös päällekkäinen ja toisaalta ristiriitainen luonnonsuojelulain 73 §:n kanssa. Asetusluonnoksessa mainituista lajeista maakotkan, merikotkan, kiljukotkan ja pikkukiljukotkan pesät ovat myös LSL 73 §:n mukaan suojeltuja. Sen sijaan LSL 73 §:ssä mainittua sääkseä ei ole asetusluonnoksessa. Lisäksi sekä lain 73 §:ssä että

asetusluonnoksessa mainitaan pikkukiljukotka, joka ei ole tietääksemme ikinä pesinyt Suomessa, minkä toimme esiin myös lakiluonnosta koskevissa lausunnoissamme. Lajilistan puutteellisuutta ei voi perustella tiedon puutteella. Pesäpaikkauskollisuuden osoittavaa tutkimustietoa on useimmista lajeista runsaasti saatavilla. Useiden luonnonsuojelulailla suojeltuja lajeja ovat ainakin: uivelo, erittäin uhanalainen mehiläishaukka, erittäin uhanalainen haarahaukka, silmälläpidettävä kanahaukka, vaarantunut hiirihaukka, sääksi, nuolihaukka, vaarantunut muuttohaukka, erittäin uhanalainen huuhkaja, vaarantunut varpuspöllö, lehtopöllö, viirupöllö, lapinpöllö, silmälläpidettävä helmipöllö, erittäin uhanalainen tervapääsky, vaarantunut haarapääsky, erittäin uhanalainen räystäspääsky, vaarantunut koskikara, korppi ja kottarainen. Lisäksi monet lokkilinnut, kuten kala- ja lapintiira, kalalokki, vaarantunut naurulokki ja erittäin uhanalainen selkälokki pesivät yleisesti peräkkäisinä vuosina samaan kohtaan. Pääsääntöisesti pesäuskollisten lajien lisäksi suuri joukko muita lintulajeja voi käyttää samaa pesää peräkkäisinä vuosina.

Asetuksen 11 §:ä tulee täydentää lisäämällä luetteloon vähintään edellä mainitut lajit. Lisäksi asetuksessa on mainittava, että lajiluettelo ei ole poissulkeva, vaan myös muiden lajien pesät voivat olla monivuotisessa käytössä ja tällaisissa tapauksissa ne ovat rauhoitettuja myös pesimäkauden ulkopuolella.

Helsingin Seudun Lintutieteellinen yhdistys Tringa ry: Asetusluonnokseen liittyy näiltä osin eräitä puutteellisuuksia ja ristiriitaisuuksia. Pykälä on ristiriidassa LSL 73 §:n kanssa, ja ko. pykälässä mainittu sääksi tulee lisätä myös LSA 11 §:n luetteloon. Luettelo on myös puutteellinen, ja siihen on syytä lisätä vähintäänkin seuraavat lajit: a) pesimäekologialtaan vastaavista lajeista mehiläishaukka, hiirihaukka, haarahaukka, muuttohaukka, jalohaikara, huuhkaja sekä kanahaukka, b) pysyviä yhdyskuntia muodostavat, samoja pesimäpaikkoja toistuvasti käyttävät lokki- ja tiirilinnut, kuten nauru-, selkä- ja kalalokki sekä kala- ja lapintiira, c) terva- ja räystäspääsky sekä d) jäljempänä esitetyt lajit, jotka käyttävät vuodesta toiseen toisen eläinlajin tekemää pesää. Asetusluonnoksen luettelon lajeista tällainen laji on uuttukyyhky, joka ei tee itse pesäänsä vaan pesii esimerkiksi vanhoihin tikkojen koloihin tai pönttöihin. Nykyisellään sen mukanaolo on ristiriidassa LSL 70 §:n 3 momentin sanamuodon kanssa.

Asetusluonnoksen ja luonnonsuojelulain 70 §:n 3 momentin tavoitteen kannalta suurempi oikeudellinen ongelma liittyy sanamuotoon, joka rajaa toistuvasti käytössä olevien pesien vahingoittamisen ympärivuotisen kiellon koskemaan vain sellaisia eläinlajeja, jotka tekevät pesänsä itse. Sanamuoto rajaa säännöksen soveltamisalasta esimerkiksi petolintujen tekemissä vanhoissa pesissä vuodesta toiseen paikkauskollisesti pesivät suuret pöllöt (kuten lapinpöllö ja viirupöllö) sekä tikkojen tekemissä koloissa niin ikään pesäuskollisesti pesivät helmipöllön ja tervapääskyn kaltaiset kolopesijät. Oikeudellista ja ekologista perustaa tällaiselle rajaukselle ei ole, ja rajaus on käytännössä paitsi ristiriidassa luonnonsuojelulain tavoitteiden, myös lintudirektiivin 5 artiklan kanssa ja on EUT:n oikeuskäytännön vastainen. Lintudirektiivi muodostaa minimitason, josta kansainvälinen lainsäädäntö ei voi poiketa löysemmän suojelun suuntaan. Asetusluonnoksen 11 §:n luettelon tulee pohjautua parhaaseen saatavilla olevaan asiantuntijatietoon ja luettelon perustelut tulee kirjoittaa lajikohtaisesti auki asetuksen yhteyteen. Muiden säännösluonnosten osalta yhdymme kattojärjestömme BirdLifen lausunnossa esitettyyn.

Keski-Suomen lintutieteellinen yhdistys: Listaus suojeltavista lajeista ja perustelut vaikutuksesta suotuisan suojelun tasoon ovat puutteelliset. Nykyisestä listauksesta puuttuvat eritoten monet metsäelin ympäristön lajit, kuten petolinnut sekä pöllöt. Nyt mainitun pykälän lajilista on epälooginen, eikä edusta lintujen tai niiden elinympäristön suojelun tarvetta kansallisella tasolla. Erityisesti metsälajien puuttuminen listalta on huolestuttavaa. Luonnonsuojeluasetuksessa mainitut lintulajit tulisi kytkeytyä metsälajien suojeluun, joiden elinympäristöt eivät ole suojeltu elinympäristön heikon laadun vuoksi, kuten talousmetsissä elävät lajit. Nämä toimivat merkittävinä

elinympäristöinä erityisesti uhanalaisille petolinnuille, niin kotkille, haukoille kuin pöllöille. Lajilista on epälooginen ja nykyisen tutkimustiedon valossa puutteellinen. Sen tulee sisältää jo mainitun listauksen lisäksi mm. sääksi, haarahaukka, hiirihaukka, kanahaukka, mehiläishaukka, nuolihaukka, helmipöllö, hiiripöllö, huuhkaja, lapinpöllö, lehtopöllö, varpuspöllö, viirupöllö. Lopuksi, on huomattava, että petolintujen lisäksi myös monet muut lajit, kuten erittäin uhanalainen tervapääsky, käyttävät toistuvasti samaa pesäpaikkaa. Myös niiden pesäpuut eli kolopuut tulisi olla lainvoimaisesti suojeltuja.

Meri-Lapin Lintutieteellinen Yhdistys Xenus ry: Luonnos on selvästi lintudirektiivin (2009/147/EY) 5 artiklan vastainen. Asetus sulkee pois kaikkien muiden lajien pesien suojelun ympäri vuoden, kuin mitä esitetyssä luonnoksessa on mainittu. Samaa pesää tai pesäpaikkaa toistuvasti ja säännöllisesti käyttäviä lajeja on paljon enemmän kuin luonnoksessa on mainittu. Siis monet muutkin lajit ovat pesäpaikkauskollisia. Lisäksi monet muutkin lajit voivat käyttää samaa pesää toistuvasti. Kun kerran lintu on pesän rakentanut esim. puuhun, se on käytettävissä ja parannettavissa myös myöhemmin vuosina muille lintulajeille. Yleisesti ottaen kaikki pönttöihin tai valmiiksi koverrettuihin koloihin pesivät lajit kuuluisivat luonnokseen luonnonsuojeluasetukseksi. Alla mainitut lajit pesivät Meri-Lapin Lintutieteellisen Yhdistyksen Xenus ry:n toimialueella. Jäsentemme pitkäaikaisen kokemuksen mukaan nämä ao. lajit pesivät samaan pesään tai samalle pienelle alueelle toistuvasti tai säännöllisesti. Pesä voi olla joskus pois käytöstä esim. kun lajin ravintotilanne on huono pesimiseen tai että paria ei löydy. Lisäksi pesiin voi pesiä jokin toinen laji ajoittain.

Nämä alla mainitut lajit kuuluvat mielestämme luonnonsuojeluasetukseen:

Helmipöllö ja varpuspöllö: pesivät sekä luonnonkoloihin että pönttöihin. Lajin pesintä riippuu ravinnon saatavuudesta. Alueellamme pesintöjä on ajoittain runsaastikin, riippuen myyräkantojen runsaudesta.

Hiirihaukka, kanahaukka, mehiläishaukka, nuolihaukka, sääksi: Petolintujen pesäpaikat ovat käytössä vuodesta toiseen, usein jopa vuosikymmeniä. Kun pesä on kerran rakennettu, se on alueella potentiaalinen pesäpaikka väliaikaisesti myös muille eri lajeille.

Huuhkaja, lapinpöllö ja viirupöllö: Pöllöjen pesäpaikka löytyy samalta alueelta säännöllisesti, riippuen myyräkantojen ja saaliseläinten runsaudesta. Usein pesäpaikka on sama vaikka se olisi jonkun vuoden käyttämättä.

Ruskosuohaukka: Sopivia pesäpaikkoja alueellamme ovat merenrannoilla tai muutoin vesistöjen rannoilla olevat sopivat ruovikot. Pesäalue käytössä vuosikausia.

Muuttohaukka: Enimmäkseen tietyillä suoalueilla pesivä lintulaji. On tavattu pesivänä sekä suomättäillä että myös puussa muiden lintujen rakentamiin pesiin.

Korppi: Kun korppi on valinnut reviirinsä, se on siellä jopa vuosikymmeniä. Pesäpaikat usein metsissä isoissa männyissä.

Kottarainen: Pesii harvalukuisena lähinnä maaseutualueella. Pesäpaikka yleensä samassa pöntössä toistuvasti.

Haarapääsky, räystäspääsky: Pesii alueellamme yhdyskunnittain maaseutualueilla sekä teollisuusalueiden rakenteisiin. Pesäpaikat samoissa paikoissa vuosittain.

Tervapääsky: Tämä laji pesii metsäalueilla tikkojen koloihin. Lisäksi kaupunkialueilla rakennusten kattojen alla oleviin koloihin. Pesäpaikat tiedetyillä paikolla.

Kalatiira, lapintiira, naurulokki, selkälokki: Saaristojen ja rantojen tyypilliset lajit. Pesäpaikka-alue helppo paikallistaa. Pesivät samoilla paikoilla vuodesta toiseen.

Rantakurvi: Meri-Lapin alueella pesii Länsi-Euroopan ehkä harvaisin lintulaji rantakurvi. Se tekee pesänsä aina samoille alueille. Mielestämme myös rantakurvi pitää lisätä luonnonsuojeluasetuksen luonnoksen lajilistaan.

Lapinsirri: Samoilla perusteilla myös laji lapinsirri kuuluu luonnonsuojeluasetuksen luonnoksen lajilistaan. Lapinsirri oli Meri-Lapin säännöllinen pesimälaji ja runsaimmillaan -70 luvulla.

Isokoskelo: Tämä laji pesii alueellamme myös pönttöihin. Siksi se pitää olla mielestämme luonnonsuojeluasetuksen luonnoksessa.

Uivelo: Pesii lähinnä samoilla tunnetuilla erämaajärvillä.

Metsäteollisuus ry: Epäselvää on edelleen, ovatko kaikkien listattujen lintulajien pesät sellaisia, että ne ovat havaittavissa ja lintulaji tunnistettavissa myös pesintäkauden ulkopuolella. On myös epäselvää, miksi kotkalajit ovat listalla mukana, vaikka niiden pesän turvaamisesta säädetään erikseen luonnonsuojelulain 73 §:ssä.

Pelkosenniemen luonnonsuojeluyhdistys ry: Asetukseen tulee lisätä lintudirektiivin linnut, kanahaukka (pesimämetsä), kalasääksi, tervapääsky, uivelo, telkkä, käenpiika, kuikka, helmipöllö, hiiripöllö, tuulihaukka, ampuhaukka, muuttohaukka ja nisäkkäistä majavat, mäyrä (uhanalainen Lapissa) ja ahma. Asetustekstiä tulee muuttaa.

Pohjois-Karjalan lintutieteellinen yhdistys ry: Asetusluonnoksessa oleva lajilista on suuresti puutteellinen ja lajivalikoimaltaan todella outo. Ottamatta kantaa listassa oleviin lajeihin, haluamme lausunnossamme tuoda esille kaikkein räikeimmät puutteet. Asetusluonnos on poissulkeva eli muut kuin listassa mainittujen lajien pesät eivät olisi suojeltu ympäri vuoden. Pohjois-Karjalan lintutieteellinen yhdistys on parinkymmenen vuoden ajan tehnyt yhteistyötä Suomen metsäkeskuksen kanssa suurten haukkojen ja pöllöjen (mehiläis-, hiiri- ja kanahaukka, sääksi, huuhkaja, lapinpöllö ja viirupöllö, luonnonkolot) pesäpaikkojen turvaamiseksi. Asetusluonnoksessa on jostain syystä jätetty em. lajit mainitsematta, vaikka ne kaikki kiistatta käyttävät samaa pesää vuosia ja vuosikymmeniä. Käyttöaika on mittavasti suurempi (pistemäinen eli pesäpuu, pötkelö tai pesäkuoppa) kuin monella asetusalun luonnokseen mukaan otetulla lajilla. Lisäksi pesän merkitys on em. lajeilla merkittävästi suurempi kuin monilla asetusalun luonnoksessa mukana olevilla lajeilla. Mehiläishaukka on uhanalaisuusluokituksessa erittäin uhanalainen, hiirihaukka vaarantunut ja kanahaukka silmällä pidettävä. Asetuksessa ei voi jättää kuvattujen lajien pesäpaikkoja huomiotta. Lapinpöllö ja viirupöllö käyttävät em. haukkojen pesiä pesimisessään eli samojen pesien suoja turvaa myös näitä lajeja. Pesien pysyvyys ja merkitys lajeille on kiistattoman tärkeä. Asetusluonnoksen lajilistassa on myös muita puutteita, mutta luotamme siihen, että muut lausunnon antajat ovat tuoneet niitä esille. Lausumme myös, että asetusalun luonnos on lintudirektiivin (2009/147/EY) 5. artiklan vastainen.

Rakennusteollisuus: 11 §:ssä mainituista lajeista törmäpääskyjä esiintyy runsaasti kiviainesten ottamisalueille varastokasoissa sekä otto- ja murskauslaitoksissa. Nykyisen käytännön mukaan törmäpääskyjen pesät jätetään jo olemassa olevan lainsäädännön puitteissa koskematta pesintäkaudella, mutta kauden ulkopuolella esimerkiksi ottotoiminta on voinut jatkua. Katsomme, että tämänhetkisen lainsäädännön puitteissa maa-ainesten otto ja törmäpääskyt voivat olla samalla alueella ilman, että lintujen pesintä häiriintyy. Asetuksen toteutuessa esitetyllä tavalla 11 §:n mukaan maa-ainesten otto ja rakentaminen mahdotonta siellä, missä on törmäpääskyn vanhoja ja tyhjiä pesiä. Tämä tarkoittaisi jo tuotannossa olevilla maa-ainesten ottamisalueilla toiminnan loppumista. Tämä on ristiriidassa kestävästä maa-aineshuollon periaatteiden kanssa. Näkemyksemme mukaan törmäpääsky tulee poistaa LSA 11 §:n listalta. Tämän lisäksi termi toistuvuus tulee määritellä tarkemmin. Perustelumuistiossa jää epäselväksi toistuvuuden määritelmä, vaaditaanko vuosittainen pesän käyttäminen vai riittääkö esimerkiksi kahden vuoden välein tapahtuva pesintä.

Suomen luonnonsuojeluliitto: Lintuluettelo on poissulkeva, mikä on erityisen ongelmallista, koska luettelo on hyvin puutteellinen. Siihen tulee lisätä vähintään BirdLife Suomen lausunnossaan esittämät lajit. Niiden lisäksi pitäisi ottaa huomioon ainakin monet muutkin kololinnut.

Suomen metsästäjäliitto: Listasta tulee poistaa lajit, jotka tekevät vähin vaivoin tarvittaessa uuden pesän ja yksittäisen pesän poistaminen on merkityksetöntä lajin runsauden kannalta. Erityisesti sellaiset runsaat lajit, jotka saattavat pesiä ihmistoiminnan läheisyyteen tai sitä haittaavasti, tulisi poistaa listasta, jotta rakennuksille, pihapiireille tai muulle toiminnalle haittaa aiheuttava pesä voidaan lisääntymisajan ulkopuolella hävittää. Tällaisia nyt listalla olevia lajeja ovat esimerkiksi kyhmyjoutsen, merimetso ja mustavaris. Lisäksi uuttukyyhky tulee poistaa listalta sen käyttäessä muiden lintujen pesiä. Lajeja ei tule lisätä listalle vain siksi, että laji suosii samaa pesimäpaikkaa, kun vanhan pesän olemassaololla ei ole käytännössä sen pesimiselle suurempaa merkitystä.

Suomen ympäristöoikeustieteen seura ry: SYS ry toteaa, ettei ole selvää, miksi esim. kalasääskeä ei mainita kyseisessä pykälässä.

WWF Suomi: Ehdotettu luettelo on puutteellinen. Viittaamme tämän pykälän osalta BirdLife Suomen asetusluonnoksesta antamaan perusteelliseen lausuntoon ja siinä lueteltuihin lintulajeihin, jotka vähintään tulee lisätä tämän pykälän lajiluetteloon. EU:n lintudirektiivin määrittelemä lintujen pesien suoja koskee kaikkia direktiivin 1 artiklan lajeja, ja oikeuskäytännön mukaan toistuvasti käytössä olevat lintujen pesät ovat suojattuja ympäri vuoden. Lajeja, joita ympärivuotinen pesien suoja koskee, ei voi poimia mielivaltaisesti.

3.12. Luonnonsuojelualueiden hankinta (12 §)

Oikeusministeriö: Perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti todennut, että toimivaltaisen viranomaisen tulee ilmetä laista yksiselitteisesti tai muuten täsmällisesti tai että ainakin viranomaisten toimivaltasuhteiden lähtökohtien samoin kuin toimivallan siirtämisen edellytysten tulee ilmetä laista riittävän täsmällisesti (esim. PeVL 2/2012 vp s. 3, PeVL 32/2012 vp s. 6, PeVL 39/2016 vp s. 6, PeVL 19/2021 vp s. 4). Luonnonsuojelulain 108 §:ssä toimivalta alueiden hankintaan on säädetty elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ja Metsähallitukselle, jolloin asetuksen 12 §:ään kaavailtu ympäristöministeriön toimivalta olisi ristiriidassa lain kanssa. Oikeusministeriö huomauttaa edelliseen viitaten, että ympäristöministeriön toimivallasta asetusluonnoksen 12 §:n mukaisissa asioissa tulisi säätää lailla ja asetuksessa ei näin ollen tulisi olla säännöksiä, joissa säädetään toimivallasta.

Keski-Suomen ELY-keskus: ELY-keskuksen käsityksen mukaan toimivallasta ja toimivallan siirtämisestä tulisi säätää lailla asetuksen sijasta.

Bioenergia ry: Luonnonsuojeluasetusluonnoksen 12 § näyttäisi ristiriitaiselta uuden luonnonsuojelulain kanssa. Lausuntopalautteen myötä tällainen ristiriita asetusluonnoksessa tulee korjata luonnonsuojelulain mukaiseksi, jotta viranomaisten toimivaltaan ja tehtäviin liittyvät asiat olisivat yksiselitteisiä lakia sovellettaessa.

Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto: Asetusluonnoksen 12 § on ristiriitainen suhteessa siihen, mitä uuden luonnonsuojelulain 108 §:ssä säädetään. Uuden luonnonsuojelulain 108.1 §:n mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja Metsähallitus hoitavat alueiden luonnonsuojelutarkoituksessa tapahtuvaan hankintaan liittyvät tehtävät. Sen sijaan asetusluonnoksen 12.1 §:n mukaan ympäristöministeriö päättäisi luonnonsuojelutarkoituksiin käytettävien alueiden hankkimisesta valtiolle. MTK pitää välttämättömänä, että ehdotettua sääntelyä harkitaan uudelleen ja että siihen tehdään tarvittavat muutokset. MTK korostaa, että viranomaisten toimivaltaan ja viranomaisten tehtäviin liittyvien asioiden on oltava yksiselitteisen selviä.

Metsäteollisuus ry: Luonnos vaikuttaa ristiriitaiselta luonnonsuojelulain 108 §:n kanssa, jonka mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja Metsähallitus hoitavat alueiden luonnonsuojelutarkoituksessa tapahtuvaan hankintaan liittyvät tehtävät. Metsäteollisuus pitää tärkeänä, että viranomaisten tehtävät ja keskinäiset vastuut on tarkasti määritelty. Asetusluonnosta tulee selkiyttää asian osalta.

Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piiri ry: SLL Uusimaa esittää seuraavia muutoksia pykälään (pykälä ehdotetussa muodossa): Ympäristöministeriö päättää luonnonsuojelutarkoituksiin käytettävien alueiden hankkimisesta valtiolle. Ympäristöministeriö voi siirtää edellä tarkoitetun hankintatehtävän kokonaan tai joltakin osin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle.

Suomen metsästäjäliitto: Valtion omistukseen hankitut alueet tulee vastaisuudessakin olla Metsähallituksen hallinnassa, kuten muutkin valtion omistamat alueet.

3.13. Korvausten jaksottaminen (13 §)

Oikeusministeriö, Maa- ja metsätalousministeriö, Lapin ELY-keskus, Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus, Uudenmaan ELY-keskus, Kaakkois-Suomen ELY-keskus, Varsinais-Suomen ELY-keskus, Keski-Suomen ELY-keskus ja Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund r.f.: Ehdotetussa 13 §:ssä on viitattu virheellisesti voimassa olevan luonnonsuojelulain 54 §:ään eikä uuden luonnonsuojelulain 115 §:ään.

Åbo Akademi: Kysymyksiä herättää ehdotuksen 13 §:n mukaisen korvauksen karttuminen, joka voi lykätä yksityisen maanomistajan mahdollisuutta saada täysi korvaus mahdollisesta haitasta korkeintaan neljä vuotta, jos korvaus on yli 200 000 euroa. Tämä voi vaikuttaa kohteena olevan maan arvoon investointina, mikä tarkoittaa, että vahingosta saatu korvaus ei kerry maanomistajalle välittömästi, ts. lunastuslain edellyttämän 3 kuukauden sisällä, vaan ehkä vasta monta vuotta myöhemmin. Se taas voi olla haitallista useilla eri tavoilla:

Maanomistajalla ei ole mahdollisuutta sijoittaa koko korvaussummaa uudelleen, vaan tämä voi joutua odottamaan osia korvauksista ehkä jopa neljä vuotta, mikä todennäköisesti vaikeuttaa korvauksen käytettävyyttä uudelleen sijoittamisessa, edellyttäen, että kokonaissumma korvaus on merkittävä, koska silloin osat neljän vuoden aikana ovat todennäköisesti merkityksettömiä. Tästä syystä asetukseen tulisi sisällyttää säännös, että valtio pyrkii maksamaan korvauksen korvaus mahdollisimman pian, ja että valtion tulee välttää mahdollisuuksien mukaan käyttää koko neljän vuoden ajanjaksoa jaksotukseen.

Ehdotuksen 13 § ei sisällä mekanismia, joka suojelisi korvauksen kokonaisarvoa jaksotuksen aikana, esimerkiksi varaus maanomistajalle kertyneistä koroista jaksotuksen aikana (luonnonsuojelulain 115 § ei myöskään tee niin). Asetuksen säännökseen olisi siksi sisällyttävä korkolauseke, joka suojaa kertynyttä arvonalennusta.

Edellä mainitut näkökannat ovat merkityksellisiä myös perustuslain 88 §:n kannalta, jonka mukaan jokaisella on oikeus valtion budjetista riippumatta saada valtiolta sitä, mikä lain mukaan kuuluu hänelle. Asetuksen korvaussäännökset olisi otettava erityisesti huomioon siten, että ne ovat perustuslain 88 §:n mukaisia. Maanomistajalla pitäisi olla nimenomainen mahdollisuus valittaa ELY-keskuksen vaatimuksista tai maanmittauslaitoksen jaksotuspäätöksestä mm. mahdollisten puutteiden suhteen asianosaisen kuulemisesta tai perusteluvelvollisuuden täyttämisestä.

Liite 1: Lausuntopyynnön jakelu

Aalto yliopisto
Ahvenanmaan hallintotuomioistuin
BirdLife Suomi ry
Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
Espoon kaupunki - Esbo stad
Etelä-Karjalan liitto
Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus
Etelä-Pohjanmaan liitto
Etelä-Savon ELY-keskus
Etelä-Savon maakuntaliitto
Etelä-Suomen aluehallintovirasto
Geologian tutkimuskeskus
Greenpeace Suomi
Hangon kaupunki - Hangö stad
Heinolan kaupunki
Helsingin hallinto-oikeus
Helsingin kaupunki - Helsingfors stad
Helsingin yliopisto
Hämeen ELY-keskus
Hämeen liitto
Hämeenlinnan hallinto-oikeus
Hämeenlinnan kaupunki
Infra ry
Isojoen kunta
Itä-Suomen aluehallintovirasto
Itä-Suomen hallinto-oikeus
Itä-Suomen yliopisto
Joensuun kaupunki
Jyväskylän kaupunki
Kaakkois-Suomi ELY-keskus
Kainuun ELY-keskus
Kainuun liitto
Kaivosteollisuus ry
Kajaanin kaupunki
Kalajoen kaupunki
Kalatalouden keskusliitto
KEHA-keskus
Keski-Pohjanmaan liitto
Keski-Suomen ELY-keskus

Keski-Suomen liitto
Keuruun kaupunki
Kirkkonummen kunta - Kyrkslätt kommun
Kokkolan kaupunki - Karleby stad
Korkein hallinto-oikeus
Korsholm kommun - Mustasaaren kunta
Kotkan kaupunki
Kouvolan kaupunki
Kristinestad - Kristiinankaupunki
Kuopion kaupunki
Kustavin kunta
Kuusamon kaupunki
Kymenlaakson liitto
Lahden kaupunki
Lapin aluehallintovirasto
Lapin ELY-keskus
Lapin liitto
Lapin yliopisto
Lappeenrannan kaupunki
Liikenne- ja viestintäministeriö
Loimaan kaupunki
Lounais-Suomen aluehallintovirasto
Luonnontieteellinen keskusmuseo LUOMUS
Luonnonvarakeskus
Luonto-Liitto ry
Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto
Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry
Maa- ja metsätalousministeriö
Maa- ja metsätaloustuottajain keskusjärjestö MTK ry
Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry
Metsähallitus
Metsäteollisuus ry
Mikkelin kaupunki
Museovirasto
Natur och Miljö rf
Oikeuskanslerinvirasto
Oikeusministeriö
Opetus- ja kulttuuriministeriö
Oulun kaupunki
Paliskuntain yhdistys

Pidä Saaristo Siistinä ry
Pirkanmaan ELY-keskus
Pirkanmaan liitto
Pirkkalan kunta
Pohjanmaan ELY-keskus
Pohjanmaan liitto
Pohjois-Karjalan ELY-keskus
Pohjois-Karjalan maakuntaliitto
Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus
Pohjois-Pohjanmaan liitto
Pohjois-Savon ELY-keskus
Pohjois-Savon liitto
Pohjois-Suomen aluehallintovirasto
Pohjois-Suomen hallinto-oikeus
Porin kaupunki
Porvoon kaupunki - Borgå stad
ProAgria Keskusten liitto
Puolustusministeriö
Puolustusvoimat
Puumalan kunta
Päijät-Hämeen liitto
Rajavartiolaitos
Rakennusteollisuus ry
Rovaniemen kaupunki
Saamelaiskäräjät
Satakunnan ELY-keskus
Satakuntaliitto
Savonlinnan kaupunki
Savukosken kunta
Seinäjoen kaupunki
Sisäministeriö
Sitra
Sodankylän kunta
Sosiaali- ja terveysministeriö
Suomen kotiseutuliitto
Suomen kuntaliitto ry
Suomen Latu ry
Suomen luonnonsuojeluliitto ry
Suomen metsäkeskus
Suomen metsästäjäliitto

Suomen Partiolaiset - Finlands Scouter ry
Suomen riistakeskus
Suomen vapaa-ajan kalastajien keskusjärjestö ry
Suomen ympäristökeskus
Suomen Ympäristöoikeustieteen Seura ry
Suomen Yrittäjät ry
Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f.
Tammelan kunta
Tampereen kaupunki
Tampereen yliopisto
Teknologiateollisuus ry
Tulli
Turun hallinto-oikeus
Turun kaupunki - Åbo stad
Turun yliopisto
Turvallisuus- ja kemikaalivirasto TUKES
Tuulivoimayhdistys
Tuusulan kunta
Työ- ja elinkeinoministeriö
Ulkoministeriö
Uudenmaan ELY-keskus
Uudenmaan liitto
Vaasan hallinto-oikeus
Vaasan kaupunki - Vasa stad
Valtioneuvoston kanslia
Valtiovarainministeriö
Vantaan kaupunki - Vanda stad
Varsinais-Suomen ELY-keskus
Varsinais-Suomen liitto
WWF Suomi
Väylävirasto
Ympäristöministeriö
Åbo Akademi